Universitatea din București. Facultatea de Teologie

STUDII OMILETICE

ASUPRA

CELOR TREI CUVÂNTĂRI ALE SFT. IOAN CHRISOSTOM
DESPRE CĂSĂTORIE

CU TRADUCEREA LOR

TEZĂ PENTRU LICENȚĂ

DE

NICULAE N. MARINESCU

Susținută în .... Martie 1908

2076. 1908.
2076/1908
634371
B.C.U. IASI

BUCUREȘTI
LITO-TIPOGRAFIA L. MOTZATZEANU, INTRAREA ROSETI, 6
1908

Simona P.
joi 4 mai 2006

COMISIUNEA EXAMINATOARE

Preşedinte, Domnul Dr. **B. CIREŞEANU**

Membrii	Domnul Dr.	C. CHIRICESCU
	Parint. Icon.	STAVR. C. NAZARIE
	Domnul Dr.	I. MIHĂLCESCU
	» »	N. DOBRESCU

Decan, **C. Chiriceescu**

Scumpilor și Iubiților mei nași

Eliza și Preot. Economu Const. Dumitrescu

Parochul Bis. Icoana

Membru al spiritualului consistoriu Mitropolitan

Institutor și Președ. societ. Institutorilor.

dedic această modestă lucrare în semn de respect, admirație și multă dragoste, căutând a mă folosi în totdeauna de sfaturile ce vor binevoi a-mi da.

Mult scumpei mele soții

Sinceră iubire

Iubitului meu unchiu

Marin Marinescu

care m'a crescut, m'a îngrijit și mi-a înlesnit toate cele trebuincioase pentru terminarea studiilor, nețărmurită recunoștință.

Memoriei părinților mei

Regrete eterne.

PREFAȚA

Alegându-mi ca subiect de tratat, pentru obținerea titlului de licențiat în Theologie «Studii omiletice asupra celor trei cuvântării ale Sfântului Ioan Chrisostom despre căsătorie, cu traducerea lor» am urmărit prin acesta, două lucruri de căpetenie și anume: I. am voit să arăt, din aceste trei cuvântări, cum se săvârșia căsătoria, cu toate obiceiurile ei, in cele dintâi patru secole ale creștinismului spre a putea cititorul, cu ușurință să vază, că, mai toate acele obiceuri, contra cărora Sf. Ioan Chrisostom a vorbit cu atâta tărie, au rămas și sunt chiar în timpul de față, iar al II-lea, fiindcă nu de mult, acest mare Arhiepiscop orator și martir al bisericei creștine, împlinind 1500 ani de la moartea sa (14 Sept. 1907), am crezut de cuviință, ca prin puține date biografice, să-l fac mai cunoscut celor profani de viața sa.

Deci dar, de la sine teza mea se desparte în următoarele trei capitale:

Capitolul 1: Scurte notițe biografice, asupra vieței Sf. Ioan Chrisostom.

Capitolul al II-lea: Studii asupra celor trei cuvântări despre căsătorie.

Capitolul al III-lea: Traducerea cuvântărilor.

Autorii pe care i-am consultat, pentru alcătuirea lucrărei de față sunt:

Vladimir Guettée: Histoire de l'Église, Vol. 4. Paris.

Prelegerile de Omiletică, ale D-lui profesor, D-r Badea Cireşeanu.

Aimé Puech : Saint Jean Chrisostome. Paris. 1900.

Socrat : Istoria Bisericească } Traduse de Inalt. P. Sf. sa Mitropolit, Primat D. D. Iosef.
Sozomen: Istoria Bisericească

Amédée Thiery : Saint Jean Chrysostome et l'imperatrice Eudoxie (1872) Paris.

Paul Albert : Saint Jean Chrysostome considéré comme orateur populaire (1358). Paris.

M M. Firmin Didot Frères : Nouvelle biographie générale, Vol. 10. Paris

Cursul de Patrologie, al D-lui profesor, Dr. C. Chiricescu, Deeanul Facultăţei de Teologie.

Migne: Patrologia greacă, Tom. 51, Paris (1865.)

Oeuvres complétes ; Saint Jean Chrysostome, Paris (1863) Tom. I

Larousse : Grand dictionaire universel.

Precum si altele, care sunt indicate la locurile respective. Dar, cel mai însemnat isvor mi-a fost sfatul, D-lui profesor Dr. B. Cireşeanu şi pentru aceia îi voi păstra în totdauna o profundă recunostiinţă.

In ceace priveşte traducerea, am fost cât se poate de fidel textului original, care, fiind foarte clar, n'a cerut din parte-mi de cât prea puţine notiţe explicative.

Niculae N. Marinescu

CAPITOLUL 1

Viaţa Sfântului Ion Chrisostom

1) In acelaşi timp, când fericitul Augustin răspândea învăţăturile sale în Apus, Răsăritul avea în persoana Sfântului Ioan, supra numit Chrisostom sau Gură de aur [1]), pe unul dintre cei mai vestiţi părinţi, ai bisericei creştine, care a contribuit la înflorirea ei. [2])

Sfântul Ioan Chrisostom s'a născut la 14 Ianuarie 347 în oraşul Antiohia. [3])

Părinţii săi sunt : Secundus şi Antusa. Secundus era comandantul general al armatelor imperiale din Orient, cu reşedinţa în Antiohia, oraş de prima ordine, şi a doua capitală după Constantinopol. El era înzestrat cu o mare avere [4]). Căsătorindu-se, luă de soţie pe Antusa, o femee cu suflet nobil, energic şi mândru, inimă tânără şi generoasa[5]).

Secundus muri, nu mult după naşterea sf. Ioan Chrisostom, lăsând pe Antusa văduvă, tânără în etate de 20 ani şi cu 2 fii: o fiică aproape de 2 ani şi un fiu mai mic Ioan. Rămânând văduvă, Antuza refuză a se mai că-

1) Χρυσόστομος: χρυσός, aur şi στόμα gură=gură de aur.

2) Palladius, Dialog de vit. sf. Ioan Chrisostom (Vlademir GuettéeHistoire de L'Église, Volumul 4, p. 146.

3) Cursul de Patrologie, al d-lui profesor, dr. C. Chiricescu.

4) Vlademir Guettée : Histoire de L'église. Vol. IV, pag. 166.

5) Oeuvres complétes : Saint Jean Chrysostome, Tom. I, p. 135 Paris (1863).

sători a doua oară, fiind prin aceasta fidelă memoriei soţului său. Libaniu (354—390), dascălul de retorică al sf. Ioan Chrisostom, aflând că muma sa Antusa, ajunsă la vârsta de patruzeci ani, rămăsese văduvă de la 20 ani, întorcându-se către auditorii săi păgâni, strigă tare: *„Doamne, ce femei se găsesc printre creştini!“* [1])

Nevoind a se căsători din nou, Antusa, se devotă cu totul educaţiunei fiului său, înclinându-l advocăturei şi alegându-i între alţi dascăli, pe vestitul Libaniu, cel mai renumit dintre retori secolului său.

Două şcoli mai însemnate erau în Antiohia: una de retorică, sub direcţiunea lui Libaniu şi alta de filozofie sub direcţiunea sofistuiui Andragatius [2]).

Libaniu era unul dintre cei mai mari apărători ai păgânismului şi intim prieten al împăratului Iulian apostolul, duşmanul de moarte al creştinismului. [3])

Andragatius conducătorul direcţiunei filozofice a fost un om de mai puţină valoare de cât Libaniu, cu toate a-

1) MM. Firmin Didot Fréres: Nouvulle biographie générale. V. 10 pag. 483.

2) Aimé Puche: Saint Jean Chrysostome p. 6.

3) Alzog: L'Histoire de l'Église, Vol. I, pag. 343.— Grigorie de Nazianz, studiind cu el la Atena şi cunoscându-i caracterul, s'a exprimat: «*Ce monstru hrăneşte imperiul în sânul său.*» Acest împărat îşi propusese a da lovitură creştinismului nu prin persecuţiuni ca predecesorii săi, ci în mod indirect, prin libertatea şi reînvierea cultelor păgâne. Se zice că, pe când acest împărat jertfia într'o zi la Constantinopol, în templul Fortunei publice, Maris, Episcopul de Calcedonia, intră în templu şi îi imputá înaintea poporului, că e un nelegiuit, un anteu şi un apostat. Iulian n'avu nimic să 'i răspunză de cât că e orb, pentrucă având vederea foarte slabă, era condus de un copil, şi neputând să se abţină de a pronunţa încă oare care blasfeme, adaose în batjocură: Galileene! Dumnezeul tău, nu te va vindeca. Mulţumesc lui Dumnezeu, răspunse Maris, că sunt orb şi că nu pot vedea pe un apostat ca tine. Iulian trecu fără să răspunză, crezând că ar fi un mijloc foarte propriu de a spori şi îmulţi păgânismul, arătând faţă de creştini o mai mare blândeţe şi o mai mare răbdare, care nu s'ar fi putut spera după aparenţă. (Sozomen: Istoria Biseri. Cart. V; Cap. IV, pag. 178). La Antiohia aruncă în vânt

cestea era cel mai renumit profesor de filozofie din acel timp, în Orient. [1])

De la cel dintâiu, Sf. Ioan Chrisostom, învăţă oratoria, iar de la cel de al doilea, învăţă filosofia. Sfântul Ioan avea de la început gândul de a se înclina advocăturei şi lucra cu stăruinţă pentru acest scop. El pleda de multe ori cu o strălucită oratorie, aşa că Libaniu făcea o mare deosebire între el şi ceilalţi elevi ai săi [2]). In curând, tânărul discipol deveni mai bun orator de cât Libaniu şi mai filozof de cât Andragatius [3]).

Pe când se ocupa cu advocătura, fu însărcinat de Libaniu, să compue un discurs academic, în onoarea împăratului şi a fiilor săi. Chrisostom îi împlineşte dorinţa iar Libaniu se grăbeşte de a-l felicita. Există de la acest mare dascăl, Libaniu, o scrisoare către discipolul său, în care îi face cunoscut efectul produs de acest discurs, asupra unor amici ai săi (384).

Ascultându-l, auditorii săi aplaudau de bucurie, mişcau din picioare şi erau uimiţi de frumuseţea cuvântări. Libaniu era mulţumit de această cuvântare, cum şi de cariera la care elevul său se destinase [4]).

Când Libaniu era pe patul de moarte şi amicii săi îl întrebară, cine ar fi capabil de ai urma, el le răspunse:

moaştele sf. Bobilas, ca fiind prea aproape de zeul Apolon. Dădu ordin Iudeilor de două ori spre a 'şi reedifica Ierusalimul şi prin aceasta, să nimicească profeţia Domnului nostru Isus Kristos, dar fără succes căci, ce se lucra în timpul zilei, noaptea se dărâma. (Altzog: L'histoire de l'Èglise, Vol. I. pag. 345). Persecuţia în contra creştinilor se termină prin moartea lui Iulian, ce s'a întâmplat într'un război în contra Parţilor. Nişte creştini povestiră, că mai înainte de a expira, Iulian luase în mână sângele ce curgea din rana sa şi îl aruncă spre cer zicând: *„Tu ai învins Galileene!“*. (Sf. Vasile, Arhiepiscopul Kesarei Kapadociei, traducere de Inalt prea sf. sa Iosef Mitropolitul Primat, Cap. VII, pag. 131).

1] Aimé Puche: Saint Jean Chrysostome, pag. 6.

2) Vlademir Guettée, Histoire de l'Église, Vol. 4, pag. 147.

3) Ibid.

4) MM. Firmin Didot Frères: Nouvelle biographie général; Vol. 10, p. 183.

«Aşi fi lăsat îngrijirea şcoalei lui Ioan, dacă creştinii nu ni l'ar fi răpit» [1]).
Din aceste cuvinte ale lui Libaniu, se poate vedea lămurit, marele dar cu care erea înzestrat Chrisostom.

2) Dar tocmai când se credea că va fi advocat, el se îndeletnici cu citirea Sfintei Scripturi şi cu împlinirea filozofiei creştine, sub conducerea a doi renumiţi stareţi de mânăstiri, Carterie şi Diodor (+ 354), dintre care cel din urmă a fost mai târziu Episcop de Tars [2]). Pe lângă aceşti doi, mai avu ca conducător, în calea vieţei şi a ştiinţei pe Flavian, episcop de Antiohia; mai mult încă, Flavian ca episcop, îl făcu preot şi ii încredinţă întărirea cuvântului, adică puse lampa în candelabru, darul sfânt pe pedestalul său. [3])

Cel dintâiu amic, ce Ioan Chrisostom întâlneşte în timpul, când el erea pe punctul de a trece la creştinism, este Evagriu, care a contribuit foarte mult a-l întări în hotărârea sa, iar al doilea şi cel mai intim e Vasile, la care Sf. Ioan Chrisostom a ţinut foarte mult. In urma marei stăruinţi pusă de Vasile pe lângă Sf. Ioan de a trece la creştinism, Chrisostom zise râmas bun lui Libaniu şi ştiinţei, forului şi teatrului şi, luând ca amicul său veşmânt de culoare întunecoase, se dete cu spiritul şi cu inima la citirea cărţilor sfinte [4]).

Sfântul Ioan Chrisostom, nu primi botezul în copilărie. El aşteptă pentru a-l primi, când fu în stare de a-i preţui foloasele. Aceasta erea un obiceiu atunci, în biserică [5]). El primi botezul, de la Meletie, episcop al Antiohiei şi în urmă ridicat la treapta de anagnost la anul 369. In ea nu se primea de cât cei recomandaţi prin virtutea lor şi în-

1) Sozomen: Ist biseri. Cont. VIII Cap. 2 pag. 317.
2) Sezomeu: Ist biseri: Cart. VIII, Cap, 2, pag. 317.
3) Şendreanu: Sfântu Ioan Chisostom, pag. 15.
4) Chrisostom. De Sacerdatio (traducere de Părintele Ştefan Calinescu).
5) Vladimir Gettée: Histoire de l'église. Vol. IV. p. 147.

clinarea la ştiinţă. Cel care avea această funcţiune, erea şi bibliotecar al bisericei. [1])

Pe lângă Evagriu şi Vasile, mai avea ca amici, cu care făcuse cunoştinţă, pe când studia la Libaniu, pe Maxim şi Teodor. Amândoi prin îndemnul său, îmbrăţişară viaţa monahală.

Maxim a fost mai târziu episcop de Seleucia iar Teodor, al doilea amic al său, stând în monahism 20 de ani se reîntoarce din nou în lume.

Sfântul Ioan Chrisostom, îi scrise două lungi epistole asupra căderei sale, convertindu-l din nou, astfel că în curând acest căzut deveni episcop al Mopsuestiei. [2]).

Prin stăruinţa amicului său Vasile, Sf. Ioan Chrisostom se hotărâ a se retrage din lume. El aduse acest plan la cunoştinţa mamei sale. Mama sa, chemându-l îi zise: «*Fiul meu, mama ta de mult nu se mai bucură de virtuţiile tatălui tău; Dumnezeu a voit aşa. Moartea lui, care urmă îndată după naşterea ta, ne lăsă pe tine orfan, iar pe mine prea îndată văduvă, şi în mijlocul greutăţilor văduviei, cari sunt cunoscute numai celor, cari le au încercat. Nici un cuvânt n'ar putea exprima furtuna ce supoartă o fiică care, de curând eşită din casa părintească, fără experienţă de afaceri şi de odată isbită de un doliu apăsător, să fie silită a purta greutatea unei stări, care întrece slăbiciunea etăţei şi a sexului său*». Continuă mai departe, arătându-i cât a avut de întâmpinat pentru a-l creşte şi supărările făcute ei de către strângători de bani publici. Un singur lucru îl ruga ca mamă, o singură graţie, aceia: «*de a nu mă lăsa din nou văduvă, şi de a nu întârăta iarăşi plânsul, care abia a încetat; aşteaptă sfârşitul meu, poate că peste puţin timp mă voi duce de aici; căci cei tineri pot spera să ajungă la o înaintată bătrâneţe, noi însă, cari am îmbătrânit, nimic nu mai aşteptăm de cât moartea. Când rămăşiţile mele le vei uni cu ale tatălui tău, atunci să faci lungi călătorii şi să străbaţi orice mare vei voi, atunci nimeni nu te mai opreşte etc. etc.* [3])

1) Aimé Puech. Saint Jean Crysostome, p. 11.
2) Aimé Puech: Saint Jean Crysostome. p. 18.
3) Chrisostom: De sacerdotio, op. c.

El ascultă pentru un moment rugăciunei celei ferbinţi a mamei sale.

In acest timp funcţiunile Episcopale erau foarte grele; noii convertiţi păstrase foarte multe superstiţiuni păgâne. Preoţii din Antiohia, un oraş de 200.000 suflete, jumătate creştini, jumătate păgâni, cheamă la Episcopat pe Ioan şi Vasile [1]. Ambii amici, la primirea acestei veşti, se sfătuesc a primi alegerea de episcopi; însă tocmai în ziua de hirotonie, Sf. Ioan Chrisostom se ascunse, crezânduse nedemn de această înaltă treaptă. Vasile este însă hirotonit Episcop. La întâlnire, Vasile îi impută lui Ioan de purtarea sa, în termenii cei mai aspri. Ioan însă îşi justifică această purtare a sa, faţă de prietenul său Vasile, într'o scrisoare celebră, intitulată: *Tratatul despre Preoţie*, compus la 374 [2])

Inainte de a fi făcut preot, el se retrase în munţii Antiohiei, pentru a duce acolo o viaţă pustnicească. El trăi, timp de doui ani, singur într'o peşteră şi studie cu ardoare, în acest timp, toate cărţile Vechiului şi Noului Testament. El scrise aci, cartea «*Despre Căinţă*» şi *Apologia vieţei Monastice*». Biserica erea atunci (375) cu tărie persecutată de împăretul Valentin. [3])

Din cauza umidităţei peşteri în care locuia, corpul său slăbise cu desăvârşire. Inbolnăvindu-se, este nevoit a părăsi munţii şi a se întoarce în Antiohia.

3) Meletie, Episcopul Antiohiei, care până atunci fusese înlăturat din scaunul episcopal, din cauza certelor ce ereau în biserică, revenind din nou la scaunul său, ridică pe Sf. Ioan Ghrisotom la treapta de Diacon la anul 380 [4]).

Acesta fu ultimul act şi cel mai mare, al lui Meletie, căci muri imediat, la 381, în timpul când prezida sinodul al II-lea ecumenic.

Urmaşul lui Meletie, la scaunul episcopal din Antiohia

1) Nu e Vasile cel mare, ci Vasile episcop de Raphanea, un mic sat al Seleuciei.

2) Hrisostom tratatul despre preoţie: op. c.

3) Vlademire Guettée: Hstoire de l'église. Vol, IV. p. 148.

4) Palladiu, Dialog. Cap. V, p. 17; (Saint Jean Chrysostome oeuvres complétes 1863).

este, Flavian. Chrisostom scrise la această epocă, nefiind încă de cât diacon, opera sa «*Contra Ginţilor*» şi tratatul său contra clericilor care voiau să locuiască la un loc cu fecioarele. El erea aşa dar cunoscut nu numai ca orator şi ca cel mai riguros în obiceinri, dar şi ca scriitor renumit când Flavian, îl hirotoni preot (386) [1]).

La această epocă, verva sa era aşa de stralucitoare, aşa de convingătoare, în cât lumea se îmbulzea pentru a-l asculta. El este cel mai mare orator bisericesc al creştinismului şi superior în arta oratorică chiar lui Demostene şi Cicerone. Primul discurs ce îl adresă poporului, după ce fu hirotonit preot, fu pronunţat chiar în ziua aşezării sale ca preot în Antiohia. Intreg oraşul se strânse pentru a-l asculta [2]).

In acest timp pe tronul imperiului, se găsea Teodosiu. In Ianuarie anul 387, acest împărat puse noi biruri în provinciile din Orient, pentru a preîntâmpina marele cheltueli ce se făceau la curte.

In 26 Februarie 387, Guvernatorul Siriei, convocând Senatul în Antiohia, citi în faţa lui edictul trimis de la Impărat, de noi dăjdii. Toţi senatorii protestează cu tărie, apoi răspândesc vorba în oraş că împăratul cere o aşa sumă de bani, în cât cetăţenii vor fi nevoiţi a'şi vinde tot cea ce au şi tot nu se vor putea achita niciodată. [3])

Intr'un moment, plângerile senatorilor au găsit răsunet în popor; acesta se resculă, sfărâmă statuele împăratului, ale fiilor săi şi ale soţiei sale şi le aruncă în râul Oront. Un singur senator nu se uneşte cu dânşii, dar casa lui este înconjurată, şi distrusă cu foc. La un moment, poporul se trezeşte şi rămâne uimit în faţa operei sale de distrugere. Acum o groază înspăimântătoare îl cuprinde şi nu mai vede înaintea ochilor săi, de cât mâna cea răzbunătoare a împăratului. Magistraţii oraşului încurajaţi de această timiditate a poprului, încep a cutreera străzile, prind pe cei care rămăsese nefugiţi din cetate, parte îi închid iar parte îi decapitează. La porţile închisorei nu se mai auzeau de cât

1) Vlademir Guéttée, Histoire de l'église, Vol. IV, p. 148.

2) Idem, pag. 149.

3) Oeuvers Complétes: Saint Jean Chrysostome, Tom. I, Car. 12, p. 137.

strigătele de durere ale unei femei, care îşi cerea bărbatul sau ale unei mame văduve, plângând-şi pe unicul său fiu, care în lanţuri, aştepta ora morţei [1]).

Mai 'nainte ca vestea revoltei, să fi ajuns la urechile împăratului, bătrânul episcop Flavian, plecă la Constantinopol, spre a înblânzi mânia împăratului, şi al decide la ertarea supuşilor lui, cu toate că era slab din cauza adâncilor bătrâneţi şi sora sa se găsea pe patul de moarte [2]).

Impăratul aude de revolta din Autiohia şi de distrugerea statuelor sale şi indignându-se, decide ca Autiohia să fie dată flacărilor, oamenii decapitaţi şi să nu rămâie din Antiohia nici o urmă, după cum nu rămăsese odinioară din Ierusalim, sub Vespasian împăratul. Mai târziu însă, trimise acolo doi emisari imperiali, *Cesarius* şi *Helebicus*, pentru a cerceta întâmplarea şi a readuce Antiohia la un simplu sat supus Laodiciei. [3])

Dar înainte, ca cei doi emisari să ajungă în Antiohia, Sf. Ioan Crisostom adresă poporului celebrele 21 cuvântări, care produse un mare răsunet asupra întregului popor creştin din Autiohia [4]).

In fine emisari sosesc, perderea dreptului de oraş al Autiohiei e pronunţată, se fac nenumărate arestări şi un tribunal militar se stabili, care trebuea a judeca în 3 zile fără drept de apel, pe cei inculpaţi.

A treia zi când emisari veneau la şedinţă, pe drum sunt înconjuraţi de un număr de călugări, veniţi din munţi în ajutorul Autiohenilor. Ei strigau: «*trimeteţi-ne pe noi împăratului, el este creştin, pios, el va asculta rugăciunile noastre. Nu, voi nu veţi mânji sabia sa. Voi nu veţi tăia un cap de om.*

La locul de osândă, emisarii fură întâmpinaţi de Sf. Ioan Chrisostom în fruntea clerului, împedicându-le intrarea în tribunal [5]).

1) Idem, p. 138

2). Mitrofanovici, Omiletica, p. 468.

3) Oeuvres complétes, Saint Jean Criysostome T.I,p. 141. (1863)

4). Vlademir Guettée, Vol. IV, p. 149.

5). Oeuvres Complétes (1863) Saint Jean Chrysostome, tom. I. p. 141.

Jalea erea mare; toţi plângeau de la copil până la bătrân. Magistraţii, îndueoşaţi de atâta jale, le promit că vor cere ertarea lor de la împărat.

Cesarius, unul din cei 2 emisari, plecă îndată la Constantinopol, spre a le cere ertare de la împărat, însoţiţi fiind şi de o cerere înscris a monahilor, adăogând între altele, că dacă ar trebui sânge pentru a răsplăti neomenia poporului, sunt gata a'l da pe al lor.

Sf. Ioan Chrisostom, văzând marea dragoste, ce monahii o arătau creştinilor din Autiohia, îi laudă într'un discurs pentru faptele lor; iar pe filozofi păgâni, îi zugăveşte ca pe nişte oameni mici la suflet [1]).

Sosind Cesarius la Constantinopol, şi introducându-se la Impărat, îi arată în cuvintele cele mai mişcătoare starea de căinţă a Antiohienilor.

După sosirea lui Cesarius în Constantinopol, fu primit la Impărat şi bătrânul Episcop Flavian [2]).

Venerabilul bătrân s'a înfăţişat înaintea Impăratului celui mânios, cu expresiunea durerei de cele întâmplate. El sta departe, nu îndrăznea să se apropie de împărat, ci sta cu capul plecat şi cu ochii plini de lacrămi. Văzându-l Teodosiu şi amintindu-şi de bunătăţile, ce acest bătrân episcop făcea poporului din Antiohia, începu a se plânge de nemulţumirile primite din partea poporului Autiohian. Atunci Flavian începu a cuvânta suspinând: «*Este adevărat împărate şi noi nu putem tăgădui, cum că dragostea ta către oraşul nostru n'a putut să fie mai mare! Dar chiar aceasta măreşte durerea noastră, când după astfel de dragoste am primit ca să ne orbească duhul întunericului, făcându-ne nemulţumitori către binefăcătorul nostru şi întărind la mânie pe acela, carele ne iubea aşa de mult. Impărate! risipeşte oraşul*

1) Ouvres Complétes, op. c. p. 142.

2). Sozomen istoriseşte că Flavian, întrebuinţă dibăcia spre a face pe tinerii muzicei Imperiale, să cânte în timpul oaspăţului său ariele şi cântecile, ce locuitorii din Antohia compuseseră, spre a'şi exprima regretele şi spre a produce compătimirea sa. Se zise că Teodosiu fu atât de mult mişcat, în cât vărsă lacrămi, în paharul ce avea în mână şi ertă pe locuitorii din Antiohia. (Sozomen: Ist. Biseri. Cart. VII, Cap. 23, pag. 304).

nostru, sau osândeştene la moarte, sau pedepseştine cum vei voi, tu totuşi nu ne poţi pedepsi aşa, precum ni-se cuvine etc. etc. urmează el mai departe, cerând ertare Antiohienilor, şi termină cu cuvintele: «*Fă Impărate! ca speranţa mea să nu rămână de ruşine, fă ca făgăduinţa, cum că eu voi dobândi harul tău, să nu fie deşartă! Căci aceasta o mărturisesc înnaintea ta şi înaintea altora, cum că dacă te vei îndura şi vei dărui oraşului harul tău cel demainainte şi eu mă voi întoarce la dânsul cu bucurie; iar de nu, nu mă voi întoarce îndreptat, nu voi să mai văd unde este el. Mă voi depărta de dânsul şi mă voi număra la alt oraş, nu l voi mai ţine de oraşul meu cel părintesc. Căci nu aşi voi nenorocirea, de a avea un oraş, de oraş părintesc, la carele Impăratul cel mai bun şi blând, priveşte cu ură neputând a se hotărâ, ca să i erte crima* [1]).

Rezultatul acestei cuvântări a fost, că vărsând Teodosiu, la ascultarea ei, lacrămi a strigat: « *Domnul cel mai înalt al cerului şi al pamântului s'a înjosit de dragoste către noi: şi a primit chip de sclav, şi încă la moarte s'a rugat pentru duşmani sai. Apoi eu, să nu mă înduplec a ertă supuşilor mei, eu, carele sunt un om, ca şi dânşii? Mergi părinte, arată-te cât de curând turmei tale şi du-i dimpreună cu harul meu, pace şi linişte*». [2])

Flavian anunţă poporul Antiohian, printr'un trimis, despre ertarea lor. Helebicus, comisarul Imperial din Antiohia, primeşte porunca Imperială noaptea, des de dimineaţă şi o citeşte celor închişi. O bucurie mare coprinde pe toţi, se dau mese, la care ia parte şi Helebicus, căruia poporul se hotărăşte a'i ridica o statuie [3]).

Intrarea lui Flavian în Antiohia, se face cu mare veselie, iar ziua de Paşte din acel an, este serbată ca o zi de reînviere morală pentru Antiohia, şi cuvintele Sf. Ion Chrisostom sunt acoperite cu strigări de bucurie.

Incetând din viaţă Impăratul Teodosiu, îi urmă la tronul imperiului de Constantinopol, fiul său Arcadiu, iar celălalt fiu, Honariu, fu împărat în Occident.

1. Mitrofanovici, Omiletica, p. 470.
2. Idem, p. 477.
3. Oeuvres complétes. (1863) Tom I. p. 147.

Teodosiu, la moartea sa dădu la fiecare din fii săi câte un tutore: lui Onoriu pe Stilicon şi lui Arcadiu pe Rufin.

Rufin avea planul de a căsători pe Arcadiu cu fica sa. Contra acestui plan, se opuse Eutropiu, care ştiu să îndrepte inima slabului Arcadiu, asupra Eudoxiei, fica consulului Gal, mare ostaş în armata romană sub Graţian şi Teudosiu. Pentru acest scop, Eutropiu puse la cale şi ucise într'un războî, pe rivalul său Rufin.

Eutropiu, născut în sclavie, făcut enuh (ἐννόυχος), a ştiut prin intrigi, să treacă din treaptă în treaptă, până ce ajunse să aibă atâta influenţă asupra tânăruiui Impărat, în cât acesta după planul lui, luă în căsătorie pe Eudoxia.

Se spune că Eutropiu, pentru a purta după voia sa pe împărat, atârnă în camera de culcare a lui Arcadiu portretul Eudoxiei. Arcadiu fu invins şi Eudoxia fu luată de soţie. [1])

Aceasta trăia la Constantinopol într'o modestă locuinţă şi frumuseţea sa nu dăduse loc, la nici o bănueală rea. Ea urma cu activitate lecţiile de filozofie ale lui *Pansophios*, şi deveni foarte instruită. In curând tânăra femee, modestă şi activă la început, deveni mândră, trufaşă, nesăţioasă de plăceri, şi se dădu cu o ardeoare, la acele vitii ce civilizaţiunea Bizantină le numesc o furie barbară. [2])

* *
*

4) Renumele sfântului Ioan Chrisostom ajunsese până la Arcadiu, când scaunul episcopal al oraşului imperial, deveni vacant prin moartea lui *Nectarie* (391). Episcopii, preoţii şi cei mai credincioşi oameni ai curţei, aleseră pe vestitul preot al Antiohiei, ca vrednic de a ocupa primul scaun al bisericei din orient. Palladius istoricul lui Chrisostom mărturiseşte că însuşi Eutropiu a stăruit pe lângă împărat pentru alegerea lui. Dar, Sf. Ion Chrisostom era greu de convins de a primi scaunul episcopal, nevoind să părăsească rangul de preoţie. El făgăduise de a nu părăsi Antiohia niciodată, şi locuitorii acestui oraş, avea faţă de el,

1. Vladimir Guettée: L'histoire de l'église, Vol. IV, p. 150.
2. Philostorg. XI, 1. (Vlad. Guettée, tom. IV, p. 150).

o astfel de veneraţiune, în cât ar fi împiedicat depărtarea sa, prin toate mijloacele posibile.[1])

Pentru ca sf. Ioan, să fie dus la Constantinopol, Eutropiu născoceşte o viclenie: scrie lui Asterie, contele Orientului din Antiohia de al trimite, fără să simtă Antiohienii. Austeriu s'a dus la Chrisostom şi, sub motiv că voeşte să vază biserica Martirilor, îl rugă să 'l însoţească. Chrisostom primeşte bucuros această propunere, însă pe când se îndrepta spre biserică, care era situată afară din cetate, Chrisostom este luat cu forta şi dus la Constantinopol. El văzând în acest eveniment mâna providenţei se supuse.[2])

Impăratul Arcadie convocase mai mulţi episcopi pentru a face hirotoniea lui Chrisostom cât mai solemnă. Printre aceşti episcopi era şi Teofil, episcop al Alexandriei, care ar fi voit să aleagă la scaunul episcopal din Constantinopol, pe Isidor unul din preoţii săi. El se temea de Chrisostom, de virtutea sa, de tăria lui morală, de nobila sa independenţă[3]). Dar, prin ameninţările făcute de Eutropiu lui Teofil, acesta fu nevoit în fine de a hirotoni însuşi pe Chrisostom, cu mare sărbătoare la 26 Feb. 398.

El începu îndată a lumina poporul său, după cum făcuse şi la Antiohia. Cuvântările primiră aceleaşi succese, şi adesia ori auditorii săi îl întrerupeau prin strigări de bucurie. Sf. Ioan Chrisostom voia să vază pe auditorii săi, că se folosesc de sfaturile sale şi să se îndrepteze de păcatele lor.[4]) Din această cauză, el nu-i cruţa niciodată, mustrândui totdeauna.

Sfântul Ioan Chrisostom trăia simplu, într'o deplină linişte, departe de ori şi ce zgomot şi refuza de a primi ori şi ce invitaţie chiar pe cea a împăratului[5]). Duşmanii săi pretindeau că el se închide seara în casă, pentru a se deda la mese bogate şi la petreceri lumeşti. Dar, dacă ar fi pătruns cineva în locuinţa sa, l'ar fi aflat în cea mai

1. Vladimir Guettée, Hist. de l'église. p. 150, Vol. IV.

2) Amédée Thierry: Saint Jean Chrysostome et l'impératrice. Eudoxie, (1872) pag. 179.

3) Vladimir Guettée. Hist. de l'église. Vol. IV, pag. 151.

4) Vladimir Guettée. Histoire de l'égalise, Vol. 4, pag. 152.

5) Sozomeu. Ist. Bisericească, Car. VIII, pag. 319.

mare cumpătare, gustând abia puţine legume[1]). El trăia se exprimă Sozomeu într'o viaţă sfântă[2]).

Sf. Ioan Chrisostom întinse, simplicitatea şi sărăcia, pentru a se conforma predicei sale, nu numai asupra mesei dar în toată casa episcopală. Mătăsurile cele bogate, covoarele cele scumpe, tot acest lux lumesc, cu care oameni bogaţi îşi gătesc palatele lor, fură înlăturate[3]). El nu avea în camera sa de lucru, de cât o singură icoană a sfântului Apostol Pavel, dinaintea căruia el citea şi scria, încolo totul a fost vândut şi împărţit la săraci.[4])

O mare grijă a sfântului Ierarh a fost de a pune în ordine cultul divin. De la începutul bisericei, credincioşi se adunau în casa Domnului spre a asculta sfânta Liturgie, a citi cărţile sfinte, a cânta psalmi şi imne; dar rugăciunile bisericei în deosebi cele pentru Sf. Liturgie mai aveau trebuinţă de a fi revăzute.

Sfântul Ioan Chrisostom, alese dintr'un număr foarte mare de cântări întrebuinţate în diferite biserici, pe acelea care se potriveau mai bine obiceiurilor şi întrebuinţărilor fiecărei biserici în particular. Acelaş lucru îl făcu şi Sf. Vasile pentru biserica sa din Çesareea. In Occident, Gelase şi Grigorie cel mare, episcopi ai Romei, Ambrosie al Mediolanului şi cei mai mulţi episcopi ai bisericei Galicane, făcură fiecare câte o liturgie pentru biserica lor. Liturgia făcută de Sf. Ioan Chrisostom, a fost primită de întreaga biserică a Orientului.[5])

In acest timp, erau în Constantinopol o mulţime de Călugări, care părăsise pustiul şi petreceau în acest oraş, capitală a imperiului. Intre aceşti călugări, cel mai însemnat era Isaac, care ducea o viaţă destrăbălată. Sf. Ioan Chrisostom, în mai multe cuvântări, combate viţiile lor. Intreg acest cler, în frunte cu Isaac, murmurară în contra Sf. Ioan Chrisostom, şi în ascuns formează o conspiraţie pentru înlăturarea lui din scaunul episcopal. Numărul băr-

1) Amédée Thierry, Chrysostome et Eudoxie, pag. 19.

2) Sozomen. Ist. Biseri. Car. VIII, Cap. II.

3) Migne: Omilia Sf. Ioan înainte de exil. Tom. III.

4) Vladimir Guettée. Histoire de l'église. Vol. 4, pag. 153.

5) Vladimir Guettée. Histoire de l'église. Vol. 4, pag. 153.

fitorilor creştea, dar pe măsură cu înmulţirea lor, se înmulţea şi numărul admiratorilor săi [1])

Eutropiu ca ministru de stat, două fapte însemnate a făcut: una rea, că făcu pe Eudoxia soţie a lui Arcadie şi prin urmare împărăteasă a imperiului, şi a doua faptă, bună, că a ales ca episcop al Constantinopolului pe Sf. Ioan Chrisostom.

In afacerile imperiului totul era Eutropiu. Impăratul Arcadie nu însemna nimic. Imbătat de laude, de putere, Eutropiu nu vedea nimic în imperiu afară de slabele sale pretenţiuni; întreg poporul se târa la picioarele lui [2]) Singură, ce mai rămăsese întru câtva respectată de Eutropiu a fost Biserica. Dar nu trecu mult şi reuşi a scoate de la Arcadie o lege, la 20 Iulie 398, prin care se lua bisericei dreptul de azil. Peste puţin timp însă, Eutropiu, cade în disgraţia lui Arcadie, care prin rugăciunile soţiei sale Eudoxia [3]) şi ale generalului Gaiana îl goni de la palat. Ştirea se răspândi ca fulgerul în tot imperiul. Poporul se revoltă şi înverşunat căuta a se răsbuna pe el. Eutropiu îşi găsi azilul în biserică, căria nu de mult îi luase acest drept. Poporul înfuriat intră în biserică; strigăte de moarte răsuna în toate părţile. Atunci Sf. Ioan Chrisostom, având înaintea sa pe Eutropiu, galben şi care cuprinsese cu ambele mâini Sf. masă, ţinu înaintea poporului, faimoasa sa omilie, intitulată «*Omilia pentru Eutropiu*», [4]) care a fost, este şi va fi cel mai renumit discurs. Şi atât de mare fu puterea acestei vorbiri, în cât poporul se împrăştie în linişte, iar tiranul eşi din biserică liber şi neatins. Eşind din biserică, fuge în Cipru, însă este adus înapoi şi ucis [5])

Sf. Ioan Chrisostom, în numeroasele sale cuvântări, atacă luxul, mâncările bogate, petrecerile şi în fine tot ce ducea la viţiu. El mustră mai ales, sexul femenin, care cu

1) Socrat. Isl Bisericească, Car. VI, p. 4.
2) Aimé Puech: Saint Jean Chrysostome, p. 138
3) Socrat. Car. VI, p. 5.
4) Omilia pentru Eutropiu, traducere în foaia săptămânală «Apostolul», de D-nu D. Constantinescu, directorul liceului «Matei Basarab», 8, 15, 23 Octombrie 1900,—Migne Tom. 52 p. 391.
5) Puech. Sf. Ion Chrysostom p. 142.

multă grabă se dăduse la destrăbălare şi îşi uitase datoriile de soaţă şi de mamă. Se dăduse cu atâta furie în braţele desfrâului, în cât Sf. Ioan Chrisostom, le pune mai pe jos de cât femeile destrăbălate publice; căci pe când acestea seduc numai în casele lor, acelea seduc prin locuri publice şi sunt mai rele de cât asasinii şi otrăvitorii, căci pe când aceştia atacă numai la corp, acelea atentează şi la suflet. Sf. Ioan atacă mai departe, fără părtinire viţiul, care se găsea la curtea Impărătească. Această campanie dusă în contra destrăbălări avu răsunet.

Pedica cea mare, a Sf. Ioan Chrisostom, la Constantinopol a fost Eudoxia împărăteasa, iar în afară de Constantinopol a fost Teofil, episcopul Alixandrie. Şi care a a fost cauza duşmăniei dintre Sf. Ioan Chrisostom şi Eudoxia?

După cum am văzut de mai sus, această femee se dăduse la tot felul de viţii şi plăceri permise şi nepermise, mai ales acum, când se scăpase de Eutropiu, fiind ucis. Ea mersese până acolo, în cât îşi dăduse titlu de Augustă, iar statutele sale ereau puse alături de ale împăratului. (9 Ianuarie 400). După cum Chrisostom întâlni în Eudoxia o mare piedică, [1]) tot asemenea şi Eudoxia este împedicată în îndeplinirea planurilor ei de Sf. Ioan Chrisostom. Ea se temea foarte mult de el. Pentru distrugerea lui Chrisostom, Eudoxia îşi adună o mulţime de duşmani ai lui, supuşi ei, prin ajutorul cărora să poată lupta cu mai mult succes. [2])
In această adunare intră văduvile: Castricia, Marta şi Eugrafia însă Sf. Ioan le combătea în cuvântările sale fără cruţare. [3])

Palladiu ne spune, că Sf. Ioan Chrisostom, văzând pe Eugrafia în veşminte de tânără, fu scos din răbdare şi 'i adresă următoarele cuvinte: «*Pentruce voiţi a constrânge corpul vostru a reîntineri, când aceasta nu se poate? Voi potriviţi perii voştri creţi pe frunte după modul desfrânatelor, pentru a înşela pe cei ce vă văd; dar s'o ştiţi bine,*

1) Amedée Thierry. op. c. p. 4.
2) Amedée Thierry op. c. p. 9.
3) Crisostom, Omilie la Ep. către Coloseni.

că nu faceţi prin aceasta, de cât a da la iveală sbârciturile». Pentru aceasta Eugrafia îi jurase Sfântului Ioan răsbunare, iar casa ei era locul de întâlnire a conspiratorilor. In aceastâ casă duşmanii lui Chrisostom, au inventat şi formulat punctele de acuzare pentru prăbuşirea lui.[1])

In anul 401, cearta între Sf. Ioan şi Eudoxia este dată pe faţă. In cuvântările sale Sf. Ioan, o luă în râs în faţa poporului şi nu-i ertă nici un viţiu.

La 9 Ianuarie 401, Sf. Ioan Chrisostom plecă în Asia pentru a linişti nişte certuri, ce se ivise în Efes, în urma morţei mitropolitului Antonie, lăsând afacerile bisericeşti din Constantinopol lui Severian de Gabala.[2])

Pe când Chrisostom se găsia în Asia, locţiitorul său Severian căută necontenit pe toate căile, de a câştiga simpatia Eudoxiei şi a poporului, lovind necontenit în autoritatea morală a superiorului său. Duşmanii lui Chrisostom văzură în Severian un bun element de luptă şi căutară al atrage în grupa lor.

După o lungă călătorie, Sf. Ioan Chrisostom soseşte la Constantinopol, însă acum totul i se pare schimbat, părea că turma nu 'şi mai cunoaşte adevăratul său păstor, El simţi că Severian îi semăna pe cale spini şi pălămidă, vede unirea lui cu curtea şi îi zise lui şi altor preoţi, într'una din zile din înălţimea Anvonului bisericei: *«Adunaţivă împrejurul meu aceşti preoţi ai necinstei, care mâncaţi la masa Izabelei, şi cărora eu le zic, ca altă dată Ilie: până când veţi şchiopăta de amândouă picioarele? Dacă Baal este Dumnezeu, mergeţi după el; dacă masa Izabelei este asemenea Dumnezeu, mâncaţi până când veţi arunca afară din voi».*[3])

Pentru orice sgomote, scandaluri şi dezordine, duşmanii învinovăţeau pe Sf. Ioan Chrisostom.[4]) Toate aceste învinuiri erau numai înscenări făcute de ambiţiosul Severian de a necinsti pe Chrisostom. In urma unei certe, ce Severian a avut cu arhidiaconul lui Chrisostom, Serapion, Severian găsindu-se vinovat, a fost gonit din biserică. Impărăteasa care ţinea la el, stărui pentru a fi readus, însă Sf. Ioan Chrisostom rămase statornic în hotărârea sa. Impărăteasa recurge la ultimul mijloc: intră în biserică cu copilul în braţe (Teodosiu al III), înaintează până în faţa lui Chrisostom şi îi aşează copilul pe genunchi; apoi îl roagă pe capul copilului, mlădiţa lui Teodosiu cel mare, de a erta pe Severian; Chrisostom se simte biruit şi 'i împlineşte cererea; astfel că Severian fu ertat şi primit din nou în biserică.[1])

1) Amédée Thierry: Saint Jean Chrysostome et l'imperatrice Eudoxie (1872), pag. 17.

2) Aimé Puche: Saint Jean Chrysostome pag. 93.

3) Regii, Cap. III, Vers 18.

4) Amédée Thierry. Saint Iean Chrysostome et Eudoxie (1872) pagina 90.

Un rol însemnat, în viaţa lui Chrisostom, l-a jucat asceţii din munţii Nitriei: *Fraţii Lungi*: Dioscor, Amonios, Eusebiu şi Eftimie.[2])

In urma unei certe între Fraţii Lungi şi Teofil, Patriarhul Alixandriei, Fraţi Lungi fiind învinovăţiţi de origenişti, fură alungaţi din pustiul Nitriei.[3]) Ei fug împreună cu alţi 80 monahi în Palestina şi fură bine primiţi numai de creştini, nu şi de episcopi, cari primiseră de la Teofil formula de excomunicare a lor. Mai în urmă ei vin la Constantinopol, cerând Sf. Ioan Chrisostom spre ale uşura suferinţele.[4]) Sfântul Ioan Chrisostom mijloceşte pe lângă Teofil ertarea lor. Totul însă rămase zadarnic. Din cauza acestei mijlociri, cum şi din alte cauze personale, Teofil nu putea să mai sufere pe Chrisostom.

Călugării Nitrieni, apelară la împărat, dar în acelaşi timp soseşte la Constantinopol o delegaţie compusă dintr'un episcop şi patru superiori de mânăstiri, pentru a învinovăţi pe monahii fugari, înaintea împăratului de eresie, magie[5]) şi în fine de turburători în contra bisericei şi statului.

Dar, tot în acest timp, împătatul şi împărăteasa chemă

1) Chrisostom, cuvântare la primirea lui Severian, Migne tom 54.

2) Numiţi astfel pentru statura lor înaltă.

3) Palladius, dial. C. VII, p. 24 din Vladimir Guéttée p. 169

4) Vladimir Guéttée, Hstoire de l'èglise, V. 4, pag. 169.

5) Magia era considerată ca crimă în contra legilor şi era pedepsită cu exil sau cu moarte.

pe Teofil la Constantinopol, de a 'şi da seama de invinovăţia adusă lui de monahii Nitrieni.

Văzând Teofil, că este chemat la Constantinopol, căută mai întâiu a avea în partea sa de luptă, pe bătrânul Flavian, episcopul Ciprului. Duşmanii din Constantinopol ai Sf. Ioan Chrisostom având în fruntea lor pe Teofil, căutară motivul luptei; acest pretext fu origenismul. [1])

Epifaniu, fără să ştie că luptă pentru a mulţumi ambiţia lui Teofil, merge în persoană la Constantinopol pentru a se încredinţa de adevăr şi a face pace. In Constantinopol încredinţat fiind de nevinovăţia lui Chrisostom şi a Fraţilor lungi [2]), se întoarse înapoi spre Cipru, însă pe drum din cauza bătrâneţelor moare (405). [3]) Sf. Ioan Chrisostom, este în urmă învinovăţit de duşmanii săi, de moartea lui Epifaniu.

In acest timp amvonul bisericei nu tăcea şi Sf. Ioan Chrisostom, într'o cuvântare pe care nu o cunoaştem de cât din datele istorice, vorbi despre desordinile femeilor în general şi înfera în special pe acelea care voiau să se amestice în afacerile bisericei. Auditorul înţelegea că aceste cuvinte sunt îndreptate contra împărătesei şi a suitei sale.

Impărăteasa se aprinde de mânie şi roagă pe soţul său Arcadie să o răsbune. Severian duşmanul Sf. Ioan Chrisostom este întrebat în această afacere şi sfatul lui este, de a se aştepta Teofil patriarhul Alexandriei.

In fine, soseşte şi Teofil, însoţit de o mulţime de episcopi partizani ai săi, adunaţi din Egipt şi Asia. [4]) Odată sosit se stabili cu locuinţa în palatul imperial Placida, deşi Chrisostom îl roagă a veni în palatul său, însă fu respins.

La palatul Placida ducea viaţă înbelşugată; la masa lui erau zilnic chemaţi toţi episcopii, toţi preoţii, toţi că-

1) Origenismul era numai un pretext pentru a începe lupta cu Chrisostom. In punctele de acuzaţie aduse în contra lui, nu se făceau menţiune de pretinsele erori origeniste. — (Paul Albert: Saint Jean Chrisosrome, considéré comme orateur populaire (1858), p. 96).

2) Aimé Puech: Saint Jean Chrisostome p. 152.

3) Vladimir Guettée Histoire de l'église p. 177. Tom. IV.

4) Idem p. 179.

lugării, cărora Sf. Ioan Chrisostom le arătase viţiile şi le împedicase abuzurile. [1])

Impăratul Arcadie cheamă pe Chrisostom la palatul Placida, pentru a fi supus unui interogator, de către Teofil, însă Chrisostom nu primi acest lucru. Care să fi fost cauza? De sigur că el vedea, că toţi erau contra lui. Poporul singur erea în partea sa; dar ce putea face acesta în faţa despotismului?

Din ce în ce poporul se turbura. Lumea se aduna în preajma episcopii, ca şi cum Chrisostom erea ameninţat de a fi răpit cu forţa. Bisericile ereau pline de lume, unde se faceau rugăciuni pentru Arhiepiscop [2])

Teofil de teama poporului, mută sinodul de la Constantinopol, la Stejar lângă Nicomidia la 15 Iulie 403. Aci sinodul îşi deschide şedinţa, în biserica Sf. Apostoli, sub preşidenţia lui Teofil.

Trei chestiuni principale au fost aduse în discuţia acestui sinod:

I. Plângerea călugărilor Nitrieni;

II. Aceia a Asiaticilor, relativ la depunerile şi hirotoniile făcute în anul 401 şi;

III. Punerea în judecată a Arhiepiscopului Chrisostom.

Ordinea a fost schimbată, punctul al III-lea punându-se la început. Arhidiaconul bisericei din Constantinopol, Ioan depărtat de Chrisostom, apare ca acuzator în sinod. [3]) Sunt foarte multe, punctele de învinovăţire aduse în contra Sf. Ioan Chrisostom de duşmanii săi. Erea învinovăţit că: a pus la închisoare şi în lanţuri pe un călugăr anume Ioan; că insultase întreg clerul, numindu-l corupt şi care nu valorează 3 dinari; că ar fi insultat pe bătrânul episcop Epifaniu că a furat obiectele sfinte din biserică; că hirotonise preoţi şi episcopi nedemni şi imorali; că primeşte femei în casă şi rămâne cu ele singur; [4]) că mănâncă singur şi ducea o viaţă de ciclop etc. etc., toate

1) Vladimir Guettée, op. c. p. 180.

2) Amédée Thierry, op. c. p. 176.

3) Aceste capete de acuzaţie ni s'au păstrat de Foţiu.

4) Palladius, Dial. (din Vladimir Guettée op. c. p. 185

numai înscenări ale inimicilor, pentru a pune în pericol situaţia Sf. Ioan şi al condamna. [1])

Aceste puncte de învinuire au fost citite în sinod, după care Teofil trimite doi membrii ai sinodului, pentru ai face lui Chrisostom cuvenita chemare spre a veni înainsta sinodului.

Epistola de chemare era ast-fel adresată: *Sfântul Sinod adunat la Ştejar, lui Ioan, (era omis titlu de episcop)*. In această epistolă, după ce îi face un resumat de toate acuzaţiile aduse în contra lui, îi spune ca să se prezinte fără întârziere înaintea sinodului, pentru a'şi de socoteală de aceste învinuiri. Sf. Ioan Chrisostom nu a voit a se prezenta. Cauza nevenirei a fost: Teofil, Acaciu de Beria, Severian şi Antiohus, care erau în sinod şi judecatori şi învinovăţitori. *«Dacă voiţi, zice Sf. Ioan Chrisostom, ca eu să mă prezent, stergeţi aceşti patru episcopi din numărul judecătorilor mei şi dacă voiţi numai decât ca ei să fie acolo, faceţi-i, a veni ca invinovăţitori, pentruca rolurile să fie curate şi eu să ştiu cu cine mă judec. Sub aceste condiţiuni, eu mă voi prezenta înaintea voastră»*.

Un funcţionar Imperial îl cheamă din nou a se prezenta sinodului, dar Sf. Ioan Chrisostom nu primeşte.

Sinodul îi trimite doi preoţi ai săi, pentru a-l chema a doua oară, însă Chrisostom le trimite prin (3) trei episcopi ai săi, următorul răspuns: *„Care sunt deci părinţii mei, procedurile voastre către mine? Voi, îmi daţi ca judecători pe inimici mei cei ma neînpăcaţi şi mă chemaţi la judecată prin proprii mei clerici“*. [2])

Abia aceşti trei episcopi spuse cuvintele lui Chrisostom în Sinod, când membri sinodului se resculară asupra lor. Unul din ei fu isbit, celui de al II-lea i s'au rupt veşmintele iar cel de al III-lea fu spânzurat de gât într'o corabie, cu un laţ ce erea preparat pentru Chrisostom. [3])

Chrisostom, fu chemat de patru ori, însă la toate patru chemările nu a voit să vie.

După aceste patru citări, sinodul a început judecata

1) Palladius Dial. luat din Vladimir Guettée p. 185.
2) Vladimir Guettée, Histoire de l'églése, Vol. 4, p. 188.
3) Idem. p. 189

Sfântului Ioan Chrisostom, ascultând pe rând martorii mincinoşi, iar ca acuzator se făcu Teofil, dând preşidenţia sinodului lui Pavel de Heraclea. Supunându-se la vot, Chrisostom fu condamnat. Decisiunea sinodului fu adusă la cunoştinţa celor doi împăraţi, Arcadiu şi Honoriu pentru a o executa [1]).

Dar în acest timp, Chrisostom de pe înălţimea anvonului zicea către popor: *«Fraţii mei, o tempestă violentă se ridică contra mea şi valurile mă bat cu mai multă forţă ca ori şi când, dar eu nu mă tem de catastrofă, căci eu sunt aşezat pe piatră etc...»*, apoi după mai multe cuvinte zice: *Ştiţe voi, prea iubiţii mei fraţi, pentru care lucru voesc a mă perde? Este că eu nu am întins niciodată înaintea mea covoare scumpe, că eu n'am voit niciodată a mă îmbrăca în haine de aur şi de mătase, că eu nu m'am înjosit niciodată a satisface pofta de mâncare a acestor oameni, ţinând masă deschisă pentru ei. Rasa aspidei înfloreşte încă. Sămânţa Isabelei nu s'a stins; Erodiada este încă în furie. Erodiada joacă în totdauna, cerând capul lui Ioan şi i se va da capul lui Ioan, findcă joacă. Fraţii mei, iată timpul lacrămilor. Totul se întoarce către infamie»*. Apoi în al II-lea discurs zice: *«O femee de carne atacă spiritul, ea se dedă la deliciile băilor şi a parfumurilor, la îmbrăţişarea unui om şi face războiu bisericei curate şi nepătată! Dar în curând ea va rămânea văduvă traind chiar bărbatul său, pentru că ea voeşte a face biserica văduvă!*

Eri ea mă numea al 13-lea apostol, astăzi mă chiamă Iuda; eri se aşeză aproape de mine cu încredere, astăzi ca o vietate feroce se aruncă asupră-mi». Apoi după ce o compară cu femeea lui Iob zise: *«Dar ce voeşte această femee rea, urâcioasă, această noua Isabela? Ea 'mi trimite consuli, tribuni? ea ameninţă»*.

A doua-zi după această cuvântare, un trimis al palatului imperial spune S tului Ioan Chrisostom, să părăsească cât mai curând capitala. Chrisostom răspunse: *«Iată-mă, conducţei-mă unde voiţi»*[2]). El fu dus într'o corabie, în timpul nopţi la Preneta în Bitinia. Exilul său nu dură de cât o

1). Amédé Thierry: Saint Jean Chrysostome et Eudoxie. p. 203.
2) Vladimir Guetée, Histoire de l'égése, Vol. 4 p. 187.

singură zi, căci abia părăsise Constantinopolul, când un cutremur de pământ sgudui oraşul. Insăşi camera împăratului fu sguduită. Arcadiu înfricoşat, credea că Dumnezeu ar voi să-i pedepsească de nedreptatea făcută lui Chrisostom. Poporul se revoltase, cerându-şi Episcopul. O luptă se încinse între poporul revoltat şi armată şi în curând biserica şi batptisteriul se umplură de cadavre. [1]) Impărăteasa de asemenea înfricoşată, se vedea urmărită de furia cerului. Ea trimise în grabă pe unul din ofiţerii curţii pentru a aduce pe Chrisostom.

Reîntoarcerea sa fu un triumf în Constantinopol. Oraşul răsuna de cântece în cinstea exilatului. Chrisostom odată venit, sa sue în anvon, binecuvintează poporul pentru credinţa lui, atacă pe Teofil şi chiar pe împărăteasă. [2]) Teofil de teama poporului fuge în Alexandria.

5) Insă bucuria n'a fost de lungă durată, căci Sf. Ioan Chrisostom, în numeroasele sale cuvântări, lovea necontenit pe Eudoxia împărăteasa, numind-o când Isabela, când Irodiada, din cauza nelegiuirilor ei. Duşmanii Sfântului Ioan făcură ultima încercare şi de astă dată mai norocoasă, căci putu a căpăta de la împărat, din nou exilarea lui pentru totdeauna.

Impăratul dete ordin printr'un ofiţer al său, ca Chrisostom să părăsească biserica la moment, la care Chrisostom răspunde: «*Eu am primit de la Dumnezeu singur biserica mea; Dumnezeu singur poate să mă alunge de la ea. Dacă împăratul o voeşte, facămă a eşi cu forţa, căci cetatea este a lui. Violenţa va fi cuvântul meu de desvinovăţire la Dumnezeu; eu niciodată nu voi pleca de aici de voia mea*».[3])

Impăratului îi fu teamă a întrebuinţa forţa, însă îl închise în palatul său.

Sosind Sâmbăta mare, în care veniră mai bine de 3000 Catehumeni pentru botez, Chrisostom nu putea rezista şi

1). Puech. Saint Jean Chrysostome. p. 167.
2) Primul discurs al sf. Ioan după exil. (Migne)
3) Vladimir Guéttée: Histoire de l'église, Vol. 4, pag. 195.

intră în biserică fără să se teamă de garda imperială, care îl păzea. Soldaţii în acest timp desfăşurară o brutalitate de nedescris. Chrisostom este luat cu forţa; atât neofiţii cât şi clerici sunt loviţi de sabie; apele regeneraţiunei oamenilor fură înroşite cu sânge uman. Ziua de Paşte în acest an, 404 Aprilie 16, era tristă şi posomorâtă.

Inimicii făcură noi demersuri pe lângă împărat, şi de astă dată, 20 Iunie, 15 zile după cincizecime, un notar al Curţei îi aduse ordinul de exilare. Intrând în biserică, primi o scrisoare de la un amic al său, în care îi spunea cele ce se petrec afară şi îl roagă să iasă fără să ştie cineva, pentruca să evite scandalul.

In fine, fără a fi văzut de popor, se dădu în mâinile celor ce erau însărcinaţi de a-l duce în exil.

După pornirea lui în exil, o parte din popor alergă la port, unde numai vedea de cât o corabie, care conţinând pe Sf. Ioan Chrisostom, 2 episcopi şi câţiva clerici, credincioşi Arhiepiscopului, se depărta de Constantinopol; altă parte din popor intră cu forţa în biserică.

Aci turburarea era mare, poporul se încăeră cu soldaţii; nu se mai auzeau în acel loc de cât blesteme, strigăte de ameninţare şi de durere. O furtună vine, în acest timp, peste cetate, dinspre Nord; s'ar fi zis că cerul şi pământul s'au unit, pentruca nici un dezastru, să nu lipsească în această primejdioasă zi. [1])

Nu se potoli bine răscoala, când un foc isbucni tocmai de la amvonul de unde predica Sf. Ioan Chrisostom. In câteva ore cele două monumente: unul creştin, Sf. Sofia şi altul păgan, Senatul, nu mai erau de cât o grămadă de cenuşă. Ca autori ai focului, au fost acuzaţi partizanii Sf. Ioan Chrisostom.[2])

După o lungă călătorie, o mare oboseală şi mari greutăţi, Sf. Ioan ajunge după 70 de zile la Cucuz. Călătoria a fost făcută mai mult în timpul nopţei, când drumul era rău, când ploua, iar catârul pe care Sf. Ioan era călare se împedica şi Sfântul era dese ori aruncat printre bo-

1) Socrat: Ist. Bisericească, Cart. VI, pag. 18.
2) Şendreanul: Teză, Sf. Ioan Chrisostom pag. 96.

Iovani. Căldura înăbuşitoare îi făcuse durerile de stomac mai duraroase ca ori când; afară de aceasta frigurile îl torturau.

In locul lui Chrisostom se alege ca episcop un bătrân de 80 de ani, anume Arsaciu frate cu Nectarie.[1] Dar, Arsacie moare la 1 Noembrie 405 şi fu ales episcop după el, Atticus, preot din Constantinopol.

Cât a stat la Cucuz, Sf Ion Chrisostom a dus o viaţă foarte amarnică; clima acestei localităţi era denesuferit.

De la Cucuz, Chrisostom este constrâns, de învazia Isaurilor, a se retrage în iarna anului 405 la Arabissa. Primăvara se înapoe iarăşi la Cucuz.

In primăvara anului 407, Sf. Ion Chrisostom fu adus din nou la Arabissa. Acum îi este oprită vorbirea cu prietini şi orice corespondenţă. Nu mult după aceasta, duşmanii lui căpătară de la împărat, decretul de transferare de la Arabissa la Pityus din Colchida.

Sf. Ioan Chrisostom, fiind apăsat de bătrâneţe şi boală, abia mai putea să meargă pe drum; distanţa de la Arabissa la Comane o făcu în 3 luni. Călătoria a făcut-o pe jos, şi numai în zile ploioase sau când arşiţa soarelui erea mai mare.[2] Ajunge în fine la Comane, unde se afla o biserică, ridicată în amintirea Sf. Vasile. Aci noaptea, i se arătă în vis, Sf. Vasile, zicându-i: *«Ai încredere, Ioane, fratele meu, mâine vom fi împreună.»*.[3]

Intr'a adevăr a doua zi, ne mai putând continua drumul din cauza frigurilor, care îl tremurau, după ce se îmbrăcă cu veştminte albe, după ce se împărtăşi şi 'şi termină rugăciunea cu cuvintele: *«Slavă lui Dumnezeu în toate lucrurile! Aşa să fie.»* îşi făcu semnul Crucei şi se culcă pe duşumeaua bisericei, pronunţând ultimul amin.

El moare la 14 Septembrie 407, fiind în etate de 60 de ani.[4]

La 438 patriarhul Proculu, aduce reliquiile Sf. Ioan

---

1. Vladimir Guettée: Histoire de l'église, Vol. 4. p. 199
2. Idem, p. 223
3. Idem, p. 224
4. Cursul de Omiletică al D-lui Profesor, Dr. B. Cireşeanu.

Chrisostom la Constantinopol. Ele sunt primite cu mare cinste. Teodosiu al II-lea fiul lui Arcadiu, acum împărat, se dezbrăcă de mantaua sa, pentru a acoperi coşciugul, apoi ceru ertare de la aceste Sf. reliquii pentru nedreptăţiile părinţilor săi.[1]

Aşa s'a sfârşit viaţa acestui mare părinte bisericesc.

CAPITOLUL II

STUDII ASUPRA CUVÂNTĂRILOR DESPRE CĂSĂTORIE[2]

In lupta îndârjită din veacul al patrulea, între păgânism şi creştinism, între lumea nouă şi lumea veche, Sf. Ioan Chritostom apare ca un viteaz ostaş, martir mai mult de cât scriitor şi învăţat. Duşmanul cel mai neîmpăcat pe care el îl urmăreşte, contra căruia întoarce toate armele sale: judecata, pasiunea, ironia, sarcasmul, batjocura, anatema, acest inimic este viţiul, relele moravuri, păcatul. A-i distruge sofismele, a-i arăta înjosirea şi urâţenia, a

---

1. Aimé Puech: Saint Jean Chrysostome, p. 188.

2) Aceste trei omilii, cea dintâiu despre aprindere, etc., a doua despre cartea de despărţire, a treia ce fel de soţie să ne luăm, au fost cu siguranţă pronunţate la rând. Se spune clar la începutul celei de a doua, că a fost ţinută după puţine zile de cea dintâi: *περὶ γάμου πρώην*, despre căsătorie de curând. Chrisostom arată că a treia, în acelaş fel a urmat pe a doua, după puţine zile, căci zice la început că el de curând (πρὼην), a vorbit despre cartea de despărţire.

A treia cuvântare în ediţia Morelliană, are titlu şi în greceşte şi în latineşte, *«despre lauda lui Maxim, şi ce soţii să ne alegem»*. Chiar Sigizmund Gelenius citeşte tot aşa. In ediţia lui Savilius şi în două manuscripte de care s'a folosit Migne, lipseşte titlu εγκώμιον εἰς Μάξιμον. Cu toate acestea socotesc că nu trebueşte lepădat acel adaos, pe care eu l'am tradus în teza mea. Nu putem să ghicim că acest

scoate de la auditorul său mişcat un strigăt de căinţă şi a ridica sus de tot cuvântul evangelic, aceasta este ţinta sa, pe care o urmăreşte fără să se uite la vrăşmăşiile pe care şi le ridică şi la rănile pe care le face. In el este nu numai libertatea şi tăria, pe care ţi le dă un nobil caracter dar şi înalte convingeri unite cu un mare dar. Pentru înfierarea păcatelor, el nu cunoaşte margine, mustră şi pe bogaţi şi pe săraci, pentru care este de multe ori mai indulgent. Cea dintâiu impresiune a cuvântărilor lui, este aceia pe care ţi-o lasă mai mult un tribun al poporului, de cât un preot al blândei vorbe evangelice. Tună contra sgârceniei, luxului, mândriei celor bogaţi şi puternici, dar nici nu iartă lenevia, beţia, superstiţia, iubirea de circ şi de amfiteatru a celor slabi şi săraci. Pe lângă accentul afectuos al unui tată iubitor pentru copii săi săraci şi despreţuiţi de clasele înnalte şi bogate, el nu iartă mai puţin păcatele şi superstiţiile lor, care îi înjoseşte mai mult de cât trufia şi batjocura conducătorilor lor. Sf. Ioan Chrisostom spune, că nu ţine seamă de nimic, pentru îndreptarea relelor.*

Printre instituţiile cereşti, pe care păgânismul le înjosise cu totul şi pe care creştinismul căuta să le pue iarăşi la locul de cinste era şi Căsătoria. In vremea lui Chrisostom mai ales, un mare abuz necinstea săvârşirea căsătoriei. In creştinism, căsătoria era o taină, însă creştinii o săvârşiau tot după obiceiurile sgomotoase păgâne. Nu numai fericirea unirilor conjugale erea sacrificată ca întodeauna, în vederea plăcerilor înjositoare, dar serbă-

titlu a fost adăogat în urmă. Cine a pus titlu, ştiind lucrul a scris aşa, sau poate chiar Chrisostom a vorbit cu acest titlu la început. Hermantius crede că acest Maxim este acel episcop al Seleucie din Isauria, care în adunarea precedentă ţinuse cuvântare în locul lui Chrisostom şi acest lucru nu erea neobişnuit. (Migne : Krisostom, Tom. 51 pag. 208).

Din cuvintele spuse la început : (ὁ γὰρ μετ'εμοῦ ξυγὸν,) cel ce duce jugul cu mine etc. (Vezi Omilia III)» din acestea zic, s'ar pare că Chrisostom erea atunci episcop la Constantinopol. Căci deşi el şedea în Constantinopole, şi alţi episcopi ai diferitelor cetăţi puteau vorbi în această împărătească cetate, cerându-şi voe de la el. Severianus, Episcopul Gabalilor, a făcut nu odată lucrul acesta.

rile nunţilor chiar în familiile creştine aveau un caracter de desfrăbălare şi, după cuvântul lui Chrisostom, un caracter diavolesc. Seara, când noaptea învăluea cetatea, mireasa acoperită cu giuvaericale, cu faţa sulemenită, se urca pe un car, pe care îl urmau femei, fete, tineri, pantomime, jucătoare, cântăreţi cu flautul etc. Ceata sgomotoasă şi beată străbătea străzile la lumina torţelor, cântând imne în cinstea Venerei, în mijlocul valurilor de râs şi de glume neruşinate ale mulţimei sosită în grabă din toate părţile, ca să vază desfrânatul alaiu. In chipul acesta ajungeau la casa ginerului care, în picioare la uşă, cu o coroană pe cap primea pe tânăra soţie din braţele mamei sale şi, ridicându-i voalul, petrecea cu ea, pe când afară sărbătoarea continua toată noaptea şi a doua zi, cu jocuri, şi cântece obşcene. Isbit de aceste obiceiuri desfrânate şi dăunătoare viitoarei căsnicii noi, Chrisostom ţine 3 cuvântări despre căsătorie, rămase neîntrecute. Tema discursurilor sale, este întemeiată pe cuvintele despre căsătorie ale apostolului Pavel.

Prima cuvântare este îndreptată mai toată, încontra destrăbălărilor de la nuntă. Intr'o singură zi, inima cea curată şi sufletul cel nepătat al tinerei soţii, era stricat cu totul de obscenităţile şi imoralităţile săvârşite în ziua nunţei. Ingrijirea costisitoare şi plină de dragoste a părinţilor, pentru creşterea copiilor lor, este spulberată prin jucătoarele aţâţătoare şi prin cântecele imorale. Textul, unde Chrisostom arată acest lucru, este de toată tăria şi frumuseţea. El întrebă : « *Cum mai ceri de la ea cinste, spune-mi, când din prima zi ai dus-o într'atâta neruşinare şi te-ai îngrijit în faţa ei şi să spui şi să faci de acelea la care n'au drept să asculte nici sclavii cinstiţi ? Atâta vreme s'au muncit tatăl şi mama, îngrijind de fecioara lor, încât nici să nu spue, nici să auză pe altul zicând vre-o vorbă necinstită, îngrijind de pat, camere deosebite, păzitori, uşi, zăvoare şi plimbările spre seară şi să nu fie văzută de nimeni, nici chiar de rude şi de multe altele mai mari îngrijinduse şi tu venind ai vărsat toate acestea, într'o singură zi şi ai pregătit-o să se faca neruşinată prin acea pompă necinstită şi ai vărsat în sufletul miresei cuvinte omorâtoare ? Nu vin de aci relele următoare? Nu d'aci adulterile şi gelozia ? Nu d'aci sterpăciunea şi vă-*

duvia şi moartea fără vreme a părinţiloa? etc....»(Cuvântarea I-a pag. 43)

Când Chrisostom îi spune, că în loc de femei destrăbălate, să aducă la nuntă pe săraci, auditorul roşeşte şi lasă capul în jos. Oratorul găseşte prilej să-i facă comparaţie neîntrecută, între binecuvântările săracilor şi glumele imorale ale trecătorilor, între fericirea urmată de o parte şi apucarea pe calea pierzărei de altă parte. Cei care ar începe, să serbeze nunta, având pe săraci de învitaţi, ar face începutul unui obiceiu de care s'ar vorbi şi binecuvânta în veci.

Cu privire la căsătorie, Chrisostom avea de combătut nu numai orgiile păgâne, însoţitoare ale nunţei, dar mai ales vechile şi greşitele idei care îi alterau fiinţa, şi din nenorocire, aveau îndoită sancţiune a moravurilor şi a legilor. Chrisostom avea să stabilească, să sădeasc în inimi, să scoaţă în evidenţă marele principiu creştin al unităţei, al nedistrugerei căsătoriei. Din pricina aceasta, el face mustrări dese contra adulteriului, pe care îl defineşte în altfel de cât dreptul roman.

Toată Omilia a doua despre căsătorie, este îndreptată pentru susţinerea legăturei nedespărţite a căsătoriei şi pentru atacarea cu înverşunare a adulterului. Adulterul după el este cu totul deosebit, decât cel descris de legile omeneşti [1].

Chrisostom revine deseori asupra acestui subect, căruia îi consacră o serie de cuvântări. Sfinţenia căsătoriei, nu era numai prada pasiunilor rele, care în totdeauna au căutat să o combată dar şi a legilor păgâne, menţinute în mare parte de împăraţii creştini. Câţi credincioşi fără a spune că reneagă Evanghelia, nu se foloseau de dreptul roman, în materie de căsătorie? «*Copii mei, striga sf. orator, nu faceţi aşa. Auz de voi lucruri întristătoare. Nu pentru toţi spui acestea: ştiu pentru cine! Unde este rană, acolo trebue cataplasmă. Dece necinsteşti căsătoria? Dece îţi baţi joc de patul conjugal? Dece acoperi numele tău cu această pată?*» [2])

Şi, ori de câte ori Chrisostom are prilejul, insistă ca să stabilească, în contra tuturor obecţiilor, nedesfacerei că-

1) Vezi Omilia a II-a.

2) Chrisostom: Omilia la Psalm. 43.

săsătoriei, instituită de Dumnezeu, promulgată din nou de Isus Christos, şi rămasă ca singura pârghie a fericirei familiilor şi a unei societăţi bine orânduite. Cu această împrejurare el a spus frumoasa vorbă: «*Adultera nu este femeea nimănui*» [1]).

In sfârşit aceste cuvântări produceau o impresiune sănătoasă. In exordul Omiliei a treia, se vede că mulţi simţindu-se vinovaţi de mustrările lui Chrisostom, îşi plecaseră capul; se loviseră peste piept şi faţă. Chrisostom se bucura şi mulţumia lui Dumnezeu, că cuvintele lui au atins inimile ascultătorilor. «*Sigur că este bine, să te abaţi de la păcat, dar este o fericire, să pedepseşti răul, îndată ce îl cunoşti, şi să'ţi întăreşti cu grijă cugetul*» [2]).

* * *

Pe lângă aceste serioase învăţături, Chrisostom are şi sfaturi pline de farmece. Oratorul s'a coborât din amvon, preotul a părăsit altarul, ca să se aşeze lângă vatra fraţilor săi; şi acolo ca şi îngerul lui Tobie, înconjurat de un respect îndueşător, se ocupă de afacerile cele mai intime ale familiei, cu o bunătate şi o dulceaţă fără pereche. [3])

Cu această bunătate părintească şi fără să slăbească seriozitatea învăţăturilor sale, Chrisostom instrueşte şi îndrep-

1) Omilia a II-a despre căsătorie. Vezi No. 3.

2) Omilia a III-a despre căsătorie. Vezi No. 1.

3) Toată omilia a III-a despre căsătorie este plină de astfel de sfaturi, duioase şi sănătoase. Şi, în multe discursuri ale sale, se găsesc învăţăminte părinteşti, călduroase despre căsătorie (Homi, XX la epist. către Efeseni). «*Gândindu-ne bine la toate acestea, (vezi omilia a III-a de la început până la No. 5) să nu mai căutăm bani, să căutăm virtutea, cinstea, modestia. O femee modestă, virtuoasă, inteligentă, fie chiar fără avere, va şti să se folosească de sărăcie mai bine de cât alta din bogaţi... etc,*» (Omilia III-a No. 5).

El ştie că dintr'o căsătorie bine făcută şi fără nici un alt gând, de cât al unei vieţuiri plăcute, va urma creşterea îngrijită şi creştinească a copiilor. Asupra acestui punct insistă de multe ori, mai în toate omiliile, unde i se prezintă ocazie. (Vezi omiliile despre Ana şi Macabei, care sunt pline de învăţăminte pentru creşterea copiilor).

tează acel popor din Antiohia și Constantinopol, grupat cu încredere și dragoste împrejurul amvonului său. Numai este un orator, este un prieten, care răspândește sufletul său în sânul prietenilor săi, este bunul păstor în mijlocul turmei pe care o iubește, căreia i-a închinat viața sa și a cărei fericire este singura sa dorință; el scoate, în iubirea sa, o eloquență aparte, plăcută, iubitoare, care răpește și încântă pe cei ce mustră. Toată omilia a III-e «*Alegerea unei soții*» este un model de oratorie creștină, captivantă, care unește cea ce vorba oratorică a avut mai înnalt și mai puternic, cu o întoarcere de cuvinte, plină de mișcare de neașteptat, de duioșie, unde totul place și captivează, povestirile, aluziile, tablourile, totul în sfârșit.

Ca să fie mai bine înțeles, ca să deștepte mai puternic atențiunea auditorului său, oratorul citează un exemplu: *Căsătoria fiului lui Abraam*. El pune înaintea auditorului pe bătrânul patriarh și desfăcându-se de formele severe ale discursului, povestește cu o formă naivă însărcinarea dată lui Eliazar, sosirea sa în cetatea Nachor, rugăciunea către Dumnezeu, modestia și meritele Rebecei, primirea plină de bună voință, pe care o făcu trimisului lui Abraam, prețul pe care Dumnezeu îl pune pe ospitalitate, sunt descrise cu putere, unită cu gingășie. (Cuvântarea a III-a la căsătorie).

Cu glasul dominând mulțimea, el împărte sfaturi tuturor, părinților, tinerilor, fetelor—pentru căsătorie, întocmai ca un râu, care după ce și-a adunat din munte ape îmbelșugate, le răspândește cu prisosință, într'o curgere mai încetă prin semănăturile din prejurul său, care îi mulțumesc trimițându-i în unde, oglindirea verde a bogatelor spice hrănite de apa binecuvântată a lui.« *Cea ce am spus, zice Sf. Ioan Chrisrstom, nu este zis, ca să fiu aplaudat de voi dar, ca să ațâț zelul vostru. Voi părinților, imitați prevederea patriahului, ca să dea fiului său o femee cu adevărat virtuoasă; n'a căutat nici bogăție, nici neam mare, nici frumusețe, nici altceva decât noblețea sufletului. Voi maicilor, așa să creșteți pe ficele voastre. Iar voi tineri, care voiți să vă luați soții, să sărbați nunta cu această cuviință, etc...*» (Omilia III-a despre căsătorie No. 9).

CAPITOLUL III

PRIMA OMILIE

ΕΙΣ ΤΟ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΡΗΤΟΝ

Δία δέ τὰς πορνείας ἕκαστος την ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω.

Despre vorba apostolului.—Din pricina aprinderei fiecare să-și aibă femeia sa. [1])

ANALIZA

1) Efectele cuvintelor sfinte.—Trebue să știi să-ți stăpânești limba.

2) Săvârșirea căsătoriei.- Relile care o însoțesc.

3) Diavolul ia parte la aceste rele.—Ce are instituirea căsătoriei.

4) Respingerea greșelei prezente cu privire la adulteriu.

5) Pedeapsa soțului adulter și în această lume și în cealaltă.

1) Către izvoarele de miere voesc să vă îndrumez astăzi, mierea neavând nici odată sațiu. Așa este firea cuvintelor Sfântului Apostol Pavel și toți câți își răcoresc (umplu) sufletele lor din aceste isvoare, găsesc prin puterea duhului sfânt, sau mai de grabă dulceața mierei o întrece cu totul plăcerea (voluptatea) cuvintelor dumnezeești. Profetul arată aceasta zicând: «*Cât de dulci sunt cerului gurei mele cuvintele tale, mai mult de cât mierea gurei mele*» (Psal. 118, V. 103). Dar farmecul cuvintelor divine întrece în dulceață nu numai mierea, dar sunt mai de preț de cât aurul și orice piatră și mai curate de cât argintul. «*Cuvintele Domnului zice același, cuvinte curate, argint cu foc lămurit; ispitit pământului, curățit de șapte ori*» (Ps. XI, V. 6). Pentru aceia și un înțelept zicea:

1) I. Cor. VII, 2.

«A mânca miere multă nu este bine, iar cuvintele cele mărite trebue a le cinsti» (Prov. 25, V. 27). In adevăr din acea vin adesea boli, pe care nu le avem, dar prin acestea putem să înlăturăm şi slăbiciunea pe care o avem şi încă mierea în mistuire se distruge dar cuvintele dumnezeeşti, când s'au mistuit atunci se fac mai plăcute şi mai folositoare, şi celor ce le au (gustu) şi la alţi mulţi. Şi cineva îmbuibându-se cu îndestulare dintr'o masă încărcată (bogată, luxoasă), dacă apoi se îngreţoşază (varsă) se face neplăcut oaspetelui său; dar acela care răsuflă (râgâe) de învăţătură spirituală, împrăştie vecinului său mult miros plăcut. David care se împărtăşi mereu din astfel de mâncare, a zis: *«Inima mea a răspândit miros de vorbă bună»* (Ps. 44, 2). Căci este şi vorbirea rea care se răspândeşte. Şi după cum la mesele aţâţătoare calitatea mirosului se face după felul mâncărilor, tot aşa şi la puterea vorbelor, cum se primesc (σιτῶνται) tot aşa şi le răspândesc mulţi dintre oameni. De pildă, dacă te ai dus la teatru şi ai auzit cântece destrăbălate, tot de acestea vei răspândi peste tot împrejurul tău; iar dacă ducându-te la Biserică, ai fost părtaş la vorbele spirituale, de acestea vei şi răspândi (vorbi). De aceia şi profetul a zis: *«Inima mea răspândeşte miros de vorbă bună»*, arătându-ne hrana (mâncarea) mesei, la care a fost părtaş. De aceasta şi Pavel fiind convins, ne-a îndemnat zicând: *«Nici un cuvânt rău să nu iasă din gura voastră, ci numai cuvânt bun spre edificare după trebuinţă, ca să împărtăşească har celor ce aud»* (Efes 4. 29). Şi care este cel urât, întreb? Dacă ai învăţat pe cel bun atunci cunoşti şi pe cel rău, căci pentru deosebirea aceluia, l-a pus pe acesta. Deci, care este bun, n'are nevoe să înveţe de la mine, căci chiar el ne a arătat nouă firea lui. Căci când a zis: *«dacă ceva bun»* a adăogat, *«pentru întărirea bisericei»*, (Ibid) arătând că acela este bun care întăreşte pe aproapele. Deci, după cum cel care întăreşte este bun, tot aşa cel care distruge este rău şi condamnabil φαῦλος.

Şi tu deci, prea iubitule, dacă ai ceva de acest fel de spus, care ar putea să facă mai bun pe ascultător, să nu închizi cuvântul în clipa mântuirei (ἐν καιρῷ σωτηρίας); iar dacă nu ai nimic de acest fel, ci vorbe rele şi distrugătoare, taci să nu acuzi pe aproapele (μὴ κατηγορήσῃς), căci

aşa este cuvântul, nu întăreşte pe ascultător ci-l abate. Căci dacă se îngrijeşte de virtute, adesea se ridică în mândrie şi dacă este neîngrijitor, se face mai uşuratec. Dacă îţi vine pe buze o vorbă rea (ruşinoasă) şi plină *(îndemnătoare)* la râs, taci. Căci acel cuvânt care face lasciv (pornit la desfrânare) şi pe vorbitor şi pe auditor, este rău şi deşteaptă în om pofte urâte. Şi după cum lemnele sunt instrumentul şi materia focului, tot aşa sunt vorbele pentru gândirile rele. De aceia nu trebue să vorbim toate câte ne vin în minte, dar trebue să ne nevoim a goni din minte chiar poftele şi orice cuget ruşinos. Iar dacă cumva fără voia noastră am primit gânduri (judecăţi) rele, să nu le arătăm nici odată cu limba, dar să le sufocăm în tăcere. Uitaţi-vă la fiarele şi târâtoarele căzute în laţ, dacă au găsit vre-o scăpare, eşite la larg se fac mai crude, iar dacă rămân acolo închise pentru totdeauna, în tot chipul se distrug uşor şi pier, tot aşa şi poftele rele dacă găsesc vre-o scăpare prin gură şi vorbire, flacăra ascunsă se aprinde (măreşte), iar dacă le-ai închis pe acestea în tăcere, repede pier din minte. Incât dacă te-a cuprins vre-o poftă rea, să nu vorbeşti vorbă urâtă, chiar dacă ai muri de plăcere (de a o spune). N'ai cugetul curat? Cel puţin gura să fie curată şi să nu dai afară noroi, cu care să mânjeşti şi pe altul şi pe tine însuţi. Căci nu numai acei care vorbesc dar şi cei care ascultă capătă multe neplăceri când alţii vorbesc lucruri ruşinoase. (Intr'adevăr vorbele ruşinoase mânjesc nu numai pe cei ce le pronunţă, dar şi pe cei ce le ascultă). De aceia te rog şi te sfătuesc, nu numai să te abţii de a vorbi, dar chiar de a asculta pe alţii vorbind, şi să rămâi lipit de legea dumnezeească. Pe un astfel de om şi Profetul îl ferice̦şte, zicând: *«Fericit bărbatul carele n'a umblat în sfatul necredincioşilor, şi în calea păcătoşilor nu a stătut, şi pe scaunul perzătorilor nu a şezut: ci în legea Domnului voia lui, şi în legea lui va cugeta ziua şi noaptea»* (Psalm I. 1, 2).

2. In convorbirile din afară (din veacul acesta) chiar dacă se strecoară câte ceva bun, dar într'o mulţime de necuviinţe abia dacă mulţimea vorbeşte un cuvânt sănătos; la sfintele scripturi este cu totul opus; nu vei auzi nici un cuvânt urât, dar pe toate pline de mântuire şi de multă

înțelepciune cum sunt de pildă, cele ce s'au citit astăzi. Care sunt acestea ? «*Cât pentru cele ce mi-ați scris, zicu, că bine este omului să nu se atingă de femee. Dar spre a preîntâmpina desfrânarea, fiecare să'și aibă femeea sa, și fiecare femeie să'și aibă bărbatul său*». (I Cort. VII. 1-2). Pavel legiueşte despre căsătorie și nu se rușinează, nici nu roșește și pe bună dreptate. Căci dacă chiar Domnul a cinstit căsătoria împodobind-o cu prezența și cu darul său (căci a adus la nuntă darurile cele mai mari, schimbând firea apei în vin), cum servul s'ar fi roșit să legiuiască căsătoria ? Rău lucru nu este căsătoria, dar este urât adulteriul, urâtă aprindere : Căsatoria este un leac contra aprinderei.

In ce chip să se sarbătoreească căsătoria. Este vrășmaș al pompelor destrăbălate ale căsătoriilor. Să nu o necinstim deci cu serbări (pompe) diavolești, dar cum au facut cei din Cana Galilei, tot așa să facă și cei ce își iau acuma femei, să aibă pe Kristos în mijlocul lor. Și cum se poate face aceasta întrebi tu? Prin preoți, căci zice : «*Cine vă primește pe voi, pe mine mă primește.*» Dacă ai îndepărtat pe diavolul, cânticele destrăbălate, și melodiile (poeziile) dulcegi și jocurile imorale (ἀτάκτους) și vorbele rușinoase și pompa diavolească și sgomotul și râsul din toată inima, dacă în sfârșit ai îndepărtat orice necuviință și ai introdus pe sfinții servitori ai lui Hristos, și Hristos va fi cu ei, negreșit, cu muma și frații săi. Căci zice: «*Că oricine va face voia Părintelui meu celui din ceruri, acela îmi este frate, soră și mumă*» (Mat. XII. 50). Și știu că greu și supărător se vor părea unora că sfătuesc acestea și că tai (desrădăcinez) un vechiu obiceiu. Nu mă îngrijesc de loc de aceasta căci n'am nevoe de bunăvoința (aprobarea) voastră, dar de folosul vostru am nevoie, nu de aplaude și laude ci de câștig și de învățătură. Să nu'mi spue cineva: apoi este obiceiul așa ; unde să fâptuește păcatul, să nu pui înainte obiceiul. Dar dacă cele fâptuite sunt rele (urâte) chiar dacă obiceiul ar fi vechiu, să l distrugi ; iar dacă nu este rău, chiar dacă nu-i obiceiul, adu-l și îl împlântează (sădește). Că obiceiul de a necinsti lucruri de așa fel, nu erea vechiu dar că a fost introdus încoace, adu-ți amiute cum a luat în căsătorie Isac pe Rebeca, cum Iacob pe Rachel. Scriptura a-

minteşte de aceste căsătorii şi povesteşte cum au fost duse acestea in casele mirilor lor şi nu aminteşte nimic de acest fel. Numai băutura şi mâncarea au fost (συμπόσιον καί δεῖπνον) mai bogate (strălucite), ca de obiceiu şi au chemat pe rude la nuntă; iar flautele, fluerile, chimvalele şi danţurile de beţivi şi tot cea ce este în mare cinste astăzi au fost date afară (înlăturat). Iar oamenii din vremea de astăzi, cântice în cinstea Venerei cântă săltând şi adulterii multe, şi destaceri de căsătorii (distrugeri, διαφθοράς) şi dragoste nelegitimată şi împreunări (μίξεις) neîngăduite (monstruase) şi alte multe cântece pline de nerespect şi de ruşine cântă în aeea zi şi după beţie şi atâta ruşine (necinste) însoţesc pe mireasă în public cu vorbe murdare. Cum mai ceri de la ea cinste (curăţenie, modestie), spune-mi, câud din prima zi ai dus-o într'atâta neruşinare şi te-ai îngrijit în faţa ei să spui şi să faci de acelea la care nu au drept, să asculte nici sclavii cinstiţi ? Atâta vreme s'a muncit tatăl cu mama îngrijind de fecioara lor, încât nici să nu opue, nici se auză pe altul zicând vre-o vorbă necinstită, a îngrijit de pat (θαλάμους) camere deosebite, păzitori, uşi, zăvoare şi plimbările spre seară şi să nu fie văzută de nimeni, nici chiar de rude şi de altele multe mai mari îngrijindu-se, şi tu venind ai vărsat (ἐξέχεας) toate acestea, într'o singură zi şi-ai pregătit-o să se facă neruşinată prin acea pompă necinstită (destrăbălată) şi ai vărsat în sufletul miresei cuvinte omorâtoare (de pierzare) ? Nu vin d'aci relele următoare ? Nu d'aci adulterile şi gelozia? Nu d'aci sterpiciunea, şi văduvia si moartea fără vreme a părinţilor ? Când chemi pe demoni prin cântece, când umpli pofta lor prin vorbe urâte, când bagi în casă mimi, histrioni şi întreg teatrul, când umpli casa de desfrânate şi îngrijeşti să se desfăteze acolo toată ceata demonilor, ce mântuire mai aştepţi ? (τί προσδοκᾷς λοιπὸν ὑγιὲς). Spune-mi. Pentruce mai aduci şi preoţi, când a doua-zi ai să săvârşeşti astfel de fapte ? Vrei să arăţi binefacere aducătoare de câştig ? Cheamă danţuri de săraci. Te ruşinezi şi te roşeşti ? Şi ce mai vrei de cât această necumenţenie, când băgând pe diavolul în casă, nu crezi că faci rău iar când e vorba de intrat Christos te ruşinezi ? După cum la intrarea săracilor Christos priveşte, tot aşa în mijlocul mimilor şi infamilor (μαλακῶν)

diavolul ia parte la serbare. — Şi din acea cheltuială nu este nici un câştig, dar se naşte un mare păcat, însă din aceste cheltueli repede vei dobândi un mare câştig. Dar nimeni din oraş n'a făcut lucrul acesta: Incepe tu, sileşte-te, să fii începătorul acestui frumos obiceiu, pentruca urmaşi să te laude (εἰς σὲ ἀναφέρωσι). Dacă vre unul te urmează, dacă imitează acest obiceiu, nepoţi şi strănepoţi vor spune celor ce vor cerceta origina (obiceiul): Cutare cel dintâi a introdus acest frumos obiceiu (ὁδεῖνα πρῶτος). Dacă pentru jocurile publice, la mese, cei care au întreţinut cu măreţie aceste servicii nefolositoare, sunt lăudaţi (sărbătoriţi) de toată lumea, cu mult mai mult toţi vor lăuda pentru acest serviciu spiritual (λειτουργίας) şi vor aduce mulţumiri celui dintâi, care a introdus acest început bun (strălucit) şi îi va fi aceasta şi ca dărnicie şi ca câştig. — Sigur, dacă alţii vor urma această pildă, tu, care ai aruncat sămânţa, vei lua preţul rodurilor; prin acesta te vei face repede şi tată, el va fi de ajutor copiilor tăi, şi va chibzui ca mirile (soţul) să îmbătrânească cu soţia lui. După cum celor ce păcătuesc Dumnezeu îi ameninţă zicând: «*Şi vor fi femeile voastre văduve şi fii voştri săraci de părinţi* (orfani.) (Exord. XXII. 24) tot aşa celor ce se supun lui în toate, făgădueşte că le va da o bătrâneţe fericită şi toate bunurile împreună cu ea.

3. Pavel iarăşi ne învaţă despre aceasta când zice că morţile grabnice vin adesea din mulţimea păcatelor. « *Pentru aceasta, zice el, între voi mulţi sunt neputincioşi şi bolnavi şi mulţi dorm*» (I Cor. XI. 30). Dar hrana dată săracilor împiedică de a se întâmpla de acestea şi chiar dacă se întâmplă ceva neaşteptat, aduce o îndreptare repede a lui, aceia ce se poate afla din istoria fecioarei din Ioppe. Pe aceasta zăcând moartă, săracii hrăniţi de ea o înconjurau: lăcrămile lor o deşteptară şi o aduseră la viaţă. (Faptele Sf. Apostoli IX. 36). Rugăciunea văduvelor şi săracilor este mult mai folositoare de cât râsul şi orice danţ. Aci pentru o singură zi este desfătarea, acolo este veşnic câştigul. Gândeşte-te cât de mare lucru este atâtea binecuvântări unite pe capul soţiei, atunci când intră în casa soţului său. Ce coroane mai demne (respectate) de cât acestea? Ce bogăţie mai folositoare? Pe când obiceiul de acum este o nebunie curată.

Dacă nici o pedeapsă, nici un chin nu ameninţă pe cei ce se port aşa de necinstit, gândeşte-te cât chin este să primeşti atâtea blesteme în public, de la oamenii beţi şi cu mintea întunecată (perdută), pe când toată lumea ascultă. Săracii când primesc ceva, binecuvintează, se roagă (îţi urează) (pentru) mii de bunurii; aceia însă după beţie, după mâncare, aruncă toate murdăriile pe capetele soţilor, şi parcă fac între ei o luptă (întrecere) drăcească, ca şi cum ar fi vrăşmaşi cei ce se întâlnesc, aşa rudele lor se luptă între ele, care să spue vorbe permise şi nelegiuite pentru cei ce se unesc (căsătoresc) imitând pe adversari; şi întrecerea acestora între iei umple pe mire şi mireasă de ruşine.

Toate acestea se fac din îndemnul diavolilor. Depărtează pe mimi şi danţatori de la Căsătorii.

Oare vom căuta altă probă, spune-mi, că deavolii mişcă sufletele lor, şi că acestea se fac şi se spun de către ei? Cine de acum înainte va sta la îndoială că diavoli mişcă sufletele lor şi că toate acestea se fac şi se spun de ei? Nimeni de sigur căci darurile diavolului sunt acestea: înjurii (glume proaste), beţie, zăpăcirea minţei. Iar dacă vreunul ar prevedea rău din faptul că chiamă pe săraci în locul acestora şi ar zice că aceasta este semn de nenorocire, să afle şi aceasta, că nu nutrirea săracilor şi văduvelor este semnul relilor înmiite şi al oricărei ruşini, ci stricaţii şi femeile destrăbălate. Adesea chiar din această zi desfrânata dintre prietini, răpind pe soţul captivat, s'a dus şi ia distrus dragostea pentru soţie, i-a sucit bunăvoinţa, i-a sfărâmat (stins) iubirea înainte de a o aprinde şi a aruncat sămânţa adulteriului. Ar trebui ca părinţii să se teamă de acestea, chiar dacă n'ar fi altceva, şi să împedice intrarea (aducerea, prezenţa) mimilor şi jucătorilor la nunţi.

Căsătoria este înfiinţată nu ca să ne stricăm, nici ca să ne pângărim, dar ca să fim curaţi. Ascultă pe Pavel cum zice: «*Din pricina aprinderei fiecare să-şi aibă femeea sa, şi fiecare bărbatul său*». Două pricini, sunt pentru care s'au instituit căsătoria; Ca să fim curaţi (σωφρονῶμεν) şi ca să ne facem părinţi; dar din aceste două cea mai de preţ (însemnată) este curăţenia. Când a intrat pofta, a intrat şi căsătoria ca să tae obiceiul cel neînfrânat (δὴν ἀμετρίαν) şi să convingă ca să ne mulţumim cu o singură femee. Căci

Pricinile instituirii căsătoriei: 1) ca să fim curaţi

pentru naştere de fi nu căsătoria face atât cât acel cuvânt al lui Dumnezeu, care zice: «*Creşte-ţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul*». (Gen. I. 18). Şi martori sunt câţi au fost căsătoriţi şi n'au avut copii. Aşa că pricina adevărată este aceea a curăţeniei şi mai cu seamă acum când tot pământul locuit este plin de neamul omenesc. La început era de dorit să ai copii, pentru ca fie-care să lase amintire şi urmă (rămăşiţă) a vieţei sale. Fiindcă nu era nici o nădejde de înviere, ci moartea era puternică şi cei ce mureau socoteau că sunt distruşi cu totul după această viaţă, a dat Dumnezeu această mângâere, facerea de copii, ca să rămâe chipurile vii ale celor ce mor (se duc) şi ca neamul nostru să se păstreze şi ca să pregătească pentru cei ce mor şi pentru familiile lor, o mângâere foarte mare în lăsarea de urmaşi. Şi ca să înţelegi că mai ales pentru aceasta au fost doriţi copii, ascultă de ce se plânge după toate suferinţele lor, femeea lui Iob: «*Iacă zicea ea, a perit amintirea după pământ, şi fii tăi şi ficele tale*» (Iob XVIII 17). Şi iarăşi, Saul catre David: «*Acum dară jură-mi pe Iehova, că tu nu vei extermina sămânţa mea după mine, şi că tu nu vei nimici numele meu din casa părintelui meu*». (I Reg, XXIV, 22). Dar, fiindcă învierea este la uşă şi moartea nu înseamnă nimic, dar ne îndreptăm spre altă viaţă cu mult mai bună, este zadarnică munca pentru acestea. Dacă doreşti copii, cu mult mai buni şi mai folositori poţi să dobândeşti acum, când îmbrăţişări spirituale ni s'a adus (πνευματικαὶ τινὲς ὠδῖνες εἰσήχθησαν) şi naşteri (faceri) mai bune şi toege de bătrâneţe mai folositoare. Deci o singură pricină are căsătoria, să nu ne pângărim şi de aceia s'a găsit acest leac. Iar dacă ai de gând şi după căsătorie să te pângăreşti de prisos şi în zadar ai venit la căsatorie; ba încă nu numai în zadar şi de prisos, dar chiar spre nenorocirea ta. Căci nu este acelaşi lucru dacă te pângăreştt neavând soţie şi dacă având soţie faci iarăşi acest lucru. Căci aceasta nu este aprindere ci adulter [1]). De şi se pare lucru de necrezut cea ce am zis totuşi aşa este în adevăr.

4. *Adulter se comite chiar cu o femee liberă.* — Ştiu că

1) Οὐδὲ γὰρ πορνεία τὸ τοιοῦτο λοιπόν ἐστιν, ἀλλὰ μοιχεία.

mulţi socotesc adulter numai când au înşălat pe o femee cu bărbat; eu zic că: fie cu o destrânată de rând, fie cu o servitoare, fie cu ori ce femee nemăritată, are relaţie, când are femeea lui, zic că este adulter.

Nu numai după cei înşelaţi dar şi după cei ce înşală se socoteşte greşala de adulter. Să nu-mi pui înainte acum legile publice, care duc la judecată pe femeile publice (μοιχευομένας) si cer să fie pedepsite, iar pe bărbaţii însuraţi şi care îşi bat joc de servitoare nu i pedepsesc, eu îţi voiu citi legea lui Dumnezeu, care se supără, de o potrivă şi pe femee şi pe bărbat şi numeşte lucrul adulter. (μειχεία) zice: «*Şi fiecare femee să'şi aibă bărbatul său*», «adaugă «*Bărbatul să dea femeei dragostea cuvenită*». (I Cor. VII, 3). Ce a voit să înţeleagă prin aceasta? Oare să nu-i prăpădească veniturile? Să-i păstreze zestrea neatinsă? Să-i procure haine scumpe? masă încărcată (δαψιλεστέραν) cortegiu strălucit? Servitori numeroşi? Ce zici? Ce fel de dragoste cauţi (ceri)? Căci toata acestea sunt semne de dragoste? Nimic nu cer de felul acesta, zice el, dar cer înfrânare şi curăţie. Trupul bărbatului nu-i al bărbatului ci al femeei, deci să-i păstreze neatinsă această proprietate, să nu o micşoreze, să nu o strice. Dintre servitori acela se numeşte iubitor de stăpân, care primind bani de la stăpânul său nu ascunde nimic din ei. Deci, fiindcă corpul bărbatului este stăpânirea (zestrea) femeei, bărbatul să fie binevoitor pentru această avere. Că aceasta înţelege, când zice: «*Să-i arate dragoste*», ca întărire este adaosul: «*Femeea nu este stăpână pe trupul ei ci bărbatul: tot aşa şi bărbatul nu este stăpân pe trupul său ci femeea*» (I Cor. VII, 4). Deci dacă vei vedea vre-o adulteră că te momeşte, că-ţi întinde curse, că se atârnă de tine, zii ei: Nu este al meu trupul, este al femeei mele: nu îndrăznesc să abuzez de el, nici să-l dau altei femei. Aceasta să facă şi femeea. Mare este această potrivire de cinste (a amândorora), deşi în celelalte Pavel acorda multă superioritate bărbatului când zice: «*Deci dară şi voi în parte fiecare aşa să 'şi iubească pe femeea sa; iar femea să (se teamă) respecte pe bărbat*». (Efeseni C. V, Ver. 33) şi «*Bărbatul este cap femei*» şi «*femeia să se supună bărbatului*» (Efes. V. 22, 23). Şi tot aşa în Vechiul Testament: «*Şi la bărbatul tău, ajutorul tău,*

şi el te va stăpâni» (Gen. III 16). Cum a hotărât aci deci o egală împărţire (recompensă) de sclavie şi de stăpânire? Când a zis: «*Femeia nu este stăpână pe trupul ei ci bărbatul, tot aşa bărbatul nu-i stăpân pe trupul său ci femeea*», a stabilit o potrivită îndrituire (o mare egalitate) şi după cum acela este stăpân al trupului ei, tot aşa şi ea este stăpâna trupului lui. Pentruce a făcut atâta cinstită împărţire? Pentrucă în toate celelalte, superioritatea bărbatului este necesară; şi unde este vreme de dragoste şi curăţie, acolo bărbatul n'are nimic mai mult de cât femeea, dar de o potrivă să pleacă ei dacă a călcat legile căsătoriei, şi pe bună dreptate. Căci nu pentru aceasta a venit la tine nevasta ta, şi a părăsit pe tatăl, mama şi toată casa sa, ca să o batjocoreşti, ca să o înlocueşti cu o păcătoasă de sclavă, ca să-i faci anumite neajunsuri; ai luat-o ca însoţitoare, ca tovarăşe a vieţei, ca liberă, ca deopotrivă în cinste cu tine. Oare nu este absurd, când ai primit zestrea ei, să-i arăţi toată atenţia şi să nu o micşorezi întru nimic iar ceace este mai preţios de cât toată zestrea, adică respectul şi curăţia şi trupul tău însuşi, care este bogăţia ei, să-l distrugi şi să-l pângăreşti? Dacă i-ai mâncat zestrea vei da socoteală socrului tău; dacă ai micşorat respectul, te va pedepsi Dumnezeu, care a înfiinţat căsătoria şi ţi-a dat femee. Şi că aceasta este adevărat, ascultă ce zice Pavel despre adulter: «*Drept aceea cel ce nesocoteşte (acestea) nu nesocoteşte pe om, ci pre Dumnezeu, care ni a şi dat Spiritul cel sfânt*» (I Tes. IV, 8). Iată prin ce cuvinte a arătat că adulteru se face, nu numai când ai necinstit pe o femee cu bărbat, dar şi pe ori ce desfrânată, acela care are femee. Căci după cum noi numim pe femee adulteră, fie că păcătueşte cu un sclav, fie cu ori şi cine, tot aşa zicem că bărbatul se pângăreşte dacă are femee, fie că (îşi face) poftele cu o servitoare, fie cu orice femee publică. Să nu despreţuim deci mântuirea noastră şi nici să dăm diavolului sufletul nostru prin acest păcat. Căci de aci se nasc nenumăratele distrugeri de case, nenumăratele certe; din această pricină se stinge gingăşia, din acestea piere dragostea (εὐνοίας). După cum nu e posibil ca un om cinstit să uite şi se despreţuiască pe femeea sa, tot aşa nu e posibil ca un om neînfrânat şi libidinos să-şi iu-

bească pe femeea sa, chiar dacă ar fi cea mai frumoasă între toate. Din curăţenie, se naşte dragostea, din dragoste nenumăratele bunătăţi. Socoteşte pe toate celelalte femei ca pietre, ştiind că după căsătorie, dacă te vei uita cu ochi poftitori la vre-o femee, fie desfrânată, fie măritată, te ai făcut vinovat de crimă de adulter. Şopteşte-ţi ţie în fiecare zi aceste vorbe; şi dacă vei vedea că s'a născut în tine pofta pentru o altă femee şi prin asta femeea ta ţi se pare neplăcută, intră în casa ta, deschide această carte, şi luând pe Pavel ca ajutor, stingeţi flacăra repetindu-ţi neîncetat aceste vorbe.

Nimic mai înjositor de cât un bărbat desfrânat (pângărit). Şi aşa femeea iarăşi îţi va fi plăcută când nici o poftă nu va scădea bunăvoinţa ta către ea; şi nunumai soţia îţi va fi mai plăcută, dar şi tu te vei arăta mai cinstit şi mai respectat. Căci nimic nu este mai ruşinos de cât un bărbat căsătorit, care să mânjeşte (se pângăreşte). Nu numai în faţa socrului şi a prietenilor şi a oricărui om întâlnit, dar chiar în faţa servitorilor se roseşte. Şi nu nnmai acesta este răul, dar mai mult încă, casa lui se pare mai grozavă de cât orice închisoare când o zăreşte pe cea iubită şi îşi întoarce gândul mereu spre chipul celei stricate.

5) Vrei să pricepi bine cât de mare este acest rău? Gândeşte-te ce fel de vieţă duc cei ce îşi bănuesc femeile, cât de fără gust le pare mâncarea şi băutura. Masa le pare încărcată cu otrăvuri omorâtoare şi ca de o molimă plină de toate relele, aşa fug de casa lor. N'au somn, noaptea nu le este liniştită, n'au întâlniri cu prietenii, nici chiar razele soarelui nu mai lucesc pentru ei; cred că îi supără şi lumina, nu când au văzut pe soţie pângărindu-se, dar numai când au bănuit-o. Gândeşte-te că şi femeea sufere acestea, când aude de la vreunul sau numai bănueşte că te-ai dat pre tine vreunei femei stricate (păcătoase), judecând acestea, să fugi nu numai de adulter dar chiar şi de bănueli şi chiar dacă eşti bănuit pe nedrept împacă-o şi o asigură. Nu din ură sau din nebunie, dar din grijă face aşa şi din teama prea mare pentru averea sa. In adevăr averea ei este, cum am spus mai sus, trupul tău, avere mai de preţ de cât toate celelalte. Să nu o vatămi pe ea în ce are mai

scump şi nici să pricinueşti rană omorâtoare. Căci dacă o dispreţueşti pe ea, să te temi de Dumnezeu răzbunătorul unor astfel de fapte şi ameninţătorul cu pedepse neîndurate pentru astfel de păcate (ἁματήμασι). Acelora, care stăruesc în aşa fapte le zice: *«Unde vermele lor nu moare, şi focul nu se stinge»*(Marcu IX, 48). Dacă nu te pişcă prea mult viitorul, temete cel puţin de prezent. Mulţi din aceia, care se alipesc de desfrâbălate, chiar în această viaţă vor pieri ca răi cu rău, apucaţi de cursele femeilor destrăbălate. Acelea luptându-se să-l depărteze de la soţia legitimă şi luată prin căsătorie, să l împresoare cu totul în dragostea lor de fermece, se îngrijesc de băuturi vrăjite şi ţes multe curse, apoi astfel aruncându-l în vre-o boală grea şi ducându-l spre perzare, şi înconjurându-l de o lungă putreziciune şi de nenumărate rele, îl răpesc din această viaţă. Dacă nu te temi de Gheena, omule, temete de fermecele lor. Căci când vei fi lipsit prin această destrăbălare de ajutorul lui Dumnezeu şi vei fi despuiat de ajutorul de sus, destrăbălata luându te pe tine cu îndrăzeală şi chemând în ajutor demonii ei, adăogând amuletele, punându ţi pedici, cu multă uşurinţă alungă mântuirea ta făcându te de ruşine şi de râs tuturor locuitorilor oraşului, în cât nici nu se îndură de tine care suferi de toate relele. — Căci zice: *«Cum se va îndura de fermecatul muşcat de şearpe şi de toţi care se apropie de fiare»* (Ecles. 12-13)? [1] Las la o parte perderea de bani, bănuelile zilnice, aroganţa, îngânfarea, certele urâte din pricina femeilor destrăbălate nebune, care sunt mai crude de cât toate morţile. Şi de la femeea ta nu suferi adesea nici o vorbă grea spusă, dar te închini în faţa desfrânatei care te tae (distruge). Nu te ruşinezi, nu te roşeşti, nu doreşti ca să se despice pământul sub tine? Cum poţi ruga pe Dumnezeu cu aceiaşi gură cu care ai sărutat o femee conruptă? Şi nu te temi, nu te înspăimânţi, spune-mi, că o să cază pe capul tău ruşinat (necinstit) vre un fulger trimis de sus? Chiar dacă te ascunzi de femeea ta nedreptăţită, dar de ochiul cel neadormit nu te poţi ascunde nicăeri, căci acelui destră-

1) Τίς γαρ ἐλεήσει φησὶν επαοιδὸν οφιόδηκτον καὶ πάντας τοὺς προσάγοντάς θηριοις;

bălat care zicea: *«Intuneric şi ziduri mă înconjoară, de ce să mă tem»* (Eclis. C. 23, V. 26)? Inţeleptul a răspuns că: *«Ochii Domnului au mai multă lumină de cât soarele, ca să vază faptele oamenilor»* (Eclis. C. 23, V. 28). Iată de ce Pavel a zis toate acestea: *«Din pricina desfrânărilor însă fiecare să aibă femeea sa, şi fiecare sa aibă bărbatul ei. Barbatul dea femeei datoria iubirei; asemenee şi femeea bărbatului ei»*. (I Corin. VII. 23). *«Nu te uita la femeea rea, că miere pică din buzele femeei stricate, care până la o vreme îndulceşte grumazul tău. Iar mai pe urmă mai amar de cât fierea vei afla, şi mai ascuţit de cât sabia cea de amândouă părţile ascuţită»*. (Prov. V, 3. 4). Este otravă în sărutările femeei destrăbălate, otravă ascunsă, şi nebănuită. Deci dar, să alergăm după o plăcere respinsă periculoasă, care pricinueşte răni nevindecate, în loc de a trăi în fericire şi siguranţă? Lângă femeia ta legitimă tu găseşti totdeodată plăcere, siguranţă, superioritate, respect, consideraţiune şi cuget curat; acolo din potrivă totul este amărăciune, totul este chin, şi tu eşti supt o bănuială veşnică. Căci, chiar dacă nimeni nu te-a văzut, cugetul tău nu va înceta să te învinovăţească; ori şi unde te vei întoarce, pretutindenea te va urmări mustrările, strigătile groaznice ale acestui judecător neîmpăcat. Dacă deci căutaţi plăcerea, fugiţi de femeile destrăbălate. Căci nu este nimic mai îngrozitor de cât acest obiceiu, nimic mai nesuferit de cât aceste legături, nimic mai necinstit de cât această alianţă. *«Cerbul dragostei, şi puii de cerb al darurilor tale să vorbească cu tine, şi a ta să'ţi urmeze ţie, şi să fie cu tine toată vremea»*. (Pildele V. 19 şi 15) Când tu ai la îndemână un isvor de apă limpede, de ce să alergi la o baltă noroioasă, care scoate miros de gheenă şi chinuri neînchipuite? Care este apărarea ta? Cererea ta de milă? Dacă acei care cad în aprindere înainte de căsătorie sunt pedepsiţi şi 'şi ispăşesc greşala lor, ca acela care erea îmbrăcat cu haine murdare, cu atât mai mult oamenii însuraţi. Căci în acest caz, acuzaţia este îndoită şi întreită şi pentrucă mângâerile de care se bucură îl împedică de a se asvârli în asemenea dezordini şi pentrucă crima lor numai este socotită numai ca aprindere dar ca adulter, cel mai greu dintre păcate. Să nu încetăm deci

de a repeta şi nouă şi femeilor noastre aceste învăţături şi de aceia vreau să sfârşesc chiar eu cu aceste cuvinte: «*Din pricina desfrânărilor* (πορνείας) *însă fiecare aibă femeia sa, şi fiecare aibă bărbatul ei. Bărbatul dea femeei datoria iubirei; asemenea şi femeea bărbatului ei. Femeia nu este stăpână pe corpul ei, ci bărbatul; asemenea şi bărbatul nu este stăpân pe corpul lui, ci femeia*». (I Cor. VII. 2-4) Să păstrăm cu îngrijire aceste cuvinte în mintea noastră, în piaţă, acasă, ziua, seara, la masă, în pat, în sfârşit peste tot; să le meditâm, să învăţăm pe femeile noastre să ni le reproducă, să le auză şi ele de la noi, pentrucă petrecând curaţi această viaţă, să fim primiţi în împărăţia cerurilor, prin harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Isus Hristos, prin care şi cu care mărire tatălui şi sfântului duh în veci vecilor. Amin.

A DOUA OMILIE

ANALIZA

1. Este oprit să te căsătoreşti cu o femee lăsată de bărbat. Legile lumeşti nu pot să întreacă legea Dumnezeească.

2. Motivele legii mozaice cu privire la gonirea unei femei. Trecerea la noua lege.

3. Adulterul omului, care se căsătoreşte cu o femee lăsată de bărbat. Adulterul omului căsătorit, care are legături cu o femee oare-care.

4. Inţelepciunea lui Pavel: învăţăturile sale din pricina slabiciunei omeneşti. Recompense date chiar în această viaţă pentru statornicia în văduvie.

5. Cum se face curăţirea sufletului. Indemnuri.

«*Femeea legată este de lege, în câtă vreme trăeşte bărbatul ei; iar dacă va adormi (muri) bărbatul ei, slobodă este după care va vrea să se mărite, numai întru Domnul. Insă mai fericită ar fi dacă ar rămânea cum este*» (*I Cor. VII. 29-30*)

1). In altă zi, fericitul Pavel ne stabili legea despre căsătorie şi drepturile ei, scriind şi zicând aşa către Corinteni: «*Iar pentru care 'mi-aţi scris, bine este omului de femee să nu se atingă. Iar pentru adulter, fiecare să'şi aibă femeea sa şi fiecare să'şi aibă bărbatul său*». (Cor. VII 1-2). De aceia şi eu am întrebuinţat (ἀναλώσαμεν) întreaga cuvântare pentru înţelegerea acestor cuvinte. Dar este nevoe ca şi azi să vorbesc cu voi iarăşi despre acelaşi subiect, fiindcă şi astăzi, acelaşi sf. apostol Pavel vorbeşte despre dânsul. Şi l'aţi auzit pe el strigând şi zicând: «*Femeea este legată de lege, câtă vreme trăeşte bărbatul ei; iar dacă va adormi (muri)* (κοιμηθῇ) *bărbatul ei, liberă este după care va voi să se mărite, numai întru Domnul. Iar mai fericică este de va rămânea aşa, după sufletul (părerea) mea; că şi se pare că şi eu am spiritul lui Dumnezeu*». (Corin. VII 39-40). Să urmăm lui deci şi astăzi şi să vorbim împreună despre această învăţătură, căci urmând lui Pavel, prin el vom urma în totul şi lui Hristos, fiindcă şi el nu lui singur, ci aceluia urmând, a scris toate. Şi nu este lucru neînsemnat o căsătorie bine înfiinţată: este isvor de nenumărate rele pentru cei ce nu se folosesc de ea cum trebue. După cum femeea este un ajutor, tot aşa adesea se face şi vrăşmaş. Şi după cum căsătoria este un liman (port) tot aşa aduce şi naufragiul, nu prin firea sa, dar prin sufletul acelora care se folosesc rău de ea. Acela care păzeşte legile hotărâte ale ei, găseşte casa şi femeea lui ca o mângâere şi liberare de toate necazurile care i se întâmplă, fie în piaţă, fie ori şi unde; iar acela care ia lucrul cu nesocotinţă şi fără judecată, chiar dacă se bucură de multă linişte în afară, intrând în casă vede (numai) stânci şi pietre. Trebue deci, pentru că este vorba de afaceri aşa de însemnate, să dăm mare luare aminte acestor cuvinte: Trebue ca cel care îşi ia femee să facă acest lucru după legiuirea lui Pavel sau la dreptul vorbind după legiuirea lui Hristos. Ştiu negreşit că la mulţi cuvântul li se va părea nou şi neaşteptat şi de aceia nu voi tăcea, dar mai întâi vă voi citi legea şi apoi voi încerca să înlătur contrazicerea care se pare că este aci. Care este legea, pe care ne-a dat o Pavel? «*Femeea este legată de lege*». Deci nu trebue să se despărţească, cât îi trăeşte bărbatul, nici să-şi aducă alt soţ, nici să închee o a doua căsătorie. Şi bagă de seamă, că întrebuinţează numai cuvinte precise cu toată îngrijirea. Nu zice: Să trăească la

Legile lumești se supun legilor dumnezeiești

un loc cu bărbatul, cât timp trăeşte acesta, dar: «*Femeea este legată de lege, cît timp trăeşte bărbatul ei*», încât chiar dacă i se dă carte de despărţire, chiar dacă părăseşte casa, chiar dacă se duce la altul, este legată prin lege, şi una ca aceasta este adulteră.

Nu trebue să iei pe o părăsită de bărbat. Legile lumeşti se supun legilor dumnezeeşti. Dacă deci, bărbatul ar voi să 'şi depărteze nevasta, sau femeea să 'şi lase bărbatul, să 'şi amintească această vorbă şi să se gândească că Pavel este de faţă şi o urmăreşte zicându-i, cu tărie: «*Femeea este legată de lege*». Căci după cum sclavii fugiţi, târăsc după ei lanţul, chiar când au părăsit casa stăpânului, tot aşa şi femeile când părăsesc pe bărbaţi sunt încătuşate de lege, care le urmăreşte şi le învinueşte de adulter, învinovăţind şi pe cel ce a luat-o, cu vorbele: Trăeşte încă bărbatul ei şi ce aţi făcut este adulter, căci femeea este legată prin lege câtă vreme trăeşte bărbatul ei. Şi: «*cel ce va lua pe cea lăsată săvârşeşte adulter*» (Mat. V, 32). Când însă are voe să se căsătorească a doua oară? Când? Atunci este liberă din lanţ, când i-a murit bărbatul. Arătând aceasta nu a adăogat: «*dacă a murit bărbatul ei, este liberă să se căsătorească cu cine vrea*» ci: «*dacă a adormit*» (κοιμηθῇ) având în gând nu numai să mângâe pe cea văduvă, ci să o convingă să rămâe la cel dintâi şi să nu mai ia un al doilea soţ. Nu a murit soţul tău ci doarme. Cine nu aşteaptă pe un om adormit? De aceia zice: «*Dacă a adormit, liberă este să se căsătorească cu cine vrea*» (ἐὰν δὲ κοιμηθῇ), nu zic să se mărite (γαμείσθω) ca să nu pară că o sileşte (βιάζεσθαι καί ἀναγκάζειν) nici nu a împedicat-o dacă vrea să se căsătorească a doua oară, nici nu a silit-o dacă nu vrea, dar i-a citit legea zicând: «*Liberă este să se căsătorească cu cine vrea.*» Şi zicând că liberă este după moartea bărbatului, a arătat că înainte de aceasta era sclavă câtă vreme trăia acela (bărbatul) fiind sclavă şi supusă legi, chiar dacă ar fi primit mii de cărţi de despărţire, este vinovată de adulteriu. Sclavilor le este permis să părăsească pe stăpâni în viaţă, femeei nu este permis să 'şi lase bărbatul, câtă vreme trăeşte el, fiindcă această poftă este adulteriu. Să nu 'mi citeşti legile făcute de cei din afară (legiuitorilor lumei aceştia), care învaţă

să dai carte de despărţire şi să te desfaci de femee, căci nu după aceste are să te judice Dumnezeu în acea zi, dar după acelea pe care el însuşi le-a pus (rânduit). Şi legile din afară n'au hotărât aceasta cu desăvârşire şi chiar ele pedepsesc fapta în cât şi de aci se vede că şi ele înfierează acest păcat. Ele pedepsesc cu perderea de avere pe cel ce a fost pricina despărţirei, iar pe cel care a dat ocazie de desfacere, îl pedepsesc cu luarea mijloacelor de trai, şi negreşit când legiuesc aşa, nu recomandă să faci lucrul acesta.

2. Dar Moise? Şi el a hotărât aceasta pentru aceiaşi pricină. Tu ascultă pe Hristos cum zice: «*Că de nu va prisosi dreptatea voastră mai mult de cât a Cărturarilor şi Fariseilor, nu veţi intra întru Împărăţia cerurilor*» (Mat. V. 20). Ascultă-l deci mai departe: «*Că tot cel ce 'şi va lăsa femeea sa afară de cuvântul de adulter, o face să săvârşească adulter şi cine va lua pe cea lăsată săvârşeşte adulter*» (Mart. V. 32). De aceia a venit noul născut fiul lui Dumnezeu, de aceea a luat chip de rob, de aceia şi-a vărsat preţiosul sânge, a stricat moartea, a şters păcatul, a dat harul prea îmbelşugat al Duhului, ca să te aducă pe tine, spre o înţelepciune mai mare.

Alt cum, nici Moisi n'a stabilit aceasta cu desăvârşire (προηγουμένος) dar fu silit să ia în seamă slăbiciunea celor pentru care legiuia. Pentrucă erau aplecaţi spre omoruri, şi umpleau casele cu sângele rudelor lor şi nu cruţau nici pe ai lor, nici pe streini şi ca să nu gâtuească femeile în ascuns, când nu le mai iubeau, de aceia a orânduit să le lase, ca să înlăture o crimă mai mare: uşurinţa omorurilor. Cumcă erau vărsători de sânge, ascultă chiar pe prooroci cari spun: «*Cei ce zidiţi Sionul cu sânge, şi Ierusalimul cu strâmbătăţi*» (Miheia III, 10); şi iarăşi: «*Sângiuri cu sângiuri se amestecă*» (Osea IV, 2) şi iarăşi: *Mâinile voastre sunt pline de sânge*» (Isaia I, 15). Şi că ei erau sângeroşi nu numai faţă de streini dar şi de ai lor, şi aceasta o arată proorocul zicând: «*Şi au jertfit pre fii săi şi pre fetele sale diavolului*» (Psal. 105, V. 36). Cei care nu cruţau pe copii lor, nu ar fi cruţat nici pe femeile lor. Ca să nu facă aceasta, a legiuit Moise aşa.

Căsătoria de le început este inseparabilă. De aceia şi

Hristos, când l-au întrebat Evrei zicând: «*Dar cum Moise a poruncit să i se dea carte de despărţire, şi să o lase pe ea?*» (Mat. XIX. 7), arătând că a făcut lege care nu este protrivnică cu a sa, a zis cam aşa: « *că Moise, după învârtoşarea inimei voastre, a dat voe vouă să vă lăsaţi femeile voastre dar din început nu a fost aşa*» (Mat XIX. 8). «*Cel care a făcut la început, bărbat şi femee i-a facut pre ei*» (Mat.XIX, V. 4) Vrea să zică că dacă lucrul acesta ar fi fost bun, Dnmnezeu n'ar fi făcut un bărbat şi o femee numai, dar făcând pe Adam singur, i ar fi creat două femei, că dacă ar fi voit să lase pe una, să ia în schimb pe cealaltă, dar acum chiar prin chipul de facere al lumii, a adus legea pe care eu o scriu acum. Şı care este aceea? Femeea pe care a luat o fiecare de la început pe aceia să o ţie toată viaţă. Această lege este mai veche de cât aceia despre despărţire şi atâta cât este de la Adam până la Moise. Este însă de preţ să ascultaţi şi acea lege pe care Moise a pus-o pentru aceasta: «*Iar de'şi va lua cineva femee şi va locui cu ea, şi va fi de nu va afla har înaintea lui, pentrucă a aflat întru ea lucru urât, îi va scrie ei carte de despărţanie, şi îi va da în mâinile ei, şi să o libereze pe ea din casa sa*» (Deutero XXIV. 1) Vezi, nu zice, să-i scrie, şi să'i dea, dar ce zice? «*Şi va scri carte de despărţire şi i-o va da la mână*» Multă deosebire între aceasta şi aceia, căci când zice să'i scrie şi să'i dea este vorba de hotărâre şi poruncă, iar când zice: Şi va scri carte de despărţire şi i-o va da în mână (Γράψει βιβλίον ἀποστασίου, καὶ δώσει εἰς τας χεῖρας αὐτῆς,) este vestirea unui fapt şi nu aducerea unei legi hotărâte. *Dacă cuiva zice el, îi greşeşte femeea sa şi o trimete pe ea din casa sa, şi ea gonită se face nevasta altui bărbat şi chiar barbatul din urma a urât o pe ea şi i-a scris ei carte de despărţire şi a dat-o în mâinile ei, şi a trimis-o din casa lui; dacă a murit bărbatul ei, care a luat-o pe ea ca femee, nu va putea bărbatul dintâi care a alungat o să o întoarcă pe ea şi să o ia ca soţia lui*». (Duter. XXIV. 2 4). Apoi arătând că nu laudă fapta, nici nu o socoteşte ca căsătorie dar că s'a coborât (s'a hotărât) pentru slăbiciunea lor, după ce zice: *Nu va putea bărbatul cel dintâi care a alungat-o să o întoarcă şi să o ia de soţie*», a adăogat: *După ce a fost pângărită*». (Deutero. XXIV. 4), lămurind prin acest chip de vorbire,

ca a doua căsătorie făcută când trăia primul bărbat este mai curând o pată necurată, (μίασμα) de cât o căsătorie. Iată de ce nu a zis: «*După ce s'a măritat iarăşi*» Vezi că vorbeşti la fel cu Hristos? Apoi a spus şi pricina: «*Pentru că este o înjosire în faţa lui Dumnezeu*». (Deuter. XXIV. 4). Şi cu Mosi aşa stă lucrul. Insă Profetul Maleahia arată lucrul acesta mult mai lămurit chiar de cât Moise, ori mai bine nu Maleahia ci Dumnezeu prin Maleahia, zicând aşa: «*Este încă vrednic a căuta spre jertfa vaastră sau a lua ceva din mâinele voastre?*» (Malahi II. 13). Apoi după răspuns a zis: «*Pentruce ai părăsit femeea tinereţilor tale?*». (Ibid 14), apoi ca să arate ce rău mare şi cât nu merită ertare cel ce a făcut aceasta, măreşte la urmă învinovăţirea zicând aşa: «*Şi aceasta tovarăşa ta, şi femeea dreaptă a ta, şi restul spiritului tău şi n'a făcut altul*» (Ibit). Priveşte câte drepturi îi pune; mai întâi vărsta «*femeea tinereţei tale*» apoi intimitatea (nevoile) «*tovarăşa ta*», apoi chipul creerei «*restul spiritului tău*».

3). La toate astea, adaogă aceea ce era mai mare de cât toate, adaogă demnitatea (cinstea, αξίωμα) creatorului, căci aceasta însemnează zicerea «*nu altul a făcut*». Vrea să zică că nu poţi să spui că pe tine te-a făcut Dumnezeu iar pe ea nu Dumnezeu, dar vreun altul mai inferior de cât el, dar unul şi acelaş i a făcut pe amândoi aşa cum sunt, aşa că dacă nu pentru altceva cel puţin ruşinat pentru aceasta, păstrează dragostea către ea (arată-i dragoste). Căci dacă adeasea aceasta a fost pricină de iubire între sclavii certaţi, fiindcă amândoi servesc unuia şi acelaş stăpân, cu atât mai mult trebue să se facă între noi, când amândoi avem acelaş creator şi acelaş stăpân. Ai văzut cum şi în vechiul Testament se găsesc oare cum începuturile învăţăturei celei nouă? Căci după ce multă vreme au trăit subt lege, şi erea nevoe să înainteze la învăţături mai desăvârşite şi legea lor se apropia de sfârşit atunci proorocul în vremuri potrivite (împrejurări nemerite, μετὰ τοῦ προσήκοντος καιροῦ λοιπὸν) îi urmează spre această învăţătură. Să ne supunem deci acestei legi bune, şi să ne scăpăm pe noi de toată ruşinea şi nici să alungăm femeile noastre, nici să primim altele depărtate de alţii Cu ce faţă ai să priveşti tu pe bărbatul acestei femei? Cu ce ochi ai să priveşti,

pe prietenii şi servitorii acestui om? Căci dacă acela care a luat pe soţia unuia care a murit, suferă şi este mâhnit, numai că a văzut chipul celui răposat, ce fel de viaţă va duce văzând în viaţă pe bărbatul acelia cu care trăeşte? Cum va intra în casă? Cu ce simţire, cu ce ochi va privi pe femeea aceluia care acum este a sa?

Soţia adulteră nu este a nimănui. — Mai curând nu o vom socoti nici ca soţia aceluia, nici ca a lui: o femee destrăbălată, nu este femeea nimănui (ἡ γὰρ μοιχαλὶς οὐδενός ἐστι γυνή.) Ea a călcat în picioare învoiala cu acela şi a venit la tine nu după o lege poruncitoare. Ce mare nebunie ai face dacă ai aduce în casă un lucru plin de atâtea rele? Este oare lipsă de femei? Din ce pricină, când sunt multe, pe care am putea să le luăm după legi cuviincioase (permiţătoare) şi cu cugetul curat, de ce să alergăm la cele oprite, de ce să ne distrugem casele, de ce să aducem lupte obsteşti (civile) şi pregătindu-ne peste tot vrăşmaşi, gata să ne învinuească cu nenumărate învinuiri, de ce să ne necinstim viaţa şi cea ce este mai grozav de cât toate, de ce să ne pregătim în ziua judecăţei pedeapsă neînlăturată? Ce vom răspunde celui ce are să ne judece, atunci când punând legea la mijloc şi citind va zice: *Ţi am poruncit să nu iei o femee lăsată de altul, spunându-ţi că fapta este adulter»* (Mat. V. 53). Cum ai îndrăznit să faci o căsatorie oprită de lege? Ce vom zice şi ce vom răspunde? Căci acolo nu e liber să învârteşti cum vrei legile hotărâte de veacul acestuia (οὐ γὰρ δεῖ τοὺς παρὰ τῶν ἔξωθεν κειμένους νόμους ἐκεῖ προβαλέσθαι) dar este nevoe (eşti silit) ca tăcând şi în lanţuri, să te vâri în focul gheeni cu desfrânatele (femei stricate) şi cu acei care n'au respectat altora drepturile căsătoriei. Căci şi acela care a depărtat-o fără motiv de adulter, şi aceia care s'a căsătorit cu una depărtată trăind bărbatul ei, vor lua pedeapsa cu cea alungată. De aceia vă înştiinţez, vă rog, şi vă sfătuesc, bărbaţi nu goniţi pe femeile voastre, femei nu lăsaţi pe bărbaţii voştri, dar ascultaţi pe sf. apostol Pavel cum zice: ***Femeea, pe cât timp este în viaţă bărbatul, este legată (de dânsul); iar dacă va muri bărbatul, este de sine stăpână ca să se mărite cu cine voeşte, numai în Domnul (să se mărite).*** (Corin. VII. 39).

Este adulter că te amesteci cu desfrânatele, când eşti căsătorit. *Ce înseamnează căsătoria în Domnul?* — Ce îndurare vor avea aceia, cari după ee Pavel învoeşte şi a doua căsătorie după moartea bărbatului, şi îngădue atâta libertate, care îndrăznesc să facă de acestea înainte de sfârşitul primului bărbat? Ce apărare mai rămâne acestora, cari iau bărbaţi trăindu-le bărbaţii sau acelora care se duc la femeile destrăbălate, când având femeea ta acasă, să te uneşti cu destrăbălatele din afară (πόρναις γυναιξὶν ὁμιλεῖν). După cum o femee având bărbat, dacă se dă unuia care n'are femee, fie acesta sclav, fie liber, este vinovată de legea de adulter: tot aşa şi bărbatul care are femee, dacă greşeşte fie cu o femee publică, fie cu o altă femee care n'are bărbat, este vinovat de faptă de adulter. Să fugim deci şi de acest chip de adulter. Căci ce vom putea spune? Cum vom îndrăzni să tăgăduim acestea? Ce apărare curată vom aduce? Pofta trupului? Dar femeea de care am avut parte (ἡ κληρωθεῖσα γυνὴ) este de faţă şi ne lipseşte de această apărare. De aceea sunt instituite căsătoriile ca să nu cădem în adulter (ἵνα μὴ πορνεύσῃς). Şi încă nu numai femeea dar şi alţii mulţi, care au aceeaşi fire (zidire) ca a noastră, ne lipsesc de această apărare. Căci când tovarăşul tău de sclavie, având acelaşi trup, fiind stăpânit de aceeaşi poftă, aţâţat de aceeaşi nevoe, nu vede altă femee, dar rămâne mulţumit numai cu a sa, ce fel de apărare (scuză) vei ţinea tu, având înainte pofta? Şi de ce să vorbesc de cei ce au femei? Dar gândeşte la cei ce trăesc toată viaţa necăsătoriţi (în feciorie, ἐν παρθενίᾳ), care nu s'au căsătorit nici o dată şi s'au arătat cu totul curaţi. Când alţii sunt curaţi fără să se căsătorească, ce fel de ertare mai ceri tu, care te mânjeşti şi după ce te-ai căsătorit? Să auză aceste vorbe şi bărbaţii şi femeile şi văduvele şi căsătoritele, căci către toate vorbeşte Pavel şi legea aceea zice: *«Femeea, pe cât timp este în viaţă bărbatul ei este legată (de dânsul); iar dacă va fi murit bărbatul, este de sine stăpână ca să se mărite cu cine voeşte numai în Domnul (să se mărite)* (*I Cor. VII, 39*). Soţiile, fecioarele, văduvile, cele căsătorite a doua oară şi într'un cuvânt, toate pot trage folos din această vorbă. Soţia nu va vrea să fie a altuia, câtă vreme trăeşte bărbatul ei, auzind că este legată cât trăeşte de el. Aceia care, după ce şi-a perdut bărbatul, ar voi să lege a doua

adune

căsătorie să facă aceasta nu uşuratec şi fără multă gândire, dar după legile aşezate de Pavel, care zice: «*Liberă este să se căsătorească dar numai în Domnul*», adică cu înfrânare şi cinste (curăţie). Iar dacă ar voi să păstreze legătură închieată cu cel mort, va asculta ce cununi i se vor păstra şi va câştiga o mare bucurie, căci: «*mai fericită este, dacă rămâne astfel*» (I Cor. VII, 40).

4) *Învăţătura lui Pavel. Văduva este mai fericită în lumea aceasta. Aprinderea (fornicatio) cât de ruşinoasă este.* Vezi cât de folositor este acest cuvânt pentru toţi, cari se coboară pentru slăbiciunea unei femei şi nu lipseşte pe altele de laudele meritate? Cea ce a făcut pentru căsătorie şi pentru feciorie, aceasta a făcut şi pentru prima şi a doua căsătorie. Căci după cum n'a oprit căsătoria, ca să nu îngreueze pe cei prea slabi, nici n'a silit, ca să nu lipsească de cununiile hotărâte, pe aceia care voesc să-şi păstreze fecioria. A arătat că bună este căsătoria dar a învederat că mai bună este fecioria; tot aşa şi aici iarăşi ne pune trepte (suişuri) arătând că văduvia este mare lucru şi foarte înalt, şi apoi a arătat că a doua căsătorie este mai jos: pregăteşte deci pe cei puternici şi pe cei care nu vor să intre în luptă, iar pe cei slabi nu-i lasă să cază. Zicând: «*Mai fericită este dacă va rămâne aşa*» (Cor. VII 40), ca să nu crezi că legea este omenească pentrucă zice: «*După sfatul meu*» a adăogat: «*Dar cred că şi eu am spiritul lui Dumnezeu*». Aşa că nu vei putea zice că este un gând omenesc: este o descoperire a harului sfântului duh, şi lege dumnezeească. Să nu credem deci că Pavel vorbeşte: spiritul sfânt ne-a zidit nouă această lege. Şi de zice «*Cred*» nu însemnează că n'ar şti ce să zică, dar ca unul neîndrăsneţ, şi ca unul ce se umileşte singur. Că este mai fericită a spus, dar cum va fi mai fericită n'a hotărât, căci dăduse destule lămuriri când a arătat că Duhul sfânt i-a încredinţat descoperirea. Şi dacă vrei să găseşti lămuriri, vei găsi aci bogăţie mare de probe tari, şi vei vedea că văduva este mai fericită nu numai în viaţa viitoare, dar chiar în viaţa de acum. Şi acest lucru mai cu seamă îl ştia Pavel, el care a spus acelea şi despre fecioare. Rugând şi sfătuind să iubească fecioria zicea aşa: «*Cred dar că acest lucru este bun pentru această nevoe de acum, că bine este omului aşa să fie*» (Ibid V. 26) şi iarăşi: «*dacă se căsătoreşte fecioara nu greşeşte*». El înţelege prin «*fecioara*» nu pe una care a renunţat la căsătorie, ci pe una care nu s'a măritat şi nu s'a făcut supusă făgăduinţei de a-şi păstra fecioria. «*Unele ca acestea necaz* (θλῖψιν, *aprindere*) *în trup vor avea; iar eu vă cruţ pe voi*» (Ibid v. 28). Prin această singură şi simplă vorbă el a lăsat auditorului, să frământe în sufletul său greutăţile naşterii, grija de copii, neliniştea, boalele, moartea fără vreme, vrăşmăşiile, supunerea la nenumărate păreri, răspunderea pentru greşalele altora, necazurile fără număr căzute pe un singur suflet. De toate aceste rele, scapă aceia care îmbrăţişează înfrânarea şi cu scăparea de atâtea neplăceri, va mai avea şi o mare răsplată asigurată în viaţa viitoare. Deci ştiind toate acestea, să ne silim să fim mulţumiţi cu prima căsătorie şi dacă avem de gând să facem o a doua, să o facem într'o formă şi într'un chip cinstit, după legile Domnului. De aceea a zis: «*Liberă este să se căsătorească cu cine vrea*» şi apoi a adăogat «*numai în domnul*» dând totdeodată şi învoire şi întărind învoirea, şi iarăşi punând acestei puteri, peste tot hotare şi legi; tot aşa pentruca femeia să nu aducă în casă bărbaţi pângăriţi şi stricaţi sau actori (ἢ τοὺς ἀπὸ τῆς σκηνῆς) sau de cei aplecaţi spre destrăbălare, dar de cei cinstiţi, modeşti, credincioşi, ca toate să se facă spre lauda Domnului. Fiindcă multe femei adesea, murindu-le bărbaţii dintâi şi făcând mai întâiu adulter, luau pe alţii şi se gândeau la alte lucruri înjositoare, de aceea a adăogat vorba: «*numai în Domnul*»; aceasta, pentrucă a doua căsătorie, să nu aibă nimic în aşa fel; numai aşa vor putea să scape de pedepse. Cel mai bun lucru din toate ar fi să aştepte pe cel mort şi să păzească legea începută cu el, să iubească înfrânarea, să stea cu copii rămaşi şi să aibă parte de mai mare bunăvoinţă din partea lui Dumnezeu. Iar dacă ar voi să se unească cu alt bărbat, să o facă cu modestie, cu respect şi după legile cuviincioase; căci şi aceasta este liber, numai aprinderea şi adulterul sunt oprite. Să fugim deci de el şi dacă avem femeie şi dacă nu suntem însuraţi; să nu ne necinstim viaţa noastră, nici să trăim o viaţă despreţuită; să nu ne mânjim trupul, nici să vârâm mustrare în cugetul nostru. Căci cum vei putea să

te duci la biserică, după ce ai fost la femei destrăbălate? Cum să-ţi ridici la cer mâinile cu care ai înbrăţişat pe o desfrânată? Cum să-ţi mişti limba şi să te rogi cu gura cu care ai sărutat o femee adulteră? Cu ce ochi, (priviri) te vei uita la prietenii tăi, care mai au ruşine? Dar ce spui eu de prieteni? Chiar dacă n'ar şti nimeni, tu singur ar trebui să roşeşti şi să te ruşinezi şi să-ţi fie silă de singurul tău trup Dacă asta n'ar fi adevărat, atunci de ce alergi la băi după acest păcat? Nu pentru că te socoteşti mai necurat de cât orice murdărie? Ce altă învederare mai mare cauţi pentru necurăţia ta? Sau ce hotărâre ceri să-ţi dea Dumnezeu când tu însuţi care ai greşit, ai astfel de păreri despre faptele tale.

Baia sufletului cefel este. Că se cred singuri necuraţi îi laud mult şi îi încuviinţez, dar că nu se duc la adevăratul chip de curăţie îi mustru, de aceia îi învinovăţesc. Dacă necurăţenia ar fi numai trupească, pe drept l-ai curăţa pe el cu spălări în bae, însă când ţi-ai întinat sufletul şi l-ai făcut necurat, caută o aşa curăţire, care să poată scoate (spăla) pata lui. Dar ce fel este baia pentru astfel de păcate? Calde izvoare de lacrămi, gemete eşite din fundul inimei, mustrare veşnică, rugăciuni încordate, milostenii şi milostenii bogate, căinţă de păcatul făptuit, pază să nu cazi iarăşi; aşa se spală firea păcatului, aşa se curăţeşte pata sufletului şi dacă n'au făcut aceasta, chiar dacă am trece prin toate izvoarele râurilor, nici cea mai mică parte din păcatul vostru nu vom putea să depărtăm (spălăm). Dar este mai bine, ca nici să nu încercăm acest păcat înjositor. Dar dacă cumva am alunecat, să luăm aceste doftorii, promiţând mai întâi, că nu vom mai cădea în aceste păcate. Căci dacă, după ce am greşit, învinuim cele făptuite şi iarăşi cădem în ele, de nici un folos nu ne va fi curăţirea. Căci acela care se spală şi apoi iarăşi se mânjeşte în aceiaşi mocirlă, şi acela ce distruge iarăşi ceeace a clădit şi cel ce clădeşte iarăşi ca să dărâme, n'are nici un câştig de cât că lucrează în vânt şi se chinueşte. Şi noi deci, ca să nu cheltuim în vânt şi zadarnic, să ne curăţim de păcatele făcute înainte şi să petrecem toată viaţa ce ne-a mai rămas în curăţire şi cinste şi în celelalte virtuţi; pentru

că şi pe Dumnezeu avându-l milostiv, să dobândim împărăţia cerurilor, prin darul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Isus Hristos, căruia (i se cuvine) mărire în veci vecilor. Amin.

A TREIA OMILIE

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΜΑΞΙΜΟΝ [1]

Laude lui Maxim

ANALIZA

1). Elogiul lui Maxim, colegul Sfântului Ioan Chrisostom.
2) Căinţa este o parte din îndreptăţire.
3) Intrarea în materie: lungile meditări pe care le cere căsătoria.
4) Legile căsătoriei sunt scrise în capitolile lui Pavel. Dragostea pe care o datorim soţiei.
5) Răbdarea, obligaţie a bărbatului.
6) Comparaţie între Eva şi biserică.
7) Trebue să-ţi iubeşti femeea mai mult de cât părinţii.
8) Menirea soţiei: trebue să fie ajutorul soţului. Contra căsătoriilor pentru bani. Scopul instituirei căsătoriei.
9) Pildă trasa din căsătoria lui Isac. Comentar la povestirea din Sf. Scriptură. Abraham dat ca exemplu părinţilor, Rebeca fecioarelor şi femeilor tinere.
10) Indemnuri părinţilor şi tinerilor care se căsătoresc.

1). *Maxim colegul lui Chrisostom este lăudat.* Mi-a părut rău că n'am luat parte şi eu la trecuta adunare a voastră, dar pentru că voi vaţi îndestulat acolo dintr'o prea bogată masă, m'am bucurat. Cel ce poartă jugul cu mine, ne-a

1. Titlu de sus anunţă adevăratul cuprins al acestei omilii. Cuvintele: Lauda lui Maxim, cu care se însemnează de obiceiu, pare că trebuesc suprimate. Afară că lipsesc în două manuscripte, apoi nu este vorba de Maxim, de cât în primul paragraf al discursului, numai întâmplător, cum se va vedea, Sf. Ioan Hrisostom face laude colegului său înainte de a intra în materie.

Întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăință

tăiat brazdă proaspătă: a aruncat sământă în vorbirea sa îmbelşugată şi cu multă grijă a cultivat sufletele voastre. Aţi văzut curăţenia de vorbă, aţi ascultat cuvântarea bine întocmită, v'aţi adăpat din apa care ţâşneşte către viaţa veşnică, aţi văzut izvor, care aruncă râuri de aur curat. Se zice că este un râu care aduce locuitorilor din prejurul lui nisip de aur, nu că firea apelor lui ar produce aur, dar pentrucă izvoarele râului iau naştere din munţii metalici, prin ei căzând (curgând) râul şi răpind nisip de aur, se face o comoară pentru locuitori, oferindu-le o bogăţie neaşteptată. Asemenea cu acest râu, învăţătorul, care v'a vorbit de curând, trecând prin minele sfintelor scripturi a luat de acolo învăţături mult mai preţioase de cât aurul, şi le-a împărţit sufletelor voastre. Şi ştiu că ale mele se vor părea astăzi, mult mai sărace. Căci acela care se bucură întotdeauna de a masă săracă, dacă i se întâmplă una mai îmbelşugată, apoi când se întoarce iarăşi la a lui, îi vede cu mult mai bine sărăcia. Cu toate acestea nu mă voi da îndărăt de la datoria mea. Voi ştiţi, căci aţi învăţat de la Pavel, şi să mâncaţi şi să răbdaţi, şi să aveţi belşug şi să duceţi lipsă de orice, şi să admiraţi bogăţia şi să nu despreţuiţi pe săraci (Filip IV 12). Şi după cum iubitorii de vin şi iubitorii de băutură laudă vinul bun fără a despreţui pe cel slab, tot aşa şi voi înnebunindu-vă pentru ascultarea cuvintelor dumnezeeşti primiţi pe prea învăţaţi voştri dascăli, dar şi celor mai puţini îndemânateci le daţi ascultare încordată. Adevărat, oamenii îmbuibaţi se îngreţoşază chiar dacă se aşează la o masă bogată, din contră cei cari flămânzesc şi însetoşează de departe, şi la o masă săracă aleargă cu mare poftă. Şi că nu este linguşire în cuvintele mele, aţi văzut bine de tot în cuvântarea ţinută acum de curând. Fiindcă am vorbit mult despre căsătorie arătându-vă că este adevărat adulter să-ţi depărtezi femeea sau să iei pe una alungată câtă vreme trăeşte bărbatul cel dintâi şi vă citam legea lui Hristos, care zice: «*Că cine va lăsa pe femeea sa afară de cuvânt de adulter, o face să săvârşească adulter, şi cine va lua pe cea lăsată, săvârşeşte adulter*» (Mat. V. 32). Am văzut pe multe plecându-şi capul, lovindu-se peste faţă şi că nu puteau nici privirea să 'şi ridice, ei bine, atunci ridicându-mi ochii spre cer

Să te gândești bine la căsătorie
Îndreptare prin întristare

am zis: Bine cuvântat este Dumnezeu, pentrucă glasul meu nu isbeşte urechi moarte, (νεκρὰς) ci cuvintele mele pătrund cu multă greutate în inimile ascultătorilor.

O parte a justificărei este să condamni păcatul. *Să te gândeşti bine la căsătorie.* Bine ai fi să nu greşim de loc dar nu este puţin lucru cu privire la mântuire, să suferi greu după păcat şi să recunoşti greşala sufletului tău, şi-ţi mustri cugetul cu multă tărie; o astfel de căinţă este o parte de îndreptăţire şi te îndreptează pe drumul nepăcatului. De aceia Pavel se bucură, când a întristat pe cei păcătoşi, nu pentrucă i-a întristat, dar pentru că i-a îndreptat prin întristare. «*Acum mă bucur nu pentrucă aţi fost întristaţi, ci pentrucă aţi fost întristaţi spre pocăinţă; căci întristarea care este după Dumnezeu, lucrează pocăinţă spre mântuire fără de căinţă*» (2 Corin. VII. 9 10). Deci fie că v'aţi îndurera de păcatele voastre, fie de ale altora, sunteţi demni de nenumărate laude. Când cineva se întristează pentru păcatele altora, arată simţire apostolică şi imitează pe acel fericit care zice: «*Cine este neputincios şi eu să nu fiu neputincios? cine se scandalizează şi eu să nu mă aprind*» (2 Corin. XI 29). Şi acela care să căeşte grozav de păcatele sale, a stins pedeapsa hotărâtă pentru cele făptuite şi prin această durere s'a făcut mai tare pentru viitor. De aceia şi eu când v'am văzut cu capul plecat, gemând şi lovindu-vă faţa, m'am bucurat gândindu-mă la rodul mare al acestei suferinţe.—Pentru aceia şi astăzi eu vă voi vorbi despre acelaşi subect, încât aceia care ar voi să se căsătorească să se gândească mult la cea ce fac. In adevăr, dacă când avem să cumpărăm o casă, sau sclavi, ne interesăm mult de vânzători, de stăpânii dinnainte, ne îngrijim de starea caselor, de înfăţişarea trupului şi de caracterul sufletului, cu atât mai mult trebue să arătăm multă băgare de seamă, când e vorba de ales o femee. Casa daca este rea poţi să o vinzi iarăşi, şi tot aşa poţi să înnapoezi vânzătorului sclavul găsit neîndemânatec; dar ca să înapoezi iarăşi femeia luată, celor ce ţi-au dat-o, nu se poate, ci eşti silit să o ţii în casă toată viaţa, sau dacă te scapi de ea depărtând-o, te faci pricină de adulter după legea Domnului. Deci, când ai de gând să ţi iei femee, să citeşti nu numai legile lumeşti, dar şi pe cele bisericeşti,

căci după acestea şi nu după acelea ai să fii judecat de Dumnezeu în ziua aceia (ziua judecăţii viitoare). Despreţuind pe cele lumeşti, de obiceiu ai de perdut o sumă de bani, dar dacă calci pe cele bisericeşti, aduci sufletului chinuri veşnice şi focul nestins al Gheeni.

2. Tu când ai de gând să-ţi iei femee, alergi cu mare grabă la legiuitori lumeşti şi învârtindu-te pe lângă ei, cercetezi cu toată îngrijirea, ce se va întâmpla dacă femeea moare fără copii, dacă are un copil, doi sau trei, cum să se folosească cu averea cât trăeşte tatăl ei şi cum după moartea lui, şi ce se va cădea fraţilor ei din moştenire, şi ce soţii lui, când aceasta va fi stăpână pe toată averea, când va trebui să dea din ea tuturor? Şi multe altele de felul acesta şi întrebi pe ei şi cercetezi, căutând în toate chipurile, să nu cază vreo parte din bunurile soţiei la vreo rudă a ei; deşi după cum am spus mai sus, chiar dacă ţi-ar ieşi ceva pe greşit, toată paguba va sta în pierderea de bani, cu toate astea nu laşi nimic din ele necercetate. Oare nu este fără rost să arătăm atâta zel pentru o afacere de bani, iar când e vorba de pericolul sufletului nostru şi de seama pe care o să dăm acolo sus, să nu dăm nici o grije pentru un lucru care cere, mai mult de cât ori care altul, atâta muncă, grabă şi grije?

Pavel prescrise legile căsătoriei. Cum trebue sa'ţi alegi soţia.

De aceia sfătuesc şi îndemn pe cei ce au de gând să se însoare, să se sfătuiască cu fericitul Pavel şi să citească legile pentru căsătorie aşezate de acela, şi învăţând mai întâi ce recomandă el să faci, când ai avut parte de o femee rea şi desfrânată, dată la vin (la beţie), insultătoare (cicălitoare), fără judecată sau având vreun alt neajuns. Căci dacă vezi că el îţi dă voe să o alungi, dacă găseşti în ea vreunul din aceste împrejurări şi să aduci alta în locul ei, să fii sigur că nu e nici un pericol; (ὡς παντὸς ἀπηλλαγμένος κινδύνου θάῤῥει;) iar dacă nu-ţi dă acest drept şi îţi porunceşte că afară de adulter, să o iubeşti şi să o ţii la tine chiar cu toate celelalte neajunsuri, atunci întăreştete pe tine în gândul că trebue să înduri toată răutatea femei tale. Dacă îţi pare grea şi nesuferită această poruncă, dă-ţi toată silinţa ca să'ţi ei o femee bună, înţeleaptă, ascultătoare,

ştiind că dacă ei una rea, urmează unul din aceste două, sau să înduri o supărare veşnică sau dacă nu vrei asta, să te faci vinovat de adulter alungând-o.« *Cine va lăsa femea sa afară de cuvânt de adulter, o face să săvârşească adulter, şi cine va lua pe cea lăsată, săvârşeşte adulter.*«(Mat. V. 32). Dacă ne-am pătruns bine de acestea înainte de căsătorie, şi am cunoscut bine aceste legi, vom pune mare grijă ca să ne alegem de la început o femee virtuoasă şi potrivită cu firea noastră; prin această faptă, nu numai aceasta vom câştiga, că nu vom alunga-o nici odată, dar o vom iubi-o cu multă dragoste (tărie), aşa cum ne îndeamnă Pavel. Când a zis:« *Bărbaţi, iubiţi femeile voastre*» (Efes. V. 25), nu s'a oprit la aceasta, ci ne-a dat şi măsura dragostei: «*Cum Hristos a iubit biserica*». Şi cum, spune-mi, a iubit o Hristos? «*Că s'a dat pe sine pentru ea*». Aşa că, dacă trebue să mori pentru soţia ta, să nu mai stai la tocmeală (să n'aştepţi nimic). Căci dacă stăpânul aşa a iubit sclava, în cât şi pre el s'a dat pentru ea, cu atât mai mult trebue ca tu să iubeşti pe tovarăşa ta de sclavie. Dar să vedem, nu cumva frumuseţea soţiei sau virtutea sufletului, a fermecat pe bărbat? Aceasta nu o putem spune. Cum că a fost urâtă şi necurată, ascultă următoarele, după ce a zis:« *S'a dat pentru ea*» a adăogat;« *Ca pe ea să o sfinţească, curăţind-o cu baia apei în cuvânt*» (Ibid. V. 26). Când a arătat că înainte a fost murdară şi pătată şi nu de o murdărie obişnuită, ci de cea mai grozavă necurăţire; era plină de grăsime, de fum, de sânge şi de tot felul de pete. Cu toate acestea nu s'a dezgustat de urâţenia ei, dar i-a vindecat rănile, i-a schimbat chipul, i-a îndreptat formele, i-a dres neajunsurile. Imitează şi tu acest lucru, chiar dacă soţia ta ar greşi cu mii de păcate în faţa ta, uită le pe toate, iartă tot; chiar dacă are o fire rea, îndrepteaz-o cu dulceaţă şi bunătate, ca şi Hristos biserica. Nu numai i-a şters necurăţenia, dar a desbrăcat o de bătrâneţe, dezbrăcând pe omul cel vechiu, care căzuse în toate păcatele. Aceasta înţelege apostol Pavel cu vorbele: «*Ca să o pue înainte pe ea lui'şi biserică mărită, ne având întinăciune, nici sbârcitură*» (Efes. V. 27). N'a făcut o numai frumoasă, dar şi tânără, şi numai la trup dar şi la suflet şi voinţă. Şi este demn nu numai de această cinste, că primind-o fără chip nu s'a

scărbit de urâțenia ei, dar că s'a dat pre sine morței și a adus-o pre ea, la o frumusețe de necrezut. Și chiar după aceasta, văzând-o adesea necurată și pătată, nu a gonit-o, nici nu a rupt lanțul căsătoriei, ci dar a binevoit să o îngrijească și să o îndrepteze. Căci, spunemi, câți au greșit după ce au primit credința și cu toate acestea nu s'a scârbit de ei? Ca pilda stă acela care la Corint făcuse cea mai mare desfrânare și care era din fii bisericei. N'a tăeat acest mădular, dar l-a vindecat. Biserica Galatenilor toată a eșit din calea bună și a căzut în iudaism, cu toate acestea n-a lepădat-o pre ea, dar îngrijind-o prin Pavel, a adus-o iarăși la starea dântâi. Deci, tot așa în trupurile noastre, dacă s'a ivit vre-o boală nu tăem mădularele dar depărtăm boala: tot așa să facem și cu femeea. Dacă vre-una ar fi înclinată spre adulter (destrăbălare), să nu o alungăm, dar să dăpărtezi răutatea. Și este mai cu putință să îndreptezi o femee, decât să vindeci un mădular vătămat și deși știm că nu e cu putință vindecarea lui, nu-l tăem. Mulți au picioarele sucite și fluerele strâmbe și mâini uscate și ochi cu albeață (fără lumină), cu toate acestea nici ochiul nu și-l scot, nici piciorul nu și-l tae, nici mâna nu și o retează și deși acestea sunt nefolositoare și fac rușine celorlalte mădulare, cu toate acestea, le păstrează pe ele pentrucă sunt legate de trup. Oare nu este fără rost, când îndreptarea și folosul nu-i este cu putință, să ai atâta grijă? Iar când sunt bune nădăjdii și lesnicioasă schimbare, să te împotrivești vindecărei? Neajunsurile trupului sunt peste putință de îndreptat iarăși, dar o voință stricată poți să-o îmbunătățești.

3. In zadar vei spune că boala femeei tale este de nevindicat, că ea cu toate îngrijirile, vrea să urmeze înclinările sale rele; nu este o pricină binevenită ca să o alungi; căci din aceia, că nu poți să vindeci un mădular, nu urmează că trebue să-l tai. Și femeea este unul din mădularile tale; «*vor fi amândoi un trup*» zice scriptura (Gen. II. 24). Dar când este vorba de un mădular, nu mai trebue nici o îngrijire odată ce leacurile sunt neputincioase în fața boalei. Din potrivă, dacă bolnavul este chiar femeea ta, chiar când boala sa nu se va putea vindeca, ai în vedere că tu vei primi plată și pentru lecțiile și pentru grijele tale. Și chiar dacă n'ai culege nici un rod, Dumnezeu

va ști să plătească răbdarea noastră, pentrucă temerea sa ne-a ațâțat, să arătăm atâta încordare, să îndurăm cu dulceață neajunsurile tovarășei noastre, să îndreptăm acest mădular al nostru. Mădular chiar al nostru zic și mădularul nedespărțit: de aceea trebue să-l iubim mai ales. Aceasta ne învață Sf. Pavel când zice: «*Bărbații sunt datori să'și iubească femeile lor ca corpurile lor însuși. Cel ce își iubește pre femeea sa, pre sine se iubește. Că nimeni nici odată nu 'și a urât trupul său ci îl hrănește și îl încălzește, precum și Hristos biserica; că mădularii suntem ai trupului lui, din carnea lui și din oasele lui.*» (Efes. V. 28 30). Vrea să spue că, după cum Eva este născută din coasta lui Adam, tot așa și noi suntem născuți din coasta lui Hristos. Intr'adevăr, aceasta însemnează: «*Din carnea și din oasele sale*». Și pentru Eva noi știm toți, că ea a fost născută din coasta lui Adam și Scriptura spune lămurit că Dumnezeu trimise somn lui Adam, luă una din coastele lui și îi făcu lui femee. Acum, pe ce să ne încredințăm că bisrrica este formată din coasta lui Hristos? Și acest lucru tot scriptura îl arată. Când Hristos a fost sus pe cruce răstignit și a murit: «*unul din ostași cu sulița coasta lui a împuns, și îndată a eșit sânge și apă*» (Ioan. XIX. 34) și din acest sânge și din acea apă s'a întocmit biserica. Chiar Hristos mărturisește aceasta zicând că: ***de nu se va naște cineva din apă și din Duh nu va putea sa intre întru împărația lui Dumnezeu (Ioan III 5)***. Sângele este spiritul. Și ne naștem din apa botezului și ne hrănim cu sânge. Vedeți cum noi suntem din oasele și din carnea sa, născuți, crescuți cu sângele și cu apa sa? Și după cum Adam dormind, femeea s'a format, tot așa, Hristos murind, biserica s'a format din coasta lui. Și nu numai pentru aceasta trebue să ne iubim femeea, pentrucă este mădular al nostru și că are început a zidirei din noi, dar și pentrucă Dumnezeu a așezat lege pentru aceasta zicând: «*Pentru aceasta va părăsi omul pre tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeea sa și vor fi amândoi un trup*» (Gen II. 24). Și tot pentru aceasta Pavel, ne-a citit legea, ca să fim împinși din toate părțile către această dragoste. Și privește înțelepciunea apostolică: ne îndeamnă la dragostea femeilor nu numai după legile dumnezești sau numai după cele omenești, dar vorbește și

de unul și de altele pe rând așa că spiritele înnalte și pline de înțelepciune sunt împinse să iubească prin argumente cerești, iar spiritele slabe din potrivă prin temeiuri pământești și firești. Pentru aceasta, el se sprijinește mai întâi pe înțelepciunea lui Hristos și începe îndemnul său cu aceste cuvinte: « *Iubiți femeile voastre, cum Hristos a iubit biserica* » Dar cea ce vine este omenesc: « *Oamenii trebue să iubească pe femeile lor, ca și trupurile lor* ». Urmarea este a lui Hristos: « *Că mădulari suntem ale trupului lui, din carnea lui și din oasele lui* » (Efes. V. 30), și iarăși vin temeiuri pământești: « *Pentru aceia va lăsa omul pre tatăl său și pre mama sa, și se va lipi de femeea sa, și vor fi amândoi un trup* » (Ilid. V. 31.) și după ce a citit această lege. zice: « *Taina aceasta mare este* » (Ibid. 32)

Femeea trebue preferartă părinților. — In ce fel este mare? întrebați voi. In aceia că fecioară, închisă până atunci în camera sa, poate să iubească și să prețuiască din ziua întâia, ca și trupul ei, pe soțul pe care nu-l văzuse nici o dată înainte; și iarăși pentrucă bărbatul pe care ea nu l-a văzut nici odată, din ziua întâi pune înaintea tuturor lucrurilor, o femee cu care el înainte nu schimbase un cuvânt, și o pune înaintea prietenilor, cunoscuților, a tatălui și a mamei sale. Să vorbim acum de părinți: dacă li se întâmplă, afară de această împrejurare, să piarză niscaiva bani, se întristează, se îndurerează, și duc înaintea judecății pe cei ce i-a lipsit (de această sumă), pe câtă vreme omul pe care ei nu l-au văzut nici odată, nici nu l-au cunoscut, primește de la ei odată cu fecioara lor și o zestre destul de mare. Și se bucură făcând aceasta, și nu socotesc ca perdere ceea ce au dat. Când își văd fica lor plecată din casă (răpită), nu simt nici părere de rău pentru obișnuință de atâta vreme, nici necaz, nici durere, ba încă, ei mulțumesc și socotesc că li s'a împlinit dorințele, când își văd fiica părăsind casa lor și că ia cu dânsa și o parte din averea lor. Pavel observând toate acestea, judecând că cei doi soți părăsesc pe părinții lor pentru a se lipi unul de altul și că noua însoțire capătă o mai mare putere de cât vechea obișnuință de la părinți, gândindu-se că aci nu-i vorba de un fapt omenesc și că Dumnezeu seamănă această dragoste în suflete, el inspiră acea veselie părinților ca și

soților. Ca urmare a zis: « *Taina aceasta mare este* » (Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶν). Și, la copii, după cum micul copil care se naște recunoaște de la început pe părinții săi, văzându-i înnainte de a putea vorbi, tot așa soțul și soția, fără să fie apropiați, fară să fie îndemnați, lămuriți asupra datoriilor lor, de la vederea dintâi se și unesc (învoesc). Apoi văzând că același lucru s'a făcut cu Christos și mai cu seamă cu biserica, el se miră mult (ἐξεπλάγη καὶ ἐθαύμασε) Și cum același lucru s'a petrecut cu Christos și cu biserica? După cum soțul părăsește pe tatăl său și își caută femee, tot așa Christos a părăsit tronul părintesc și a venit la mireasă. In loc de a ne chema sus, s'a coborât el singur către noi. Și prin acest cuvânt « *el a părăsit* » (ἀφῆκε) să nu înțelegeți o despărțire (de faceri), μετάστασιν), dar o coborâre (συγκατάβασιν), căci chiar fiind cu noi era și cu tatăl său. De aceia Pavel a zis: « *Taina aceasta mare este* ». Mare negreșit, chiar numai pentru oameni dacă s'ar face (Μέγα μέν ἐστί καί ἐπὶ ἀνθρώπων γινόμενον). Dar când văz că aceasta este adevărat și cu privire la Christos și biserică, atunci sunt isbit, atunci admir (θαυμάζω). De aceia după ce a zis: « *Taina aceasta mare este* » a adăogat: « *Eu însă zic de Christos și de biserică* » (Efes. V, 32). Tu știi acum ce taină este căsătoria, știi ce chip de faptă mare este; gândește-te deci mult și cu îngrijire și nu căuta deci bogăție când te căsătorești. Nu socoti căsătoria ca un negoț, dar ca întovărășire a două vieți.

4. *Femeea a fost făcută ca ajutor bărbatului.* — Am auzit pe mulți zicând: cutare era sărac, căsătoria l-a îmbogățit, a luat o femee bogată: trăește acum în lux și îmbelșugare. Ce spui, omule? Tu vrei ca femeea să-ți aducă bani? Poți să spui asta fără rușine, și fără să roșești? Și nu te ascunzi în fundul pământului, când cauți așa mijloace de câștig? Așa vorbește un soț? Numai o singură însărcinare are femeea: să păzească pe cei născuți (copii), să îngrijească de veniturile tale, să aibă grijă de casa ta; și de aceia ți-a dat o Dumnezeu, ca să te îngrijească în acestea ca și în toate celelalte. Pentru că viața noastră constă din două feluri de afaceri. cele publice și cele de casă, Dumnezeu a împărțit sarcina între om și femee; ei i-a dat conducerea casei, lui toate afacerile statului, toate acelea care se făptuesc în afară, judecăți, sfătuiri, comanda armatei, toate

celelalte. Femeea nu poate să poarte o lance, să arunce o săgeată, dar poate să ţie furca, să ţeasă o pânză, să pue orânduealâ în întreaga casă. Nu e în stare să dea o hotărâre într'un sfat, dar este în stare să'şi dea o părere intr'ale casei, pe care bărbatul le împarte cu ea; ea arată mai multă pătrundere de cât bărbatul. Ea nu poate să mânuească bine banii publici, dar poate să'şi crească bine copii săi, tezaurul cel mai preţios de cât toate; poate să observe stricăciunile servitorilor, să îngrijească de moravurile servitorilor, să dea încredere bărbatului, să-l descarce de toate grijile, pe care le cere o gospodărie, adică de cămară (ταμιείων), de ţesut, mâncare, îmbrăcăminte şi celelalte care nu sunt nici potrivite, nici uşoare pentru bărbat chiar, dacă ar vrea el să le ia asupraşi. Intr'adevăr, este o parte din bună-voinţa şi înţelepciunea Dumnezeească, că acela care se pricepe bine în lucrurile mari, se arată neputincios şi nepriceput în lucrurile mici, aşa ca omul să aibă nevoe de femee. Intr'adevăr, dacă Dumnezeu ar fi creat pe om deopotrivă îndemânatic în amândouă sarcinile, neamul femeilor ar fi fost despreţuit, şi pe de altă parte, dacă ar fi dat femeilor ocupaţii mai înalte şi mai de preţ, ele s'ar fi umplut de îngânfare. De aceia nu a încredinţat pe amândouă numai unuia, ca nu cumva soarta celuilalt să fie mai înjosită şi zadarnică; n'a împărţit deopotrivă însărcinările, ca să nu se ivească între ei luptă de întietate şi femeile să nu ceară de la bărbaţi întâiul rang, dar ca să îngrijească şi de unire şi de întâetate, aşa a împărţit fiecăruia însărcinarea sa, ca partea bărbatului să fie mai de folos şi mai însemnată, iar a femeei mai mică şi mai jos puţin; aşa că nevoile vieţei ne îndeamnă să o cinstim, iar micimea însărcinărei sale, nu o lasă să se ridice înpotriva bărbatului său.

Numai virtute şi moravuri cinstite, să cerem de la o soţie. Neajunsurile unei soţii bogate. Ca urmare să căutăm toţi d'aci înainte un singur lucru, virtutea, un bun firesc ca să ne bucurăm de pace, să gustăm plăcerile unirei şi ale dragostei veşnice. Dacă te căsătoreşti cu o femee bogată, iei mai de grabă un stăpân pe cap de cât o femee. Afară de aceasta, prin firea lor, femeile sunt pline de deşertăciune, mândrie, (φρονήματος) şi de dorinţa de a-ţi lua ochii, dacă le mai vine în ajutor şi averea, în ce chip bărbaţii lor, le vor mai putea suferi? Din potrivă, acela care ia o femee de seama lui sau una mai săracă de cât el, aduce un ajutor, un tovarăş şi adevărat că bagă fericirea în casa lor. Lipsa de avere o îndeamnă ca să fie supusă bărbatului cu totul, să-i cedeze şi să-l asculte în toate, aşa că dispare pricina de ceartă, luptă, îngânfare, neînţelegeri şi se apropie legătura păcii, unirei, iubirei şi a înţelegerei. Pace deci şi bun trai, iar nu bani. Casătoria nu este făcută ca să ne umplem casa de lupte şi bătăi, nu ca să trăim în mijlocul certurilor şi neînţelegerilor, nu ca să muncim în neînţelegeri şi să ne facem o viaţă nesuferită, dar ca să ne dea un ajutor, ca să ne deschiză un liman, un azil, ca să ne mângâe în întristare, să găsim mulţumire în vorba cu femeea noastră. Câţi bogaţi nu s'au văzut, mai îmbogăţiţi prin zestrea femeei, dar lipsiţi deodată pentru totdeauna de pace şi fericire printr'o căsătorie, care făcea din masa lor o arenă, un teatru de lupte zilnice? Şi din potrivă, câţi săraci nu s'au văzut, uniţi cu femei mai sărace încă, care se bucură de pace şi sunt fericiţi să vază lumina (să trăiască), pe când mulţi bogaţi, în mijlocul belşugului, îşi doresc moartea ca să scape de femeea lor, şi nu cer de cât scăparea de o viaţă aşa de nesuferită? Aşa este de adevărat că banii nu servesc la nimic, dacă n'ai o tovarăşe virtuoasă. Dar ce să mai vorbim de pace şi înţelegere? Acela care nu se gândeşte să câştige de cât bani, i se întâmplă rău adesea, că a luat în căsătorie o femee mai bogată de cât el. Când şi-a mărit luxul pe masura zestrei primite, o moarte grabnică (fără vreme) vine de-l sileşte să dea înapoi părinţilor zestrea întreagă; atunci, asemenea cu naufragiaţi care nu scap de cât cu trupul din valuri, acest nenorocit, după atâtea certuri, lupte, neînţelegeri, procese, abia scapă din încurcătură numai cu trupul şi libertatea sa. Şi după cum neguţătorii nesăturaţi (lacomi) îşi perd totul în naufragiu pentrucă au încărcat corabia cu multe mărfuri şi i a pus o greutate mai mare de cât puterea ei, tot aşa şi cei care urmăresc căsătorii bogate, pe când cred că 'şi măresc avuţia lor prin zestrea femeei, pierd şi pe aceia, pe care o avusese mai nainte. Este destul o clipă şi o isbitură de val ca să se scufunde o corabie,

tot aşa moartea timpurie a femeei este destulă ca să aducă soţului sărăcia şi doliul.

5. Gândindu ne bine la toate acestea, să nu mai căutăm bani, să căutăm virtutea, cinstea, modestia. O femeie modestă, virtuoasă, înţeleaptă, fie chiar fără avere, va şti să se folosească de sărăcie, mai bine de cât alta din bogaţi; din potrivă, o femee rea, neînfrânată, cicălitoare, chiar dacă ar găsi în casă mii de comori, le va risipi mai repede de cât orice furtună şi va aduce pe capul bărbatului, odată cu sarcina şi nenumărate nenorociri Să nu căutăm deci bogăţie, dar o femee care să întrebuinţeze bine averea noastră.

De ce s'a instituit căsătoria? Exemplul lui Abraham, care caută soţie fiului său. Află mai întâi care este pricina căsătoriei şi de ce s'a introdus în viaţa noastră şi nu cere nimic mai mult. Care este obiectul căsătoriei şi în ce scop a instituit o Dumnezeu? Ascultă ce zice Pavel: «*Din pricina desfrânărei* (*aprinderei*,) (πορνεία), *fiecare să aibă femeea sa*» (1 Cor. VII. 2) N'a zis, ca sa uşurezi sărăcia, sau să dobândeşti bogăţie; dar ce? Ca să fugim de aprindere, ca să potolim pofta, ca să trăim în curăţie, ca se ne facem plăcuţi lui Dumnezeu, mulţumindu-ne numai de femeea noastră. Iată darul căsătoriei, iată rodul, iată câştigul. Nu da drumul la mult, ca să alergi după puţin, căci banii este puţin lucru în faţa curăţeniei. Singurul motiv care trebue să ne îndemne la căsătorie, să fie hotărârea de a fugi de păcat, de a scăpa de ori ce aprindere; orice căsătorie deci trebue să ţintească, ca să ne ajute la păstrarea curăţiei. Şi va fi aşa, dacă vom lua în căsătorie femei care să poată vârâ în noi multă evlavie, multă înfrânare şi multă înţelepciune. Căci frumuseţea trupului, când nu are ca tovarăş virtutea snfletului, va putea ţine bărbat 20 sau 30 de zile dar nu va merge mai departe; căci va da pe faţă răutatea ascunsă şi atunci tot farmecul va fi distrus. Din potrivă, acelea, în care străluceşte frumuseţea sufletului, n'au nici o teamă de fuga vremi, care le dă prilej în fiecare zi şă-şi descopere frumoasele lor calităţi; dragostea soţilor se face mai vie, legătura dintre ei să strânge mereu. In această stare de lucruri şi înaintea acestei vii şi fireşti dragoste, orice fel de aprindere este aruncată departe; chiar

gândul de neînfrânare nu va intra niciodată în mintea bărbatului legat de femeea sa prin dragoste, până la sfârşit, îi va fi credincios şi astfel prin curăţia sa coboară asupra casei sale bunăvoinţa şi sprijinul dumnezeesc. Iată căsătoriile pe care le făceau drepţii în vremurile vechi, mai aplicaţi către virtute, de cât către bogăţie. Şi că lucrul acesta este adevărat, vă voi arăta printr'o pildă o astfel de căsătorie: «*Abraam era bătrân trecut în zile, şi Domnul l-a binecuvântat întru toate. Şi a zis Abraam slugii celei mai bătrâne a casei sale, care erea mai mare peste toate ale sale: pune mâna ta supt armul* (*braţul*) *meu. Şi te voiu jura pre Domnul Dumnezeul cerului, şi al pământului, că feciorului meu Isac să nu'i iei femee din fetele Hananeilor, între care locuesc eu. Ci în pământul meu, unde m'am născut eu, la neamul meu vei merge şi vei lua femeea fiului meu Isac de acolo*» (Genesa XXIV. 1 – 4). Vedeţi ce grijă la acest om virtuos, la acest drept, pentru căsătorie? N'a chemat femei rele, cum fac cei de acum, nici babe bune de gură (guralive), dar a încredinţat acest lucru în mâna servitorului său. Şi chiar aceasta este un semn de marea înţelepciune a patriarhului, că a putut să crească un servitor, aşa ca să-i poată încredinţa o însărcinare atât de mare. In sfârşit, femeea care îi trebue lui nu este nici o femee bogată, nici o femee frumoasă, dar o femee virtuoasă şi de aceia pune pe servitorul său, să facă o cale atât de lungă. Luaţi în seamă şi priceperea servitorului; el nu zice: ce însărcinare îmi dai tu? Când noi suntem înconjuraţi de un număr aşa de mare de neamuri, la care se găsesc în mare număr fete de oameni bogaţi, alese, frumoase, tu mă trimeţi într'o ţară aşa de depărtată printre oameni necunoscuţi? Cu cine voi vorbi? Cine mă va cunoaşte? Şi dacă îmi întind curse? Dacă mă înşală? Căci nu e nimic mai uşor de înşelat de cât un strein. El n'a zis nimic de acestea, dar dând la o parte toate, s'a oprit numai la bănuiala, care se iveşte de la început în minte: neopunându-se stăpânului sau arătase supunerea, întrebând numai ceea ce trebuea să ştie, şi-a arătat priceperea şi prevederea Care este acest lucru? Ce a întrebat pe stăpânul său? «*Dar de nu va vrea fecioara, zise el, să vie cu mine în pământul acesta, întoarce-voi pre fiul tău acolo în pământul de unde ai eşit?*» (*Genesa XXIV. 5*) A-

Despre ospitalitate

braam i-a răspuns: «*Ia aminte să nu întorci pe fiul meu acolo. Domnul Dumnezeul Cerului și al pământului, cel ce m'a luat din casa tatălui meu, și din pământul în care m'am născut, cel ce mi a grăit, și s'a jurat mie zicând: îți voi da pământul acesta ție, și seminției tale, acesta va trimite pre îngerul său înnaintea ta, și vei lua femee feciorului meu de acolo*» (*Genes. XXIV. 6—7*). Vedeți credința patriarhului? Nu s'a rugat nici de prieteni, nici de rude, nici de vreun altul, dar i-a dat pre Dumnezeu ca tălmăcitor și ca tovarăș de drum. Apoi voind să întărească pe servitor în loc să-i spue numai: «*Domnul Cerului și al pământului*» adaugă: «*Care m'a scos din casa tatălui meu.*» Aduți aminte, zise el, cum am făcut atâta drum, cum părăsind țara noastră, am găsit în pământ strein mai multă fericire; cum cele fără putință s'au făptuit în totul. Și nu numai în înțelesul acesta zice: «*cel ce m'a luat din casa tatălui meu*» ci vrea să-i arate că Dumnezeu îi este datornic. Noi suntem creditorii lui (zise el) și a zis chiar el: „*Iți voi da ție acest pământ și seminției tale*»: Așa că chiar dacă am fi nedemni, pentrucă a făcut învoială cu gura sa, pe care o ține, ne va ajuta, va înlătura toate pedicile din naintea noastră, și vor aduce la îndeplinire dorințele noastre, zicând acestea, a trimis servitorul.

Lauda servitorului lui Abraham. *Ospitalitatea pricina lucrurilor bune.* Ajungând în țara care îi fusese hotărâtă, acesta nu a întrebat pe nici un locuitor al cetății, n'a intrat în vorbă cu oamenii, n'a chemat de loc femei; dar băgați de seamă, cum lui singur își vorbește. El se ridică pentru rugăciune și zice: *Doamne Dumnezeul stăpânului meu Abraham, fă cale bună înaintea mea astăzi*» (Genes XXIV, 12). Nu zice Doamne, Dumnezeul meu; dar cum zice? «*Doamne Dumnezul stăpânului meu Abraham*». Eu nu sunt de cât un nevoiaș, dar mă acoper cu stăpânul meu, căci nu viu pentru mine, nu sunt da cât trimisul său; ia în seamă virtutea sa, și ajută-mi să duc până la capăt sarcina dată.

6. Acum ca să nu credeți că el vorbește ca un creditor, care își cere dreptul său, ascultați vorbele care urmează: «*Fieți milă de stăpânul meu Abraam*» (Genes. XXIV, 12). Chiar dacă am avea mii de drepturi, ne rugăm ca să

Fă cale bună înaintea mea astăzi!

avem totul prin bunătatea ta, nimic ca plată a datoriei tale. Și ce ceri tu? «*Iată, zice el, eu stau la fântâna apei și fetele celor ce locuesc în cetate es, ca să scoată apă. Și fecioara căreia eu voi zice: pleacă urciorul tău să beau, și ea va zice mie: bea tu, și cămilele tale le voi adăpa, până ce vor înceta toate a bea, aceasta va fi gătită lui Iacov slugei sale; și întru aceasta voi cunoaște, că ai făcut milă cu stăpânul meu Abraam*» (Genesa XXIV 13—14). Vedeți înțelepciunea servitorului, ce semn pune el? Nu zice, dacă voi vedea pe una dusă pe un car tras de catâri, târând în urma sa o ceată de eunuci, înconjurată de numeroși sclavi, frumoasă și strălucitoare de farmecul tinereței, aceia este pe care ai gătit o pentru servul tău. Ce zice însă? «*Aceia căruia îi voi zice: pleacă vasul tău să beau*». Ce faci tu, omule? O astfel de femee cauți tu pentru stăpânul tău, o femee care cară apă și vrea să-ți vorbească? Da, răspunse el: căci nu m'a trimes să caut bogăție, nici neam mare, dar virtuți de ale sufletului. Se găsec mai des cărătoare de apă care au o virtute desăvârșită, pe când altele, stăpâne pe bogate locuințe, sunt pline de vițîi și foarte rele. Dar după ce va cunoaște el virtutea acestei femei? După semnul pe care l-a arătat. Dar cum prin acest semn să pricepi virtutea? Este foarte mare și cu totul sigur Căci el învederează milostenia în cât ori ce altă dovadă este de prisos. Vorbele lui însemnează deci acest lucru, deși el nu-l spune pe față. Eu caut o fecioară așa de milostivă, în cât să facă toate însărcinările de care este în stare. Și nu pe nedrept, căuta o astfel de soție: dar, fiind într'o casă unde înflorea mai mult ospitalitatea (primirea de oaspeți), el voia înainte de toate să găsească o femee potrivită cu firea stăpânilor săi. Ca și cum ar fi zis: Noi voim să aducem la noi, o femee ale cărei mâini să fie deschise pentru oaspeți, ca să nu fie luptă și certuri, când bărbatul va face milostenii din averea sa, după pilda tatălui său, și va strânge pe streini; se va întâmpla aceasta, dacă femeea este cicălitoare și nu-l lasă să facă, cum se întâmplă în multe case. De acum așì vrea să mă încredințez, dacă ea este primitoare de oaspeți, căci de aci vine toată fericirea noastră. Prin ospitalitate a dobândit din cer stăpânul meu pe mirile de azi, prin aceasta s'a

făcut tată. A sacrificat un viţel şi a primit un copil, a amestecat (frământat) făină şi Dumnezeu i-a făgăduit urmaşi aşa de numeroşi ca şi stelele. Deci, pentrucă din aceasta ne-a venit nouă în casă toate bunătăţile, caut aceasta înaintea tuturor celorlalte. Să nu avem în vedere numai aceasta, că omul cerea numai apă, dar să ne gândim că învaţă ce este un suflet bun, nu dă numai cea ce i se cere, dar dă şi cea ce nu i s'a cerut. «*Şi se întâmplă, zice, ca mai nainte să isprăvească vorba, Rebeca eşea din cetate*» (Genes. XXIV 15), şi aşa se împlini acea vorbă a proorocului: «*Până să isprăveşti tu de vorbă, eu sunt de faţă*» (Isaia C. VIII 9). Iată rugăciunile oamenilor virtuoşi, mai 'nainte de a fi sfârşite, Dumnezeu a şi binevoit să le împlinească. Şi tu deci, ca urmare, când vei vrea să te căsătoreşti, nu alerga la oameni, sau la femei, care îşi fac meşteşug din nenorocirile altora şi nu caută nimic altceva de cât să capete un câştig. Aleargă la D-zeu. El te va ajuta în căsătoria ta. Avem făgăduinţa lui «*Căutaţi împărăţia Cerurilor şi toate celelalte se vor adăoga vouă*» (Matei VI, 33). Şi să nu zică, cum pot să văz eu pe D zeu? Cum pot să vorbesc cu el şi să-l întreb lămurit (pe faţă, φανερῶς). Gânduri de suflet fără credinţă (ἀπίστου ταῦτα ψυχῆς). Pentru Dumnezeu totul este o clipă, şi n'are nevoe de vorbă, ca să îndeplinească tot ce voeşti. Şi tocmai aceasta s'a împlâmplat cu servitorul lui Abraam. El n'a auzit nici un glas, n'a văzut nici o faţă. In picioare lângă fântână, se ruga şi îndată fu ascultat: «*Şi a fost mai nainte de a săvârşi el gândind în cugetul său, iată a eşit afară Rebeca fata lui Batuil feciorul Malbei, femeea lui Nahor, fratelui lui Abraam, având vasul pe umărul său. Şi fecioara erea frumoasa la faţă foarte, bărbatu nu a cunoscut-o pre ea*». (Gen. XXIV 15, 16) Ce-mi vorbeşti de frumuseţea trupului? Ca să pricepi mai bine înalta ei curaţie (castitate), ca să înţelegi frumuseţea sufletului ei. Minunat lucru este curăţia, dar mult mai minunat încă, când este unită cu frumuseţea trupului. De aceia Scriptura, înainte de a descri istoria lui Iosef şi a curăţiei sale, vorbeşte mai întâi de frumuseţea trupului său zicând: frumos erea la faţă şi mult plăcut la privire şi numai atunci ne arată înfrânarea tânărului zicând: că aceastâ frumuseţe nu l-a adus la neînfrânare (Gen. XXXIX 6).

Căci după cum frumuseţea nu este întotdeauna pricina aprinderei, tot aşa nici urâţenia nu este pricină de înfrânare. Multe femei înpodobite, cu toate farmecile trupului, au strălucit şi mai mult, pentrucă au fost curate; altele iarăşi urâte şi pocite au avut în suflet mai multă urâţenie şi s'au necurăţit cu nenumărate păcate. Nu în înfăţişarea trupului, dar în suflet şi voinţă se găseşte pricina şi a virtuţei şi a păcatului.

7. *De ce o numeşte de două ori fecioară pe Rebeca.* Nu fără scop a numit-o de două ori fecioară. După ce a zis: «*Fecioară era*», a adăogat: «*Fecioară erea şi fecioară necunoscută*». Pentru că multe fecioare îşi păstrează trupul neatins, dar au sufletul plin de neînfrânare, lux, curse ca să tragă din toate părţile o mulţime de iubiţi în jurul lor, priviri făcute ca să înflăcăreze nădejdiile tinerilor, vârtejuri şi capcane de tot soiul, şi de aceia, zic, Moise vrând să arate că Rebeca nu erea asemenea cu aceste fete, dar că erea fecioară şi cu trupul şi cu sufletul, a adăogat: «*Ea erea fecioară, nici un om nu o cunoscuse*». Cu toate că erea multe prilejuri, ca oameni să o cunoască, mai întâi că erea frumoasă, apoi din felul slujbei pe care o îndeplinea. Dacă ar fi rămas veşnic în camera sa, ca ficile de astăzi, dacă nu s'ar fi arătat în lume, dacă n'ar fi eşit niciodată din casa părintească, lauda că nici un om nu o cunoscuse n'ar fi fost aşa de mare. Dar dacă ţi-o închipueşti mergând prin lume, nevoită să se ducă în fiecare zi la fântână, odată de două ori şi de mai multe ori, şi când te gândeşti că nici un om nu o cunoscu, numai atunci vei pricepe bine preţul laudei. S'au văzut multe fice care nu ereau nici frumoase, nici plăcute şi pe care le urmau o mulţime de servitori, pierdute cu toate acestea pentru că au trecut odată sau de două ori prin piaţă publică. Ce vei zice dar de aceia, care iese în fiecare zi din casa părintească şi nu numai ca să se ducă în piaţă, dar ca să se ducă la fântână şi să aducă apă, drumuri care eşti silit să ai mii de întâlniri? Nu este cu adevărat demnă de toată lauda noastră, când nici aceste drumuri neîntrerupte, nici farmecul care o înfrumuseţează, nici trecătorii care o întâlnesc pretutindenea, nimic într'un cuvânt, nu poate să i atingă curăţenia (castitatea, modestia)? Când ea îşi păs-

trează sufletul şi trupul de orice stricăciune, păzeşte mai bine curăţia, de cât femeile care stau închise în casa lor, se arată în sfârşit asemenea cu aceia pe care Pavel o cerea zicând : *„Să fie sfântă la trup şi la suflet“* ? (I Cor. VII 34). *„Şi pogorându-se la fântână a umplut vasul, şi s'a suit. Şi a alergat sluga înaintea ei şi a zis : dă-mi să beau puţină apă din vasul tău. Iar ea a zis : bea Domnul meu, şi grăind a pus vasul pe braţul său, şi l'a adăpat până a încetat a bea. Şi a zis : şi cămililor tale voi scoate apă până ce vor bea toate. Şi grăind a deşertat vasul in adăpătoare, şi iarăşi a alergat la fântână să scoată apă, şi a adăpat toate cămilile“* (Genes. XXIV. 16—20).

Ospitalitatea şi modestia Rebeceii. Nu după bani se preţueşte ospitalitatea. Mare era milostsnia (iubirea de streini, φιλοξενΐα) acestei fecioare, mare curăţia ei (castitatea, modestia, σωφροσύνη), şi amândouă acestea sunt bine arătate atât prin vorbele cât şi prin faptele ei. Ai văzut cum modestia nu-i vatămă într'un nimic milostenia, dar nici milostenia modestia sa ; că nu s'a aruncat înaintea streinului, că nu i-a vorbit ea întâi, însemnează că era cuviincioasă (modestă, σωφροσύνη), că nu a tăcut la întrebările puse şi că nici n'a zis nu, însemnează multă milostenie şi iubire de oameni. Intr'adevăr, după cum s'ar fi arătat îndrăzneaţă şi neruşinată, dacă ea ar fi mers mai întâi la el sau i-ar fi vorbit mai înainte de a fi întrebată ; tot aşa, dacă ea l'ar fi răspins când era rugată, s'ar fi arătat crudă şi neomenoasă. N'a făcut nici unul din acestea, nici n'a depărtat milostenia prin modestie, nici iarăşi n'a distrus prin milostenie lauda modestiei, dar a arătat ea aceste două virtuţi în întregime : curăţia (modestia, bunacuviinţă) aşteptând întrebarea streinului ; iubirea de oaspeţi (milostenia, ospitalitatea), o ospitalitate mai presus de cât orice laudă am zis ; cum să numesc pe aceea care, mai dă însă ceva mai mult. Negreşit, darul său nu era de cât apă, dar aceasta era tot ce avea atunci la îndemână. Obişnuim să judecăm pe oamenii făcători de bine nu după bogăţia darului, dar după puterea (averea), pe care o au (ἀλλ'ἀπὸ τῆς δυνάμεωςῆς παρέχουσι).

Dumnezeu a lăudat pe omul care a dat un pahar de apă rece şi a zis, că femeea care a aruncat doi bănuţi, a dat mai mult de cât toţi, pentru că a sacrificat tot cea ce

avea atunci. Tot aşa şi Rebeca a dăruit acestui strein tot ceea ce putea să-i dăruiască. Nu fără scop textul întrebuinţează cuvintele : *«ea se grabi, ea alergă»* şi altele asemenea, ci ca să se arate dragostea cu care făcu, ca una care nu erea nici îndatorată, nici silită, ca una care da fără întârziere şi silă. Şi aceasta nu este fără preţ ; de câte ori n'am văzut şi noi trecători, pe care îi rugăm să se oprească o clipă şi să ne lase să aprindem lumină de la el, sau să ne dea puţină apă pentru setea noastră, de câte ori nu ne-au răspins cu neruşinare ? Rebeca din potrivă, nemulţumindu-se numai să încline streinului urciorul (vadra), îşi ia însărcinarea să scoaţă apă pentru toate cămilile, punându-şi astfel cu cea mai mare bunătate, chiar trupul său în slujba iubirei de streini. Nu numai fapta ei, dar şi graba îi învederează virtutea ; îl numeşte *«Domnul»* pe un necunoscut pe care îl vede pentru întâiaşi dată. Şi după cum socrul ei Abraham nu întreba pe călători, cine sunt, din ce familie, unde mergeţi, de unde veniţi, ci făcea fără întârziere milostenie cu ei, tot aşa şi Rebeca, nu întrebă : cine eşti tu ? din ce familie ? de ce ai venit aici ? ci grăbind semne de milostenie, nici nu ia în seamă celelalte lucruri. Negustorii de pietre scumpe şi zarafii, numai aceasta caută în totul : cum să câştige bani de la acei ce cumpără şi nu-i priveşte alte lucruri, aşa şi Rebeca nu caută de cât să culeagă rodul ospitalităţei, să primească în întregime câştigul hotărât. Ea ştie bine că oaspetele trebue mai cu seamă respectat, el are nevoe de o primire grabnică, căci întârzierea noastră îi face neîndrăzneţi ; dacă îi obosim cu o mulţime de întrebări nepotrivite, se înfricoşează, se dau îndărăt şi se apropie de noi cu silă. De aceia nici aceasta (Rebeca) nu s'a purtat aşa faţă de acela (servitor) şi nici socrul ei Abraham faţă de streini, nu aşa ca să'şi înspăimânte oaspetele (τὴν θήραν) ; el se mulţumea să îngrijească de călător şi când câştigase de la el cea ce voia, atunci îi da drumul.

8. De aceia el a primit într'o zi îngeri în casa sa ; dacă i-ar fi acoperit cu întrebări, câştigul hotărât lui ar fi fost mult mai mic. Intr'adevăr, îl admirăm pe el, nu că a primit îngeri, dar că i-a primit fără să-i cunoască. Dacă i-ar fi îngrijit ştiind cine sunt, nu făcea nimic de mirare ;

...de toate, de. e iubit de Dumnezeu, e plin de bunătate cerească.

măreția unor așa oaspeți ar fi făcut îndatoritor și omenos și pe omul cel mai crud și mai nesimțitor. Lucrul de mirare era aceasta, că socotindu-i pe ei ca niște oameni de rând, le-a arătat atâta îngrijire. Tot așa fu și Rebeca : ea nu știa numele servitorului, pricina călătoriei sale, gândul pe care îl avea ca să o ceară în căsătorie, ea nu vedea de cât un călător și un strein. Așa că rodul milosteniei sale fu cu atât mai mare, cu cât ea îngrijise cu o bunăvoință desăvârșită, de un om cu totul necunoscut, rămânând însă credincioasă legilor castității (buneicuviinți). Nici nerușinare, nici îndrăzneală, nici silă, nici mânie ; știu să'și facă datoria fără să treacă peste marginea cuvenită. Aceasta înțelege și Moise când zice : «*Iar omul o socotea pe ea și tăcea, ca să cunoască, îndreptata Dumnezeu calea lui, sau nu?*» (Genes XXIV, 21). Ce însemnează : «*o socotea*», asta însemnează că el îi privea statul ei (σχῆμα, statura), mersul, înfățișarea, vorbirea, totul în sfârșit cu o mare grijă, căutând să citească în mișcări firea sufletului. Și nu este destul : aleargă și la altă încercare. După ce i a dat să bea, nu s'a oprit ci a întrebat o «*A cui fată ești? Spune-mi de este la tatăl tău loc, să sălășluim noi?*» (Genes. XXIV, 23). Ce a răspuns ea? Cu răbdare și cu dulceață i-a spus numele tatălui său și nu s'a supărat ca să-i zică: Dar tu cine ești îndrăznețule, care întrebi așa de curios de casa noastră? I-a răspuns? «*Sunt fiica lui Batuil fiul Melhei, pe care l-a născut ea lui Nahor. Pae și fân mult este la noi, precum și loc de sălășluit*». (Ibid. XXIV. 24—25). Și acum, ca și când era vorba de apă, ea îi dădu mai mult de cât cerea. Atunci el nu cerea de cât să bea, ea ceru să-i adape și cămilile și le-a adăpat. Același lucru aici: el întreba numai dacă este loc pentru oaspeți, ea îi răspunde că sunt pae, fân și celelalte, îndemnându-l prin aceasta și trăgându-l spre casă, ca să câștige prețul ospitalității. Să nu ascultăm aceasta nici cu ușurință și nici cu neatenție, dar să ne gândim la noi înșine, să ne punem în locul lor și atunci tot așa vom socoti și noi virtutea Rebecii. Adesea când adăpostim pe prieteni și cunoscuți, ne vine greu și dacă șederea lor se prelungește o zi sau două, iată-ne supărați. Rebeca ducea cu mare plăcere în casa lor pe un necunoscut și pe un strein, și avea să se îngrijească nu numai de el, dar și

de atâtea cămile ale lui. Însă după ce a intrat oaspetele luați în seamă înțelepciunea lui. Când i-a dat pâine să mănânce, el a zis: «*Nu voi mânca, până ce nu voi grăi cuvintele mele*» (Genea. XXIV 33). Vedeți cât de grabnic și de cumpătat a fost ?

Averea lui Abraam. Cu câtă înțelepciune este lăudată de servul său. Es bine cele ce se fac cu ajutorul lui Dumnezeu. Apoi, când i-a dat voe să vorbească, să vedem în ce chip îi vorbește? Oare are să-i spună că are un stăpân de neam mare, cinstit de toată lumea, întâiul locuitor din părțile pe care le locuește ? Dacă ar fi voit să vorbească așa, n'ar fi fost de loc încurcat. Intr'adevăr, oamenii din țară aceia, cinsteau pe Abraam ca pe un rege. Dar el nu spune nimic, trece peste cinstea omenească, și nu împodobește pe Abraam de cât cu cinstea dumnezeească zicând: «*Sluga lui Abraam sunt eu. Și Domnul bineacuvântat pe stăpânul meu foarte, și s'a mărit, și i-a dat lui oi, viței, argint, aur, slugi, slujnice, cămile și asini*» (Genesa XXIV 34 - 35). Dacă amintește bogății, nu o face ca să arate că Abraam este în belșug, dar ca să se vază că el este iubit de Dumnezeu, voia să-l laude, nu că este bogat dar pentrucă a primit toate acestea de la Dumnezeu. Apoi a vorbit despre tânăr : «*Și Sara, soția lui, i-a născut un fiu în bătrânețele lui*» (Genes. XXIV 36). Prin aceasta a lăsat să se înțeleagă felul nașterei, arătând că nașterea i-a fost dată după rânduiala dumnezeească, în afară de legile firei. Tot așa și tu fie că cauți o soție sau un soț, cercetează aceasta înainte de toate, dacă este iubit de Dumnezeu, dacă este plin de bunătatea cerească. Căci dacă se găsesc acestea, toate celelalte vin singure, iar neavând nimic din acestea, chiar dacă are o mare avere, nu-i nici un câștig. Apoi ca să nu auză de la ei, de ce nu a luat în căsătorie pe nici una din țara lui, a adăogat: «*Și m'a jurat stăpânul meu, zicând: Să nu iei femee fiului meu din fetele Hananienilor, între care locuesc eu în pământul lor: Ci la casa tatălui meu să mergi, și la neamul meu și vei lua soție feciorului meu de acolo*» (Genes. XXIV 37 - 38). Dar nu vreau să aduc aici toată istoria, căci mi-e teamă să nu vă supăr. Să trecem la sfârșit. După ce a povestit cum s'a oprit la fântână, cum s'a rugat de fată

cum i-a dat mai mult de cât a cerut el, cum a fost mijlocitorul său, în sfârşit după ce a povestit totul pe larg, a încetat din vorbă. Ceilalţi după ce au ascultat această povestire, nu stătură nici o clipă la îndoială şi fără întârziere, ca însuflaţi chiar de Dumnezeu, dădură pe fica lor îndată. Laban şi Batuel răspunseră: «*De la Domnul a eşit lucrul acesta: nu vom putea grăi ţie împotrivă, nici rău, nici bine. Iată Rebeca înaintea ta este: ia-o şi te du şi să fie femeea feciorului stăpânului tău, după cum a grăit Domnul*» (Ibid. 50—51). Cine nu se va mira? Cine nu va rămâne isbit de mirare, gândindu-se la numărul şi la greutatea piedicilor ridicate într'o clipă? Trimisul era un strein, un servitor, drumul de făcut era foarte mare; nici mirele, nici tatăl său nici una din rudele sale nu era cunoscute de ei. Erau destule greutăţi, ca să împedice căsătoria. Nimeni nu o împedică cu toate acestea şi ca şi cum Isac ar fi fost un vecin, o cunoştinţă, un prieten de mult, ei îi dau pe fica lor cu o întreagă încredere: mijlocitor erea Dumnezeu. Intr'adevăr, să încercăm a face ceva fără ajutorul său: cea ce ne părea uşor şi lesne ne va pune în cale numai prăpăstii şi strâmtorii şi mii de nenorociri. Deci nimic să nu facem, nici să zicem, până ce n'am chemat pe Dumnezeu şi l-am rugat să ne ajute în acea ce avem să facem, după cum a făcut acest servitor.

9). Să vedem acum, după ce a luat-o, cum a serbat nunta. Oare a înşirat după el chimvale si fluere şi danţuri şi tobe şi flaute şi tot ce se obişnueşte la aceasta? Nimic din acestea: singur primise pe Rebeca, singur o aduse, fără alt tovarăş de cât îngerul care îl întovărăşea, cu îndeplinire a rugăciunei pe care Abraam o făcuse lui Dumnezeu, de a apăra călătoria servitorului său, când el a părăsit casa sa. Şi tânăra fecioară era dusă la soţul ei fără să auză nici flaut, nici liră, nici alt instrument, dar cu capul încărcat de binecuvântările cereşti, cunună mai bogată în strălucire de cât stema cea mai scumpă. Era dusă la bărbatul ei, îmbrăcată nu cu ţesături de aur, dar cu curăţie, credinţă, milostenie, cu toate virtuţile însfârşit. Ea erea dusă la bărbatul său nu pe un car acoperit, nici pe vre un alt scaun ipodobit, dar pe spinarea unei cămile. Atunci ficele pe lângă virtuţile lor aveau şi sănătate trupească. Intr'adevăr, ma-

mele lor nu le creştea cum este obiceiu astăzi şi nu stingeau sănătatea lor cu băi, parfumuri, sulimnuri, haine moi însfârşit prin multe alte chipuri de zădărnicii, care mai repede le moleşesc. Din potrivă ele le supunea la cele mai crude încercări. De aceea aveau o frumuseţe înnăscută a trupului şi de bun soi, căci aveau totul de la natură, nimic strein. Şi se bucurau de o sănătate neatinsă de nimic, şi farmecile lor erau de neînchipuit, pentrucă trupul lor nu erea nici odată chinuit de boală şi trândăvia le erea necunoscută. Insfârşit, greutăţile, oboseala, obişnuinţa de a face totul singure, gonind trândăvia, le dă putere şi sănătate nesdruncinată. De aceea erau şi mai plăcute bărbaţilor şi mult mai iubite, pentrucă găseau în ele multă înţelepciune. Ea erea deci pe o cămilă; sosită în apropiere, mai nainte ca să se apropie de casă, ridică ochii, văzu pe Isaac şi sări jos de pe cămilă. Vedeţi putere? Vedeţi uşurinţă? Ea sări jos de pe cămilă. Aşa erea vigoarea, care se unea cu înţelepciunea la ficele din acea vreme! Şi ea zise servitorului: «*Cine este omul acela, care merge pe câmp spre întâmpinarea noastră; şi a zis servitorul: acesta este stăpânul meu; atunci ea îşi luă vălul şi se acoperi*» (Genes. YXIV. 6-5). Recunoasteţi peste tot modestia ei, admiraţi-i ruşinea şi neîndrsneala. «*Şi Isaac a intrat în casa mami sale; şi a luat pe Rebeca şi s'a facut lui femee şi o a iubit pe dânsa; şi s'a mângâeat Isac pentru Sara mama sa (care murise)*». (Genesa XXIV, 67). Aceste cuvinte: «*el o iubi, ea îi îndulci chinul pe care îl avea, că perduse pe mama sa Sara*» nu le citesc eu de geaba; am voit să înţelegeţi ce farmec dusese Rebeca cu dânsa, ca să aibă parte de atâta iubire. Şi cine n'ar fi putut să iubească pe o femee atât de înţeleaptă, atât de cinstită, de omenoasă, de binefăcătoare, de dulce, o femee aşa de curagioasă după inima ei, aşa de tare după trup? [1]) Cea ce am spus nu este zis, ca să fiu ascultat sau ca să fiu aplaudat de voi, dar ca să atât zelul vostru (ἀλλ᾽ἵνα καὶ ζηλώσητε) Voi, părinţilor, imitaţi prevederea patriarhului, ca să dea fiului său o femee cu adevărat virtuasă; n'a căutat nici bogăţie, nici neam mare, nici fru-

1. După aceste cuvinte spuse, Sf. Ioan Chrisostom a fost aplaudat de mulţime, după cum se vede lămurit din cuvintele spuse mai jos.

museţe, nici altceva, de cât nobleţea (frumuseţea) sufletului (ψυχῆς εὐγένειαν) Voi mamelor, aşa să creşteţi pe ficele voastre. Iar voi tineri, care voiţi să vă luaţi soţii, să serbaţi nunta cu această cuviinţa; departe de voi jocurile, sgomotele de râs, glumele lumeşti, flautele şi întreagă acea măreţie diavolească şi orice îi poate semăna; să rugaţi numai pe Dumnezeu, să fie mijlocitorul nostru în toate faptele voastre. Dacă vom duce aşa toate faptele noastre, nu va fi nici despărţire, nici bănueală de adulter, nici cuvânt de gelozie, nici bătăi, nici certuri, dar vom gusta toate dulceţile păci şi unirei, la care se vor apropia cu siguranţă toate virtuţile. După cum când bărbatul şi femeea sunt neuniţi, nu e nimic sănătos în casa lor, chiar dacă lucrurile ar merge în bine, tot aşa când pacea şi unirea domnesc, nimic nu va fi neplăcut, chiar dacă s'ar ivi mii de furtuni în aceeaşi zi. Dacă căsătoriile se vor face astfel şi copii vor putea fi crescuţi în practica virtuţei. Când femeea va fi cinstită, înţeleaptă si împodobită cu toate virtuţile, va putea să câştige cu totul pe bărbat şi să-l stăpânească prin puterea dragostei ei, şi când l-a câştigat va găsi în el un tovarăş plin de zel pentru creşterea copiilor şi va îndemna chiar pe Dumnezeu, ca să privească cu îngrijire asupra lor. Atunci când chiar Dumnezeu ajută aceste gospodării aşa de bine îndreptate, îngrijind chiar el de sufletele copiilor, toate chinurile vor dispărea totul va fi iubire în casă, ca şi în sufletele stăpânilor; în acest chip fiecare va putea cu casa sa, înţeleg cu femeea, copii şi servitorii săi, să străbată fără pericol până la capăt viaţa de aci şi să intre însfârşit în împărăţia cerurilor, pe care doresc să o dobândim cu toţi prin harul şi iubirea de oameni, a Domnului nostru Isus Kristos, cu care este mărirea şi puterea Tatălui, împreună cu sfântul şi de viaţă dătătorul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

nobleţea sufletului

despre educaţie, nunta

Când pacea şi unirea domnesc, nimic nu va fi neplăcut, chiar de s-ar ivi mii de furtuni în ac. zi.

CONCLUZIE

Făcând un rezumat, asupra celor arătate până acum, găsim că Sf. Ioan Chrisostom a fost şi este cel mai mare orator al bisericei creştine. El s'a născut la 14 Ianuarie anul 347, în oraşul Antiohia.

Sf. Ioan Chrisostom învăţă arta de a vorbi, de la Libaniu, cel mai renumit dascăl al acelui timp. In contra voinţei lui Libaniu, care voia a-l lăsa conducător al şcoalei sale, el trecu la creştinism, prin stăruinţa prietinului său Vasile. Botezul îl primi de la Meletie, episcopul Antiohiei, care îl făcu şi diacon. Flavian succesorul lui Meletie îl hirotoni preot. Ca preot el scrise şi cuvântă cele mai multe din scrierile şi predicele sale, iar darul său de a cuvânta, îşi avu răsunet până în Constantinopol.

Murind Nectarie, patriarhul de Constantinopol, Sf. Ioan Chrisostom fu ales, contra voinţei sale, patriarh al acestui mare oraş. Ajuns mare Ierarh, el întrebuinţă, darul său de vorbire, pentru îndreptarea turmei sale, atacând în acelaşi timp viţiile de la curtea împărătească.

Prin aceste cuvântări înţepătoare, în curând el îşi ridică în contra sa, o mulţime de duşmani, în frunte cu Eudoxia împărăteasa şi cu Teofil, patriarhul Alixandriei. Prin intrigile lor, duşmanii reuşiseră să dea jos din scaunul Episcopal, pe Sf. Ioan Chrisostom, într'un sinod ţinut la Stejar (405). Decisiunea sinodului fiind adusă la cunoştinţa slabului împărat Arcadie, acesta porunci ca Sf. Ioan Chrisostom, să fie exilat.

Abia Chrisostom părăsi Constantinopolul, şi poporul se revoltă, pământul se cutremură, iar împăratul şi împără-

teasa înfricoşaţi, dădu poruncă ca Ierarhul să fie înapoiat. Intoarcerea în mijlocul turmei n'a fost de lungă durată, căci duşmanii săi din nou capătă şi de astă dată pentru totdeauna, exilarea lui. El fu dus la Cucuz, în Asia mică.

Din cauza supărărilor pricinuite de către duşmanii săi, el moare în etate de 60 de ani, la 14 Septembrie 407 la Comane în biserica Sf. Vasile.

Intre multele scrieri şi cuvântări ce ne-au rămas de la el, avem şi trei cuvântări despre căsătorie.

In prima se vorbeşte mai ales despre căsătorie şi cum trebue săvârşită; apoi despre înlăturarea actorilor, jocurilor şi cântecelor obscene la căsătorie, care toate pot să fie vătămătoare curăţeniei femeei. După aceia atacă pe aceia care, chiar după începutul căsătoriei, nu încetează să aibă legături cu femeile desfrânate şi aruncă părerea unora, care credeau că nu este adulter unirea cu o femee liberă (desfăcută de bărbat).

In a doua cuvântare este vorba despre cartea de despărţire şi ajunge la părerea, că nu trebue să iei în căsătorie pe o femee gonită de bărbatul său, pentru cuvânt de adulter.

Chiar titlul arată cuprinsul celei de a treia;

«*Alegerea unei soţii*», căci în toată cuvântarea, este vorba să cercetezi şi să te lămureşti asupra obiceiurilor viitoarei soţii, mai înainte de a o lua în căsătorie.

Deci dară, cuprinsul acestor trei cuvântări, ale Sfântului Ioan Chrisostom, este plin de învăţături morale şi folositoare tuturor ce voesc a se căsători, cum şi celor căsătoriţi:

Aceste cuvântări sunt un model de cel mai mare folos pentru păstorul sufletesc, pentrucă întrânsele va găsi tot ceace se cere pentru a înlătura relile obiceiuri, care mânjesc curăţenia căsătoriei creştine.

POZIŢIUNI

Patrologia: Origina «Aşezemintelor Apostolice».

Teologia Morală: Plăcerea îndeplineşte condiţiunile binelui moral?

Teologia Dogmatică: Pe ce se întemeiază Romano-Catolici pentru a susţine primatul papal şi cum îl combatem noi?

Se aprobă

Decan, Dr. C. CHIRICESCU